

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204735

UNIVERSAL
LIBRARY

నాటి తులసి.

ఆటంకముల నాటకము.

గ్రంథకర్త.

రామనారాయణకవులు

ప్రకటనకర్త.

రంగా వేంకట రత్నం.

బీజపూర్,

బెజవాడ.

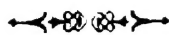
Lights Reserved for Publishing.
Printing, Staging, Translating Co.

For Permission to Stage, apply to:—

THE PUBLISHER, BEZAVADA

1930

గురుశిష్య సంవాదము

ఇది నాచే రచింపబడిన వేదాంగ శ్రాద్ధరాజము.

ఇందనేక వేదాంతవిషయములు గలవు.

సుప్రసిద్ధవిద్వాంసులచే మన్నింపబడినది.

మొదలు 1—4—0

వలయువారు:—

రంగామెంకిటరన్నం గ్రంథకర్త & బుక్కు సెల్లరు

విజయవాడ.

సతీతులసి

తులసి మాధవము .

అనువాదము

ద్రవ్య కర్త :

రామనారాయణకవులు,

ప్రకాశకర్త :

రంగా నెలకటరత్నం.

బుక్కపల్లి గుంజువాడ.

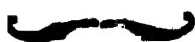
5 వ కూర్పు 1000 పోతులు

శ్రీ హంతురంగ ముద్రాక్షరశాలయము,

ముద్రించఁబడియె .

1930

ఈ నాటకమున వచ్చు పాత్రములు.

పురుషులు

బ్రహ్మ—	సృష్టికర్త.
విష్ణుమూర్తి—	వైకుంఠనాథుడు.
వరమేశ్వరుడు—	కైలాసపతి.
ఇంద్రుడు—	అమరసింధుడు.
జలంధరుడు—	వరమేశ్వరుని కోపబాల్లనాన జనించినవాడు, బృందకుఁ బతి.
మణికుండలుడు—	బృంద తండ్రి.
నారదుడు—	దేవహాసి.
గాలవుడు—	ముని.

స్త్రీలు.

సతీ దేవి—	వరమేశ్వరుని భార్య.
లక్ష్మి—	విష్ణుమూర్తి భార్య.
బృంద—	జలంధరుని భార్య.
నాథమణి—	గాలవుని భార్య.

స తీ తు ల సి .

నాం ది .

శా॥ బృందగోరి విచారమండఁ దగునే ♦ విష్ణుండవైయుండి; యీ
చందమున్ వినినన్ జనుల నగర చా ♦ బ్రాలింకయంచున్ మహా
నందంబొప్పుగఁ బల్కఁ గొగిల రమా ♦ నారిన్ గృహంజేర్చు, గో
విందుండేలునుగాత సత్కృపమెయిన్ ♦ వీక్షించుచున్ సభ్యులన్ .

(నాంద్యంతమున)

సూత్రధారుడు—(ప్రవేశించి) పూజ్యులగు నో సభ స్తారులారా !

శా. శ్రీకల్యాణ గుణాకరుండ మరసం ♦ సేవ్యుండు నిత్యుండు, లీ
లాకారుం డఖిలాంతరంగు డమలుం ♦ డాద్యుండనంతూరు, సు
శ్లోకుండాశ్రిత భక్తరక్షణుడు, (తై ♦ లోక్యప్రభుండైన, ల
క్షీకాంతుండు నిరంతరంబును శుభ ♦ శ్రీలిచ్చి మిమ్మాముతన్ .

(సభ్యులపైఁ బుష్పములఁజల్లి తనలో) ఆహా ! సకలకలాపశార
దులగు సేవ్యులచే నేహొకనూతన నాటకము ప్రదర్శింపఁజేయుట
కాజ్ఞాపింపఁబడితిని. ఇచ్చుది నాకుసంతోష మేగాని యేనాటకప్రద
ర్శనమున వీరిచిత్తము రంజిల్లఁజేయుదునా యనంతయము గలుగు
చున్నది. కాచిమ్ము. (ప్రక్కఁజూచి) మారిమా !

మారిమఁడు—(ప్రవేశించి) బావా! ఏమి సెలవు ?

సూత్ర—ఇంకను నేమి సెలవయనియదుగుచుంటివా? కార్యభారమెంత
యోతలపైనుండ నీవిట్లు సోమరివైయుండిన నేనేమందును ?

మారి—బావా! నేనుచేయఁవలసిన కార్యమేమి ?

సూత్ర—మారిషా! లతాంతనితాంత సారభాక్రాంత దిగంతమును,
నిరంతర దక్షిణవార పూర్వరోఢోంతమును, కోకిల భృంగశుకారవ
చాలితదాంత సంతతిస్వాంతము నగువసంతము ప్రవేశించినది.
చూడుము.

చ. పరుషతమస్సమాహము ఏ ! భాతపువేళకు నాయ్యునాజనం
గరహి సుశేడ్డిశాతలుల ! గ్రామిణునోదయకాంతిపంక్తివై
ఖరీబరిశీర్ష జీర్ణదళ ! కాండమాలైన మహిజశాఖో
త్కరముల బల్లవాంకురని ! కాయము రంజిత మంబలాకృతిన్.

మారి—ఈవసంత కాలమంతయు సౌఖ్యదాయకమైనది కదా !

సూత్ర—ఈవసంతరాత్రమున, నీసభ్యులకు నొక నూతననాటకప్రదర్శనమున సంతసము గూర్చునలంఛితిని.

మారి—నాటకమేదో నిశ్చయించుకొంటివా ?

సూత్ర—అందులకే నిన్ను బిలిచితిని.

మారి—బావా ! ఇంటబిడ్డ నిడికొని యూరింతయు వెదకినట్లున్నది.
నీవు నాందియందు చక్కనికథనే సూచించితివి కదా !

సూత్ర—మారిషా! ఇక్కడను జక్కగజ్జప్తికి, జెచ్చితివి. ఆఁధ ! “సతీ
తులసి” యనుపేర నాటకముగ నిటీవలనే యొకకవి రచించినాడు.
అయ్యది యంతవలెవ్వరును బ్రదర్శించకపోవుటంజేసి, ప్రథమ
ప్రదర్శనా గౌరవము మనము దక్కించుకొందము.

మారి—ఆర్యా! గ్రంథకర్త రచనా విశేషమునుబట్టి నాటకప్రదర్శనకులకును, ప్రదర్శకుల నైపుణిబట్టి గ్రంథకర్తకును బేరువచ్చును.
అందుచే నీనాటకము రచించినవారెవరో తెలిసినగాని నేనేమియుఁ
జెప్పఁజాలను.

సూత్ర—నీవా విషయమున సందియముండఁ బనిలేదు.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వర సు + ధీశునిగొల్పి నిరర్గళాద్యుతా
క్షరరసపుంజ మంబలవి + కస్వపాదు కథానుగానరం

ధరహస్యప్రబంధకవి ! తాళచనాచతురోక్తి సంపదక
వరలు ప్రసిద్ధుడైన కవి ! వర్యుడొకండు రచించె దీనిన్.

మారి—మీరు రహస్యమైనదా యేమి ?

సూత్ర—అతడు మనకు రహస్యనిత్యంజే

నీ. మొగమైనఁ జూపజే ! భూరివెంకటగిరి,
తొప్పాలు సత్కృతిఁ గాంచినాడు
తిరువూగు నృపతికి ! దివ్యకవితఁ జూపి,
బంగారు బిరుదంబు ! బడసినాడు
అంకినీడున్నాచి ! యానరింపఁగ నెంత,
యైన విమలమృగం ! బాదినాడు
సత్యవోల్పంశాబ్ధి ! చంద్రులు తగిన స,
తృప్తివంచు మన్నించు ! దనరినాడు

తే. గీ. కోటగిరివంశ వారాశి ! కువలయాస్తు
చేత బంగారు బిరుదంబు ! జెందినాడు
వినగలేదె దోగమరాజ ! విమలవంశ
వార్ధి శశిని సీతాంబు ! వరమకవిని.

మారి—అవునవును జ్ఞప్తికి వచ్చినది. అనేక కృత్యకావ్యముల కీతఁడు
కర్తయగుటయేగాక, ఈతని విరచితములగు కొన్నివచన గ్రంథ
ములు పాఠశాలలయం దుంచుటకుగూడ దొరతనము వారిచేనామో
నింపఁబడినవి.

సూత్ర—నీకుఁ దెలియని దేమున్నది ? (సభికులఁజూచి) పూజ్యులగు
నోసభాస్థులారా ! గ్రంథకర్త తమతో నిట్లు విన్నవించుమని
నాకాజ్ఞాపించినాడు.

నీ. సాంధ్ర భాషావిశే ! వరహస్య నిక్షేప,
కుక్షియై యలరెడు ! కోమలాంగి
వేళ్ళజూపఁబడ కొ ! ప్రియ యగుంధతిరీరి
వర్తించు చుండిన ! వారిజాక్షి

కితినాథ చంద్రుని • స్తుతిఁగొంది యశముతో,
 వడ్డెలు చూడన • పన్నెంధి
 గర్వ మంతయు లేక • కవుల కెల్ల విధము,
 తనుజూపి చెల్లగెడి • శల్యబోడి

పే నీ. మాముక కవిత్వ కన్యక • మహినిమిగు
 మోతనముగాదు; గావునఁ • భీతివిడచి
 యీ “సతీకులసి” ని మీకు • నిడితి నీని
 నాఁరించునఁ ప్రీతిమై • నార్యులార.

(గెలచుక మూలకుండి) నాపిన్నపమునూడ నొక్కొంశవిరుడు.

సీ. సాధ్యుఁడూ బృన్దవై • సాహసఁబున జలం,
 ధరుని జూపెడి సిరా • దగణవిధము
 గర్వింది యశఁడన్య • కాంతిల బల్కిమై,
 నూడగా వెంచిన • కొంతెతనము
 మోతచేసికఁ గాని • ముంతినానిని నతి,
 శాంతితో నొల్పెడి • సరళతయును
 లోకగతుకుడయ్యు • లోలాక్షి బృందను,
 విష్ణును మోహించి • వెలయునీని

పే నీ. పతి గతియింపఁగా నాబృంద • ప్రాణమాలను
 బాసి, తులసియైఁ విధంబు • బరగ మీర
 లిందు వీక్షించి యానంద • మందగలరు
 ధన్య గుణులార యో సభా • స్తరులార.

(నూరిపునిఁజూచి) మారిమా! ఇంక మనమాలస్యముజేయక పాత్ర
 లగు సిద్ధము జేయుదము రమ్మ.

(నిష్క్రమింతురు.)

ఇది ప్రస్తావన-

స త్రి తు ల సి .

ప్రథమాంకము .

రంగము:—(1) [పర్వతగుహ గార్వరమున ప్రవేశించి:— పరమేశ్వరుడు]

వర—(తనలో) మూడ మూర్తులకును మూలకారణమైన యీ యాది శక్తి యెప్పటికి నపచుటాల్సి యునో! ఇమె తన తపమున కెవ్వరైన భంగము గలిగించదనేమోయని సన్ని యొడ సతి జాగరూకత్వో నుండ మని చెప్పెను. ఇతనరకును నామలేవలేదు. మింటబ్రభాక రుడు తనప్రచండికిరగములతో బ్రకాశించుచున్నాడు. అబ్బా! వేడి యధికముగపన్నది. (అటురేటుచూచి)

చ॥ మిహిరుని వేడికిసమిగుల • మింటఁజరింప నశక్యమై తనూ రుహములు పీచనోడి కడు • రోజుచు బల్బడనొందుచున్ ముహు ర్ముహుఁగుడితాస్థనోగగ • మున్ వెన నంటిన వారి బిల్బుచున్ విహగకుంబులెల్లఁ నగు • వీధుల మీదికిఁజేరి రొయ్యనన్,

(ఇందు:— పృవేశించును.)

ఇందు:—(తనలో) సృష్టిస్థితిలయంబులకు గారగాంతైన యాదిశక్తిని నొకసారి నర్పించి శృతార్థుడ నగుదుగాక- (ఎరుటజూచి) కైలాస పతి యగు పరమేశ్వరుడు గూడ నిచ్చటనే యున్నవాడు. ఈతని దర్శనముగూడ నాకిచ్చట లభించుట నాభాగ్యవిశేషమే.

(పరమేశ్వరుని సమీపించి)

సీ, పరమపావనియంచు • బిరుదంబు గాంచిన

గంగార్కురము మస్త • కమున నమర

నళికభాగమునందు • సలఘు కుంకుమబొట్టు
గతినున్న మూడవ • శన్న మెఱయ
వజ్రవంజరనిభ • వత్సలంబున
రిమణీయ సర్పహ • గంబు లలర
చగడంపు కాంతికి • వశరబైట్టగజాలు
నరుణజటాసము • త్కరిము దనర

తే. గీ. బాణిపోషిత వరిణ శా • బకము జెలగ
గన్నులకు బండువై యఖిలమం • గళముఁకును
నాస్పదంబైన నీమూర్తి • నాస్త్రీనీర
గాంచినాడను ధన్యతఁ • గాంచినాడ.

(పరమేశ్వరుని సమీపించి) రజతాద్రి నిలయా! శంకరా! పంగ
నములు!

పర—ఓహో! ఇంద్రిడా యేమి !

తే. గీ. సుఖమే నీభార్యపాలామి • శుభమే మీజ
యంతపుత్రుండు భద్రమే • మమరణేశి
నీకు నిరతంబు మోడమే • నాకలోక
సార్వభౌమ! వచింపుచూ • సంతసించు.

ఇంద్రి—దేవా! నీకరుణచే మేము సుఖముగనే యుంటిమి.

పర—మహేంద్రా !

తే. గీ. అదె సభోమండలంబున • నయ్యుమందు
చండకిరణుడైయుండె, నీ • సమయమందు
నడకుఁబోవుచు నియ్యెడ • కేసుడెంచి
నావు, వినఁదలంతును గార • ణము బలారి

ఇంద్రి—మహేశ్వరా ! నాకితర కార్య మేమియును లేదు. నీనిక్క
డకే యడుదెంచితిను.

పర—కారణము.

ఇంద్రు—అదిశ్రీని దర్శించుటకు

పర—అహ్లాహ్లా! (నవ్వుచున్నాడు)

ఇంద్రు—శంకరా! అట్లు నవ్వితివేమి?

పర—మతేమియును లేదు. ఆజగజ్జనని యోగసమాధియందున్నది.

ఇంద్రు—తవమునుండి లేచిన పిదపచే దర్శించెదఁగాక!

పర—ఆమె తవమునుండి యెప్పటికి లేచునో తెలియదు అయినను నామె యిప్పు డెవ్వరికిని దర్శనమియ్యదు కావున నీవాయాశ యిప్పటికి విడిచి వుడియొక సమయమున రమ్ము.

ఇంద్రు—పరమేశ్వరా! నీవట్లు జెప్పిననేమందును? దయయించి నారాక నమ్మకము జేసి కెఱింగింపుము.

పర—ఆమె నీవిప్పుడంత శ్రమపడినను దర్శనమొసంగిదు.

ఇంద్రు—ఏమిటి! ఆమెనాకు దర్శనమొసంగదా!

చ॥ అమర విభుండనై విబుధుఁ బండలు గొల్పుచునుండ నానిలో
కము రహిసేలు నన్నిపుఁ . . . గాంచకయుండునె యాచిత్యక్తితా
నమిత కృపారసంబున న . . . యారె! యిటులే వదియింప నీకు న్యా
యమె కృప, దాల్చి చెప్పుము మ . . . దాగమనంబును నామేశ్వరా
పర—నీభాగ్యమునుబట్టి యామెనీకు దర్శనమొసంగునని తలంచు
చుంటివా యేమి! గర్వంధ కారమున మునిగియున్న నిన్ను
జూడనేమాడదు.

మ. అలఘు ప్రజ్ఞుని యోగమార్గముల న . . . భృగ్గించు యోగేశ్వరా
వశిష్టేశ్వర నిరతంబుదృశ్యయగుచున్ . . . భాసిల్లునదేవిగ
న్నుల వీక్షింపఁగఁజూచి వీచువుదు ని . . . న్నుల లక్ష్మీగర్వాభిలా
పలగుంగం బొనరించు యుండుటను చే . . . సఫలవేయేటికె.

సంపదాంధులకు నామవీక్షింపదు.

ఇంద్రుడు—ఉమాకళత్రా! నీవాక్యములు చిత్రముగనున్నవి. నీవు కేవల
మసూయాపరుడవై యిట్లు వచించుచుంటివిగాని మఱియొండు
కాదు. సమస్త సౌఖ్యములకును మూలము సంపదయేకదా! సంపద
లేనివాని బ్రదుకు నిర్ధకము.

పర—ఆసంపదయే మానవుని గ్రుంగజేయునది నీవరమరలోక విభుండ
వనుమాటయేగాని నీబ్రదుకునకు బ్రతిదినమును గండమే.

తే. గీ. ఎప్పుడె కూర్చిదానవుం • డెత్తివచ్చి
రణముఖంటున గెల్చి సా • మ్రాజ్యలక్ష్మి
నవవారిండునో యనుచు నీ • వాత్మయందు
జింతతోడనుండవు శ • చీకళత్ర

నాకట్టిచింత యేమియులేదుకదా

ఇంద్రుడు—నిజమే.

సీ. వసియింప సౌధము • వరలకుండుటచేత
వెలయు చుండువు నీవు • వె డ్డికొండి
కడుపు గూటికిలేని • కతమునడిచువా
హృదయెసంగ హ • లాహరింబు
ధరియింప హరము • దొరికకుండుటచేత
గళమునదాల్తువు • గ్రీవణసహిత
దారిద్ర్యబాధచే • ధనమున కాసించి
చేరినాడవలకు • బేగుమైతి

తే. గీ. యిట్టివాడవు నీవు న • న్నెల పరిహ
సింప వలదు నీస్థితినాకు • సంతమునకు
దుఃఖమైనను లేక సం • తోషమైన
ధనములేనట్టి బ్రదుకు వ్య • ర్థమిగాదు.

సీ. భిక్షపాత్రీయు • వెలయుకుండుటచేత
బట్టినాడవుచేత • బ్రహ్మశిష్యు,

(2)

ప్రథమాంశము.

గవ్వకొంటకు శాటి • గానక దాల్చినా
వింపని భావించి • యెన్నతొలు
విహరింప వని లేక • విహరించుచుండువు
బహుభయంకరమైన • వల్లకాట
వాహనంబులులేక • బహుమోదమనియెంచి
యెక్కుచుంటివిగాదె • పృథ్వభమూర్తి.

తే. గీ. యిట్టిదేకద నీస్తితి • యెవ్వరెర గ
లేల నాపయివసూ గువ • హించివలికె
దిట్లు పరశక్తిదర్శింప • నెంచునాకు
కొద్ది గొప్పలతోనేమి • కుధరవాన.

పర—టహా! మహేంద్రా! నాస్థితిని నీవు నెక్కిరించు చుంటివిగా!
నీకెంత భాగ్యమున్నను నాకుఁదుల్బుడవుకావు. వెట్టివాడవై నీవు
నన్ను బరిహసించు చుంటివి. నీవాదిశక్తిని దర్శింపవచ్చితివి. ఇది
సమయముగాదని చెప్పితిని. దానికీ య నవసర ప్రసంగమేల
తొందరపడినచో గార్యమగునా?

తే. గీ. ఎద్ది యెప్పుడుగాదగు • నద్దియప్పు
డగును నీనెంతచేసిన • సగునె చెపుమ
గొట్టిలేపిన యాకోడి • కూసినంత
నర్థనిశిఁబ్రొద్దువొడుచునే • యమరనాథ.

ఇంక శ్రీమజెందక యిప్పటికి మరలిపోయి మఱియొక సమ
యమున రమ్ము.

ఇంద్రు—ఇట్లు జెప్పుటకు నీచిత్తమెట్లు సమ్మతించినది. ఆ పరంజ్యోతి
నీయట్టి వారిని ద్విగరయ్యునో ద్యోగమున నియమించుటంజేసి
యిట్టిదినుభవించుచున్నది.

తే. గీ. అల్పుడవు నీకు సధికార • మబ్బుకతన
నిట్లు సాహసంబునఁ జేయ • నెదిన్దావు

పేనునకుబెత్తనంబీయ • వెట్టియగుచు

శిరముసంతయు గొరికిన • కరణి నభవ

పర—మహేంద్ర! మిలిమిరి మదీయ మహిమం బెరుంగక సంభా
షింపకుము. వినాశకాలమునకు విపరీతపు బుద్ధులు వుట్టు నన్నట్లు
నీకు జేటుకాల మానస్సమగుటచే నన్ను దూషించుచుంటివి.
బ్రతుకదలఁచిన వాడవేరీ వచ్చినమార్గమునుబట్టి పొమ్ము. ఆది
శక్తి విదర్శించుటకిది సమయము కాదు.

ఇందు—పొనిమ్ము. భగవతి సందర్శనము జేసికొనదలంచిన నాకు
నీయూత్తతో నేమివనియున్నది? నేనే లోనికేగి యుద్దేవి తపమునుండి
లేచువరకును వేచియుండెదగాక (లోపలికి పోబోవును)

పర—(వారింది) జౌరా నీగర్వము

కా. ఏమేమీ కనుగాన కీకరణి, నీ • వేయాదిశక్తింగనం

గా మోదంబున బోవఁజూచెదవె మ • ముగ్ధ జూడ కొక్కంత, నా
సామర్థ్యంబు దలంప వేటికి, వినా • శంబు మదింగోరి యా
భీమోద్యత్ప్రళయాగ్నిమీది శలభం • బేదూక నుంకించునే

ఇందులకుఁ దగిన ఫలమున భవించెదవుగాక! ఇదిగో! మదీయ
సిద్ధిరోధ కోఠిభారుణ వీక్షణంబులనక్షీణమౌకొను శుక్లశిస్సులింగ
నికరంబుల గెటిపి నిన్ను దగ్ధము జేసెనఁగాక! (కోపముతోఁ
జూచినంతనే యచ్చట యగ్నిచ్ఛాయలు వెడలున.)

ఇందు—(వడకుచు) హా! పరమేశ్వరా! అపరాధిని క్షమింపుము
క్షమింపుము—(పరమేశ్వరుని పాదములపైబడి)

మ. నరసీజాలభవాది లేఖవరుల • శ్రాంతంబు నేనింప బె

ల్లరవైమించు మహానుభావుడవు నీ • విబ్భంగినాయందు, దు
ర్భరకోపంబునుబూని చూచిన నికా • బ్రాణంబులు నిల్చునే
పరిరక్షింపవె నీకు ముక్తికెదవు దే! వా! వైలజానల్లభా!

శా. శ్రీవిష్ణుస్తుతపాఠ పద్మకవునై ! చల్వొందుచుఁ గోకులగ
గావం గంకణమున ధరించి, సతితోఁ గైలాసమందుండు,
దేవేశుని ను నే నెరింగియు మదాల ! దీభూతచిత్తుండనై
యేవో మాటల నాడినాడ నిఁకఁ దం ! డీ! నన్ను రక్షింపవే!

పర—(చేతులతో నిందు)ని లేవనెత్తుచు) మహేంద్రా! భయమువిడిచి
లెమ్ము. నీకభయమిచ్చితిని.

ఇందు—(కరములుమోచి)

మ. అపరాధంబని యైన యెంచక మదీ ! యుంబైన దుర్బుద్ధిచే
విపరీతంబుగ నన్ను బ్రోవతి భవ ! ద్విఖ్యాతకారుణ్యదృ
ష్టిపథంబందున నన్ను నిల్పుచుచు ర ! క్షింపందగుక వేగ, నే
నవవిత్తుండఁ బవిత్తు!కేయుము మహా ! త్యా! భక్తరక్షామణి.

దేవా! భవదీయ దివ్యమహిమ నెఱింగియుండియు, మూఢుం
డనై యజ్ఞానంబునఁబడి నీయెడల నపరాధంబు గావించితిని, భవ
దీయ వీక్షణంబులనుండి వెలువడిన యగ్నిజ్వాల లింకను బ్రజ్వ
రిల్లుచునే యున్నవి. నాభయముబాపి రక్షింపుము.

పర—తే. గీ. చింతపడబోకుదీనికి ! స్వాంతమందు

జ్ఞానులకె యిట్టి దొక్కప్పు ! సంభవించు

నీవు ధన్యుడవైతివి ! నేడు నాడు

కరుణఁగాంచి నాడవు గాన ! సురకులేంద్ర).

(అగ్నిజ్వాలలకై చూచి) నా నేత్ర) మునుండి వెలువడిన యీ
యగ్నిజ్వాలలు నిరర్థకమై పోరాదు. కావున నేను వీనిని సముద్ర
మునఁ బడునట్లు వైచెద. ఈ జ్వాల యొకని జన్మమునకుఁ గారణ
మగుఁ గాక.

(అగ్నిజ్వాలలను కేసతోఁబట్టి వినరివేసి)

మహేంద్రా! ఇంక నీవరుగుము.

ఇంద్రు—(నమస్కరించి) దేవా! సెలవుగైకొనెద. (నిష్క్రమించును)

పర—అదిశక్తి తపమునుండి లేచిన దేమా చూచెదగాక.

(నిష్క్రమించును.)

రంగము:—(2) [నముద్రముపై నొక శిశువు లేలి యాడుచుండును.

సాగరుడు - ప్రవేశించును.]

సాగ—(శిశువుంజూచి) బావా! ఈబాలుడు డెవ్వరోకదా! ఎవ్వడో
దేవాళసంభూతుడైయుండును. కానిచో, జలంబున మునుగక
తేలుట యెట్లు సంభవించును. సాధారణముగ భూమిపై బ్రాహ్మ
విధముననే నీతఁడు జలముపైఁ బ్రాశ్చురున్నాడు. (ఇంచుక యూర
కుండి) నేనీ శిశువు దీసెనగాక. (శిశువును దీసి యెత్తుకొని)

మ॥ పరమాశ్చర్యము వీని నెఱుఁగు మహా + పర్వేందు బింబంబునే
పరిహాసంబాస రించు నేజముగనన్ + బద్మాపునిక్ మించు నె
వ్వనిసూనుఁడొ గదా తలంపఁగను నీ + భంగిఁ ననుజేరె; స
త్కగుణా వీరినినెత్తి పెంచెనను వే + డ్క దేవతల్ మెచ్చగన్.
ఈబాలుడు యొక యపూర్వతేజశ్శాలి. భవదంశ సంభూతుఁడు
గానిసామాన్యుడు గాడు.

[బ్రహ్మ, విష్ణు, పరమేశ్వరుడు, ఇంద్రుడు, ప్రవేశింతురు]

పర—(ఇంద్రునిజూచి) ఇంద్రా! కంటివా! ఆబ్బల బాలుఁడుగా
బరిణమించి, సాగరుని హస్తమున నలంకరింపఁ బడినాడు.

బ్రహ్మ—అభవా! ఆబాలుని యపూర్వ తేజమిక్కడకే ప్రకాశించు
చున్నది.

విష్ణు—మనమా సాగరుని సమీపించి బాలునిఁ జూతము.

[అందఱులు సాగరుని సమీపింతురు]

సాగ — (తనలో) తిమ్మనాథులు నన్ను గృతార్థుని జేయుటకు గాఢ
 లిట్లు పచ్చుచున్నాను (బ్రహ్మచారి కదు చేగి ముందు విష్ణుమూర్తి
 నింగాంచి)

సీ. నీలనీరదగాత్రీ • సర్వరవననైత్రీ,
 శంకరస్తుతిపాత్రీ • సచ్చిదాత్రీ
 వైజయంతీ దామ • వర్ణితసుతామ,
 కల్యాణనామలో • కాళిదామ
 భక్తసంరక్షకృ • పాపర జులకాక్ష,
 శ్రీయశవతు శతీత వికాక్ష
 సర్వలోకాధార • సుశ్రీతసుందార
 నిగమాంత సంచార • నిర్వికార

తే. గీ. నన్న ధన్యునిజేయ ము • సంబు నందు
 నంచి వీరితో గూడ నీ • తెంచినావు
 పాపసంబయ్యె నానంద • పరిమపుడువ.
 యోగివృద్ధ్యయజగదైక • భాగ్యోయ.

(పరమేశ్వరునిజేరి.)

సు. కరుణా మూర్తిని భూతనాయకుని స • త్రైలాసవాసున్ స గా
 సురసంసేవిత పాదపద్మ యుగభున్ ! శుద్ధాత్మ శైలాత్మజా
 వరునిన్ బాపవిదూరు, భక్తసులభున్ ! భావోద్భవారిన్ నినున్
 బరమామోదముతోడఁచూచితిటనా ! భాగ్యంబు సామాన్యమే.

(బ్రహ్మచారి) భారతీరమణా ! వేల్పుల పెద్దవగు నీవుగూడ
 నియ్యెడ కరుడొచుటంజేసి నేను గృతార్థుడ నైతిని. (ఇందుని
 గాంచి) అమరేంద్రా ! నీరాక నాకెంతయు మోదావహమయ్యె,
 [అందఱినిఁజూచి,]

ఉ. ఓమహనీయులార, విలు • గోత్రములార! త్వదాత్మలందు, న
 త్రేమనుబూని నాపయిన • వేడ్కలారాగవచ్చినారు నే

నేను యొక్కగావలెను • నెయ్యదికార్యము యానతిచ్చినన్
మీమదికిన్ ముదంబుగను • మేలు ఘటించును భక్తిమీఱఁగన్

(బ్రహ్మ—(తనలో) మహేశ్వరుని కోపానలబ్ధులయే శిశువై యొప్పెనని యీసాగరశకుఁ దెలియదు. (ప్రకాశముగా, రత్నాకరుండవగు నీకు మాయంబంత చీమయిండ, మాకేమి కొఱత ? (బాబుని జూచుచు) సాగరా : తన యపూర్వ తేజంబుచే దిశలనువెలిగించు చున్న యీ బాబుఁడెవ్వరో యెఱుంగవచ్చునా!

సాగ—దేవా ! నాకును తెలియదు. ఇట్టి సుందర మాపునినేను మున్నెచ్చటను జూచి యుండలేదు. ఇంతకుమున్నే నే నీశ్వరం గాంచి మనీయపూర్వ పుణ్యమున నీసూనుకు లభించెఁగదాయని పరమామోదము నందుచుంటిని.

విష్ణు—శంకరుని కోపానలబ్ధులయే యీ బాబునిగా మారెను. ఆహా! ఏమి! ఈకుమారుని సౌందర్యము నయనపర్వముగనున్న నీ సాగరా కుమారుని నొకసారి యిటుదెమ్ము. ముక్తాడగోర్కెయయ్యె.

సాగ—(విష్ణుమూర్తి చేతికొర గుమారునిచ్చును.)

(విష్ణుమూర్తి కుమారుని నెత్తుకొనినంతనే యాకుమారుఁడు రాక్షసరూపము ధరించి విష్ణుమూర్తిమీద కేగును.

విష్ణు—ఆ! ఏమి! ఈమాయ నిఖిలైత్వసంహరుండవగు నాయొద్దనా యీమాయ. ఇదిగో! చక్కయుచేనిన్నిపుడేమిం చెడగాక (చక్రము వదలనెంచును.)

(బ్రహ్మ—(వారించి) కమలనాభా! నీచిత్తము నాయుద్వమమునండి మఱల్పుము. ఈతఁడు వధార్థుండుగాడు. (రహస్యముగా) కుదుర్చిని శాస్త్రీజ్వాలవలన జరించిన యాతనిని నీవుమడియించితివేనియన్న హత్తుని మనంబు విన్నజోవును. (పరమేశ్వరునిఁ చూచి) పరమేశ్వరా! ఈతఁడు భవతోక్తిధానలబ్ధులవలన బ్రావిర్యవింది

జలముచే ధరింపఁబడెనుగాన, జలంధర నామదేయంబున భాసిల్లును
(జలంధరుని జూచి జలంధరా ! సంగ్రామమున నీకత్తి వారిఁబయిన
జయింపఁగల శక్తిఁబ్రసాదించితిని. మాకడుగచే నీకఠిల భాగ్యంబు
లాదవును. విశ్వకర్మ మా యానతిని నీకై యీశాంతమున నొక
పురము నిర్మించును. నీ వందుండుము.

పర—జలంధరా !

సీ. ధర్మబెయాత ప ప త్రీముగాగ, నఖిల బు

థానురాగంబె సిం ప హసనమగ

మునివరా శీఘ్రవిం ప జానురంబుగన్యాయ

వృత్తియె కరమున ప గత్తిగాగ

నఖిలదిక్కుల బాగ్గుం ప యశమె చేలముగాగ

ధర్మసంధత జయ ప ధ్వజముగాగ

రారాజుల జోహార్లు ప నీ రాజనముగాగ

తేజమే ఘనమై ప దివ్యేగాగ

తే. గీ. లక్ష్మీనీయింప నెచ్చెడు ప లలి వసంప

నజుడు బ్రేమను నీకు బూ ప ర్ణాయపీయ

శ్రీసతీరమణుండు ర ప క్షింది మించ

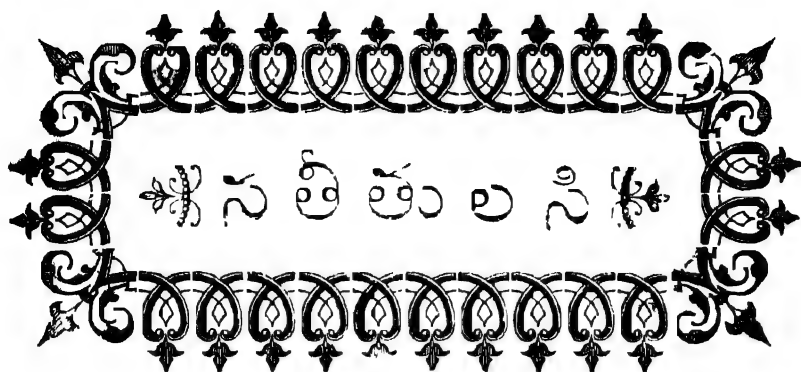
ధరణి బాలింపు మాచంద్ర ప తారకముగ.

జల—దేవా కృతార్థుడనైతిని.

పర—(బ్రహ్మనుజూచి) భారతీరమణా! జలంధరునికై పురము నిర్మించుటకు విశ్వకర్మనుత్వరగానియమింపవలయును. (తక్కినవారిజూచి)
మహేంద్రా! శ్రీహరీ! ఇంక మన నెలవులకుఁ బోవుదము. (సాగ
రునిజూచి) సాగరా! ఇరకమేము పోయివచ్చెదము.

(అందఱును నిష్క్రమింతురు)

ఇది ప్రథమాంకము.

ద్వితీయాంకము.

రంగము:—(1) [తొందరగా జలంధరుడు ముందును. వెనుక నారదుడును. బ్రవేశింతురు.]

జలం—

ఉ॥ ఇష్టములేని పెండ్లి యది • యేటికినాకును, నామె కెంతయో
కష్టముదోచియుండుటను • గాకె తదీయమనంబు నిప్పుడు
స్వప్తమునేయ నీగతి నొ • నర్చెను, దీని కతాన నాకు నే
నవ్వచుగల్గునో యికను • నాపురికేడ సత్వరంబుగన్.

ఏమైననేమి! నేనామెను స్వీకరింప నప్పడీ భయమేల? నా
చారిని నేను బోయెడ. (తొందరగా నడచుచున్నాడు.)

నార—అ! అ! జలంధరా! నిలువుము నిలువుము. (జలంధరుని సహా
పించుచు)

జలం—మునీంద్రా! నన్నాపవలదు.

నార—సమస్తమును కెలిసిన నీవిట్లుతేసిన నే నేమింకలయు?

మ॥ గళమందుకొ నరపుష్ప దామమిడఁగా • గాంక్షించి యున్నంతనే
పడియొక గిరిందికిజారి యుందులకు భా • వంబందు నిబ్బంగి నీ
పలుకన్ బూసి వివాహ మొల్లననుచుకా • బుక్కుంగ భావ్యంబై యా
పలుకుల్ విన్నను నెప్పుడైన నీను నే • బ్రసరించు జ్ఞాఘింతురే.

ఎట్టివారికైనను నొకసమయమున పొకబాటు గలుగుచుండును. బృంద యుద్దేశపూర్వకముగాఁ బూలహారము నేలఁ బడవైచినదని నీవుతలచుట యెంతయు దోషము. అట్టియుద్దేశమున్నచో నీగళం బునుఁ బూలహారము చేసరింకరించుట కామె యేల తలంచును ?

జలం—మునీంద్రా! నీవేల యాలోచింపలికి నాచిత్తమును మఱిలింపఁ జూచెదవు?

శ్రీ. గీ. శుభసమయ మిది యంచు నా • సుదతికెఱుక

లేక యున్నదె, యెఱిగియు • లేమి యిట్లా

నర్చుటది నాకు నిఘాడమం • గళముగాగ

దోచకుండునె యిందునా • దోసమేమి?

చేత దాల్చియున్న పూలచూల జాతి క్రిందఁబడుట కది సూదియూ దారమా ! అయినచు నిప్పుడా తీర్తనభర్తనలే ? ఇట్టి యమంగళ కార్యము జరుగుటందేసి యాబృందను గ్రహించుటకు నాచిత్తము సమ్మతంపడు. ఇంక నాకనుజ్ఞనిమ్ము. నాపురమునకు మరలి పోయెదను.

నార—జలంధరా! ఏపనిఁ జేసినను జగము మెచ్చునట్లుండవలయును.

జ. గారము నీవయింకానిలిపి • యైతలనాధుల నెల్లరక దిర

స్కారమొనర్చి నిన్ను విభు • గా వరియింపఁగ నోరినట్టి యా

సారసనేత్రి కీగతి వి • చారము గూర్చుట ధర్మమానె ? నీ

వారయవేల దీనిఁ బరి • యాచకమా యిటునేయ భూవరా.

ఆ బృందకు నీయందుఁ బత్తిముండుట చేతనేకదా స్వయంవరా ర్థమైవచ్చిన రాజుల నందఱును నొల్లక, నీగళంబుననే పుష్పరామము వేయనించెను ! అట్టిచో చేజాతి యీ పూలనండ క్రిందపడి సంతమాత్రమున నీగళిని నాస్వయంవర సభకు పంపిచివత్తువా ? నీయలుక మణికుండలున కెంత విచారమునో కలుగఁజేసెను గదా ! బృంద పరితాపము చెప్పఁ దిరముగాదు.

మ. బలజాతాక్షినిఁ బద్మగంధి నవలన్ • శాస్త్రోదరిన్ సుందరిన్
 విలసత్పూర్ణ శశాంక బింబవదనన్ • విద్యుత్ప్రవాళాధరిన్
 గలకంఠన్ భవనీయ దాస్యకలనా • కామన్ జగన్మోహినిన్
 గర్జిణి బృందను వేగ్రహించి సుయశః • కళ్యాణిణి జేపట్టుమా.

జలం—తాపసోత్తమా ! నీవెంత చెప్పినను నాచిత్తమా బృందను
 గ్రహించుట కావంతయు సమ్మతింతుటలేదు. ఇవ్వుములేని పెండ్లి
 వలన నెట్టిదాసగు కలుగునొకదా ! నాయందుఁ గరుణించి ఈ విష
 యమున నన్ను బలవంత పెట్టవలదు.

నారి—ఓయీ ! వెజ్జినాడా !

తే. గీ. శకునములు స్వప్నములు గ్రహ • చారములును
 వినుము నీవంటివారినిఁ • భీతిఁగొల్పఁ,
 బాలవు, పిఱికివారల • స్వాంతములనె
 కలఁచుచుండును నియ్యది • తెలియవొక్కొ.

దీనివలన నీకావంతయు సశుభము గలుగదు. విశేషించి దీని
 వలన నీకు యశము గలుగుననియే నేను నొక్క వక్కాణింపఁ
 గలను.

జలం—తాపసవుంగవా ! నాగిళమున నలఁకరింపఁబడదగిన పుష్ప
 చూరము బృంద చేతనుండి బాటుటంజేసి, ముందేదియో కీడు నాకు
 ఘటిల్లునని చిత్తమున బెంగనాటికొనినది. అట్టిచో దీని నివ్వుడు
 సరకునేయ ముందు శుభంబే యొడవునని నీవు చెప్పెను మాట
 లకు నాచిత్తమున నెట్లు ధైర్యము నిలుచుచు ; ముందు ఎచ్చు
 శుభమేమో తెలియదుగాని, ఎప్పుడు జరిగిన కార్యమును
 బట్టి మాత్రము కీడొడవునని లోచుచున్నది. ఇటువినుము.

తే. గీ. కానరానట్టి శుభ మొందు • గలుగుననుచు
 కనులకును దోచు కీడు • పొనఁగలంజె

తాతగట్టిన మేల్పావి • తప్పదనుచు
నుప్పునీరును చాగిగడి • మొప్పగలఁడె.

నార—జలంధరా! ఇవి యన్నియు ననవసరమైన యుత్తరప్రత్యుత్తరములు. బ్రహ్మచూడన పుత్రుఁడనైన నావచనంబులవిశ్వసింపుము అనుమానమే నిన్ను బాధించుచున్నదిగాని మతియొకటికాదు నీవిప్పుడిట్టి యకార్య మొనరించితివేని లోకమునందు నలయెత్తి మోంగఁ జాలవు. ఇదియుంగాక విరించి కరుణా సమాసాదితముతో పరాక్రమవంతుండవైన నీకేమిభయము! ఇంక బ్రతివదనముజెప్పకవచ్చి బృందంగునుము ఎదుటఁజూచి) అదిగో! మూఁకము

నీ॥ పలయితపరివార • జలదాంతరంబునఁ

దీపించుకొమ్మించు • దీవయనంగ

సబ్ధిమధన సమ • యంబునఁ బ్రావిర్య

వంబునందిన రమా • భ్రాస్వయనంగ

సఖిల భూవరహృద్భి • దార్ధంబు విధిసృజ

యించి పరిపించు మో • హినియనంగ

నిజనాథు డాయ హృ • న్నిరజః బువనెంచి

కృతుకంబుతోవచ్చు • రతియనంగ

తే. గీ. పలస్వయంవర రంగంబు • నందు విరుల

దిండతోనిల్చి యున్నది • తన్వి బృంద

కాన నామె మదికి హర్ష • మలరునల్లు

శంక విడనాడి రమ్మింక • ట్నాతలేంద్ర)

ను. శరదాఖ్యాబ్జ దళాక్షి భూరివిమల • చ్ఛాయాకలాపంబుచే

నరవిదారి నలంకరించు గతిఁదా • నాల్మీయహస్తాగ్రభా

క్సరి పుల్లాబ్జలతాంత దామకముచే • గ్రసేసి యాబృంద సు

స్థిరభక్తి నిను బూజసేయగను వే • చెకొరమ్ము భూపాలకా.

ఇంక మనంబున మతియొక విధమైనశంకఁ బెట్టుకొనకరమ్ము.

(చేయబట్టుకొని తీసికొనిపోవును.)

రంగము:—2. [మందిరమున—మణిఁగండలుడు—బృంద—జలంధరుడు]

మణి—(జలంధరునిఁ జూచి) జలంధరా ! స్వయంవరమందిరమున నా!
తనూజవలన జరిగిన యపరాధమును మఱచిపోమ్ము. (ఇంచుక
యూరకుఁడి)

ఉ. మామక భాగధేయగతి • మంబున నీనెలిజన్మమందె, నీ
తామరపాయజేయక • తంబున దావక బాంధవానుబం
ధాదుతవైభవంబు వెన • నన్నెగృతాధుఁడనైతినింక నీ,
శ్యామను గూర్చినేలు కొను • మయ్య జలంధర భూమినయగా
(బృందను జూచి) అమ్మా! బృందా! భవదీయపూర్వ ఘణ్య
విశేషమున నీజలంధరుడు నీకుఁబ్రాణేశ్వరుఁడైనాడు. సకలమెఱిం
గిన నీకు నేనేదియుఁ జెప్పనక్కఱలేదు. అయినను వాత్సల్యమునఁ
జేసి చెప్పుచుంటిని.

నీ. భయభక్తిలను బూని • పరిమానురాగవై
చెలుపుని కన్నున • న్నలమెలంగి
చిత్తమందేవేళ • బత్తిపెంపొండఁగా
వృద్ధులకును నేవ • వెలయుఁజేసి
యాప్తబంధు జనాళి • నాదరంబునఁ గాంచి,
మృదుభాషణముల న • మృద మొసంగి
గర్వమితయులేక • కరుణతో నతిధుల
నిష్టమృషాన్న సం • తృప్తిచేర్చి
తే. గీ. కరుణవీడక సత్యంబు • మరుచుకుండ
నిట్టి సాధ్యులొకంబున • నందు లేద
టంచుఁ బ్రజలెల్ల వినుతించు • నట్టిభంగి
నుభయకుల వనిత్రీవగుచు • నొప్పుమమ్ము.

మ॥ అనిశఁబున్ రమణప్రియా చరణ కా • ర్థాయత్త చిత్తాబల
యనువర్తించి జగంబులందున మహా • భ్యాతిన్ బ్రవర్తించి రా

యనఘస్వాంతలు భూరిశాంత లవసూ ధ యాదుంధర కాంతలం
గన! నీవల్లు సుశీర్షి జేకొనఁ దగుం ! గా భర్తృసేవారతిన్.

మ, ఆద్యులటన్న మేర వ్రతము ! లన్నను దేవతలన్న శాశ్వతై
శ్వర్లములన్న నిర్మల య ! శంబులటన్నస బంధులన్న
సత్కార్యములన్న భాగ్య సుకృ ! తఃబులటన్నఁగుమారి నీకు, నీ
యాగ సుతు డె సర్వమని • యాశ్మదలించి చరింపుమమ్మరొ

చ॥ సతివయి జన్మగోత్రము • యశఁబఁ దింపుము మావధూటివై
స్థితినిజవల్లభాలయము • చెన్నవహించి నొసర్చు మక్కలా
సతివయిచ్చాన నాధువర • భావ కుతూహల మాచరింపు మీ
గతి విలసిల్లెన్ వినుము • ఖ్యాతివహితువు లోకమందునన్

బృంద—తండ్రి నీయువదేశ వాక్యములు నావృతయ ఫలకమున
లిఖించుకొని యుందును.

మణి—(జలంధరునిజూచి)

నీ. జననమందిన దాది • జననిని నెన్నడు
విడనాడి యెఱుగని • విదుఁడొక్క
పురమును నేలసి • యరిగినప్పుడు నాడు
రాక్షకై వేచెడు • రాజవదన
యెండకన్ననసేమి • యెన్నఁడరుంగక
సౌఖ్యంబు లందెడి • జలజనయన
కోపంబు నొక్కొంత • చూపినగన్నుల
సశ్రీవుల్ నుంచెడి • యతివనివ్వు

నె. ౧. మామకతనూజ యానతి • మాన్యచరిత
భార్యమయ్యెను నీకు నే • భంగిదీని
నరసి రక్షితు వోకృపా • కడుడవగుచు
భారమంతయు నీయనే • పార్థవేంద్ర)

ఉ. ఆకలి గొన్నదానకుగ / దన్నము కుత్తుకయెండి యుండినన్
గై గొనబోదు దాహమును / గొన్నని పెద్దలె యివ్వగావలెన్
మాకును జెప్ప వేయియును / మాన్య చరిత్ర! సుశీల సీమెనీ
వేకరణిన్ కృపారసము / నింపుచు నింపుగ నేలెదో కదా

జలం—(తనలో) నాకీతని చురుకులే వివరము చుండుటలేదు పువ్వు
హాగ మీమె కరమునుండి పడినంతనే నాకీయునిద యందున్న
మోహమే పోయినది. ఆహరిదుని వాక్యము నతిక్రమింప జాలక
యీమెనుగొప్పించితిని. (ప్ర) కాశముగా స్పృహలాభంకమేముపోయి
పచ్చెదము.

బృంద—తండ్రి! నాధుని వెటనరిగెదరు (నిచారింపుచు).

మణి—కుమారీ చింతింపకుము లోకైక వీరుండగు జలంధరుడు
నీకు భర్తయయ్యె నీభాగ్యము వర్ణింపకరముకాదు. అప్పుడప్పుడు
నీకుశలవార్తల దెప్పిచుకొను చుందుము మేమును వచ్చిచూచు
చుందుము. నీకిచ్చటనుండి కావలసిన యమూల్య వస్తువుయమును
బంపుచుందుము. నీవతియనజ్ఞు పడసి తీసికొని వచ్చుచుందుము.

జలం—జేంద్రా! ఇంకమే మరిగెదము.

మణి—శుభమగుగాక. పోయిరండు.

(అలడలును నిష్క్రమింతురు.)

రంగము:— రి. [వనము — ప్రవేశము — బృంద]

బృంద—(తనలో) ఎంతభాగ్యముండిననేమి? ఎట్టిసౌఖ్యములుగలుగు
చుండిన నేమి? అగ్నిహోతుని సాక్షిగఁ గొన్న సతి పతిచే
నిరాకరింపఁ బడినప్పు డీవియన్నియు నిరర్థకములుగదా! అక్కటా
నాభర్త కృత్యములకు నేనేమని చింతింతును? బ్రహ్మ వ్రతవ్రా
దిత మహారాజ్య జలనంపన్నుడనియు, సుగుణమూర్తియనియు

దలంది, మనపారివివాహమాడితివిగానియిట్టగునని కలనైన న నలంప
నైతినిగదా !

తే॥ గీ॥ ఎట్టి సొండ్లముండిన • నేమి? యెట్టిభోగ
భాగ్యములుగల్గిననేమి • భర్తచేత
జూడగా బడనట్టియా • నుదతి బ్రతుకు
కానఁ గాచిన వెన్నెల • కరణిగాడె.

నాభునకు నాయుండనురాగము లేకపోయినఁ బోవుగాక! పరసతుల
భంగము నేయు తలంపు మానుమని యెంత చెప్పిననువివందయ్యె.
మునియాశ్రమములుఁ ప్రవేశించి వారాశ్రమమున లేనితరిని దత్తు
త్తుల బలిమిం బట్టదలంచుచుండును. పరనారి కంటఁబడుట భయ
ముగానున్నది. ఈ దురుద్యోగమునండి యాతని చిత్తము ద్రిప్పట
కెంత ప్రయత్నించినను నాసగ్రియత్నము కొనసాగకయున్నది.

సీ॥ తనుజేరి నామీద • నెనరుంచుమని వేడ

వినఁజూచు, దాయఁగఁ • గనుచు నన్ను

పరకాంత గవయుట • పాపమంచును నెంచ

డామెగఁ నేనెంత • డాసి పలుక

మానులనేచుట • మానుమంచునుగోర

మానడామెముదంబు • బూతుగాని

పరభక్త పథమంచు • వర్తింపుమని పల్కు

గొనఁజూచె నావల్కు • గోఁమాని

తే॥ గీ॥ ఎంతవేడినగాని కా • సంతయైన

మనసు కిరుగదు నామీద • మన్ననోవి

భునకు ; నేమి నేయుదు నేరి • బ్రోవ వేమి

దాన, బ్రాణేశ్వరుని మంచి • దారిఁబెట్ట.

ఇదియంతయు నేను తొలిజన్మమున జేసిన పాపమివిధముగఁ బరిణ
మించినది ఇతఁకును భగవదాజ్ఞకు నన్యథా దుష్ట సేవదుగదా !
శక్తించిన లేకుండ న చదివేత్వరని సన్మార్గమునఁ బట్టజూచెదను

(తె ర లో)

దేవీ ! బృందా ! బృందా !

బృంద — (ఎదుటఁజూని) అదిగో ! నన్నరయుచు నవమాలిక వచ్చుచున్నది.

నవమాలిక — (ప్రవేశించి) దేవీ ! బృందా ! నీవా జలజాకరతీరంబున నుంటివేమోయని తలంచితిని.

బృంద — లేను. ఇక్కడనే యుంటిని.

నవ — దేవీ ! మన మొకింత కాని మీవనంబునఁ జరింతమా ! అటు జూడుము. ఉల్లంబులు రంజిల నెల్లెడఁ గొల్లగఁ బూసియున్న మల్లెలును, మిగుల సువాసనచే నగడుచుఁ జెట్లక్రిందఁ బడియున్న పొగడలును, మదనుని కరంబుననుండు బాకులోయనంబడు కేతకీపుష్పములును, మొదలగు నమస్త విరులును సర్వపూర్ణముగ వూదియున్నవి.

బృంద — (తనలో) నాచిత్తము వనవిహారమునకు సమ్మతించునా ? నిరంతరము ను మనోహరుని గూర్చిన నింతయేగాని మఱియొక విధమగు చింతయేలేదు అయినను నాపరితాప మీ నవమాలిక యెఱుగనేల ? ఇట్టిది యొకరు వినవలసినదికాదు. (ప్రకాశముగా) నవమాలికా ! ఆ పుష్పసంతతులకేమిగాని యిటు జూడుము చిలుక ముక్కులచే నొక్క-బడి కెంపురుచు లేనుచున్న దాడిమ ఫలంబులెట్లున్నవో ఆహా ! వనరామణీయకము కన్నులకు బండువైయున్నది.

మ. స్వనిలాంలాహతి కోర్కలేకను తరు • చ్ఛాయావదేశంబుచే
త సరస్వతంబున డాగియుండు బహుళ • ధ్వజంబున నాపుమా
ప ననేకా కృతులఁ ధరించి యినఁడి • వస్యఁ బ్రవేశించెనో
యన శోణద్యుతితో ఫలావధలు సఁ • డాన్ మహిజంబులన్

ఇదిగో ! ఈప్రక్కకువచ్చి, సకలసురమునిరాజ పూజానిదానములును, మిల్లిందప్రజనిధానములును, స్వదర్శన ప్రభేదిత విరహిలోక ప్రతానమానములును నగు సూనంబు లెట్లు మహిత రుచుల నొప్పుచున్నవో చూడుము.

నవ—వానికేమిగాని యిటు చూడుము.

మ. చపలాక్షీ ! ఘన సాధ్వివైన నినునో • జన్ జూచి యుక్తాశ్రయీ కవుగీతంబుల నియ్యశోకలతికా • వారంబు నీకున్ బ్రవా శవు పూణికవ్యయంపు బాత్రికలఁగాం • తురదీర సూనప్రదీ పవులిందూనుచు మంగళారతులిడఁ • భక్తిప్రసత్తికియన్.

బృంద—సఖీ! ఆ కాసారతీరమున నాబకప్రజమెట్లుండెనో చూడుము.

నవ—దేవీ! పరాంగనల గవయఁడలంచి చడియుఁజప్పుడు గాకుండ ఇటునటు తారులాడు విటకాండ్రీ చందమున, మోనంబులఁ బట్టుటకై యాబకములు దొంగతనము నేయుచున్నవి.

(విష్ణుమూర్తి ప్రవేశించును.)

విష్ణు—(తనలో) ఈమెచెలికత్తె నన్నుఁదిలకించెనా యేమి? (వరికించి) లేదు. లేదు. (ఇంచుక యూరకుండి) జగద్రక్షణకార్యదీక్షా ధారంధరుడనైన నాకీబృందపై మోహము జనించుటకుఁ గారణమునేనే యూహింపఁజాలక యున్నాను.

తే, గీ. సకలభువనములశాసింప • జాలునాకు

బృందపై మోహమిరీతి • పాలయుటెడ

జగము దీచిని విన్నచో • నగద? హరియె

యిట్టి దుష్కార్య మొనరించె • నే యటంచు!

చిత్తమును నీ యుద్యమమునుండి మఱలించుటకెంతి ప్రయత్నించినను మఱలకున్నది. (ఇంచుక యూరకుండి) బృందమహాసాధ్వి.

నిరంతర పరిసేవాపరాయణ. జలంధరుడు విరించి వరసంజనితబల
గర్వోద్రేకుడై చరించి చున్నను, నామెయాతనిని దైవమువలె
బూజించుచున్నది. జలంధరుడెట్టి దుష్కృత్యములనేయుచున్నను
నాబృంద మంగళ సూత్ర మహిమమున నాతడేవిధమగుహానియు
జెందకయున్నాడు. నేనీబృందకు నాయభీష్టము, దెలిపెదగాక
ఆమె యందులకు నమ్మతించెనేని నామోహగ్ని చల్లారుటయేగాక
దుర్నితపరుడైయున్న జలంధరుడు మడియును, దీనం జేసి దేవత
లకు హితముజేసిన వాడనగుదును. అట్లుగాదేని బృందసాధ్వీశిరో
మణియును విజయధ్వజముం జగంబున నిలిపిన వాడనగుదును.
ఏమైనను బృంద సౌందర్యమునాది త్రయము సంతృప్తిగ నాకర్షిం
చునది.

తే. గీ. కొమ్మగన్న బమ్మకునైన • రిమ్మతెగులు
గలుగుననుమాట నాయంద • నిలిచెనిపుడు
గాకయుండిన నేనేడ • కలికి కొఱకు
హృదయమున మోహమాని చ • రించుటలేడ?

ఆహా ! నైకుంత పురంబెక్కడ ! ఈజలంధరుని పురంబెక్కడ !
బృందపైనున్న మోహము నన్నింత దూరమగుని వచ్చినది.

బృంద—(చెలిక త్రెనుజూచి) సఖీ! నవమాలికా ! వనవిహారమింక
జాలించి గృహమునకుఁబోవుదమా?

విష్ణు—(తనలో) ఈమె గృహంబున కరుగునామోయి ! ఈమె వెంట
జెలిక త్రెయుండఁగా నేనెట్లు సంభ మించుటకు సాహసించును?

నవ—బృందా? గృహమున కరుగుటకుఁ దొందరపడనేల; ఆ జాని
పూవులం గోసికొనివత్తము. రమ్మ. (బృందతో నిష్క్రమించుచు)

విష్ణు—(ఎడటజూచి) ఆహా! ఏమి? ఈమె సౌందర్యము జగన్మోహన
మైయున్నది.

మ॥ ద్విజగన్మోహన కాంతిగొల్పి, తనువులో దీపింప బ్రాభాత నీ
రజ బంధువృథాగూర్చి నెమ్మొగము నా ద రాకానిశానాధు, న
క్లృప్తమై నవ్వగజేసి, బృంద నిటులో ద కంబందు సృష్టించె, నా
యజునిర్మాణపు బౌద్ధిమెచ్చనగు వ ద హృమానసంబందునన్

నిజముగా సృష్టికర్త తన నేర్పంతయు నీమె నిర్మాణమునందుఁ
జూపినాడు అందుచేతనే శత్రుర్దశభవనంబులయందు సతులకు
సౌందర్యమున దలకట్టె యున్నది.

ఉ. ఈరుచిరాంగి విశ్వధర దేంద్ర పురంధులగూడమించి వి
స్తారము సందముందునని ద ధాత వధూటి లలాటవాటి నిం
పారఁగ వ్రాయనోవు నటు ద తాటనె యీజలజాక్షి కిట్టి యా
కారము గల్గెఁగనియెడ ద గల్గెనె వేరొక కాంత కెందునన్.
(వరికించి) కాంతామణిసౌందర్యమెంతచూచిననుదనివిరీరకున్నది.

నీ పద్మాస్యవేణితో ద బ్రతిగాక కాబోలు,
వల్లీక ములజేర ద ఘటపంక్తి
తరళాక్షి మోముతో ద సరిరాక కాబోలు
బహుభార్తి సుగ్రైను ద పద్మవైరి
యితి చందోయితో ద నెనగాక కాబోలు
గతులు వాసె నల వ ద ర్వతపునమితి
కలికి నెన్నడుముతో ద దులగాక కాబోలు
చేరె గుహలయందు ద సింహతతులు

తే. గీ. పొలతి కుఱువులకోడి కా ద బోలనంట్లు
తలలు వంచుకొని నిలిచె ద దరుణ సాద
ములకు నదృశంబుగాక కా ద బోలు కమల
గణము పంకోదయావాప్తి ద గాంచియుండె.

ఈయాకృతిగొంచి యెట్టివైదనను మోహసాగరంబున బతుట
నిశ్చయము.

తే. గీ. కామ రహితుడయిన మోక్ష • కామయైన
నిర్మలాత్ముండ యైనను • నిపుణుడైన
సమిత వేదాంత విద్యుడైన • సనఘ్నుడైన
నువిదగ్గాంచిన మోహంబు • నొండకున్నె

(వరికించి) అదిగో బృంద చెలికత్తె పూవులంగోసికొని
నేమిమో చెప్పుచున్నది. ఇక నామె గృహంబునకేగునాయే!
(మరలఁజూచి) చెలికత్తెతో మరల నేదియోపలుకుచున్నది.

(తెరలో)

నవమాలికా! నీవీపూవులంగొని గృహంబునకరుగుము. నేను భగ
వంతుండగు శ్రీమన్నారాయణుని పూజార్థమై ప్రత్యేకముగగొన్ని
పుష్పములు సంగ్రహించుకొని వచ్చెదను.

విష్ణు—(తనలో) అదిగో ఈమె చెలికత్తెను గృహమునకుఁ బంపివేసి
మదీయ పూజార్థమై విరులంగోయ నీవ్రక్కకు వచ్చుచున్నది
ఈమెంజేరి భాషించుట కిది యెంతయు మంచి సమయము.

(బృంద - ప్రవేశించును.)

బృంద—[తనలో] నవమాలికను గృహంబునకు బంపితిని. విష్ణునకుఁ
ప్రీతియగు నాపుష్పములను గోసికొని నేనుగూడ సత్స్వరంబుగ నరి
గెదఁగాక.

(పూవులు గోయచుండును)

విష్ణు—(తనలో)

మ॥ అకలంకోజ్వుల గాత్రియై తనరు నీ • యంభోజపత్రాక్షి మా
మక సమ్మోహ కలావిశేషమును బెం • పంగానిటంజేరె నే
నిక సందేహము సంతయుఁ విడిచియీ • హేమాంగినింజేరి మా
మక మోహంబెఱిగించి సమ్మదమునం • భాసిల్లగాఁ జూచెద
నీవు ముఖంబుడద గాక (బృందయెదుటకు బోవును)

బృంద—(విష్ణుమూర్తిని జూచి తనలో) ఎవ్వరీ పురుషుడు? సుద్ధాంత
కాంతఃగు నేను విహరించు నీవనంబునఁ బ్రవేశించెను. చెలికత్తెను
గూడ గృహంబునకుఁ బంపితిని. (ఇంచుక యావలకుఁ బోయి
అహ! ఈమహాత్ముని లేజము వసంబులముఁ బ్రకాశింపఁ జేయు
చున్నది. ఈనివ్యపురుషుండెవ్వడోకదా! ఆలోచించిమాడ నీమహాను
భావుఁడు త్రిమూర్తులలోనొక్కడైయుండును. మదీయ పురా
కృతనుకృతంబునందేసి శ్రీహరియె యిట్లు సాక్షాత్కరించి యుండె
నని తలంతు. (ఇంచుక యూరకుండి) నాహృదయమున నదియొక
విధమగు భయముగూడి జనించుచున్నది. ఏమైనను బరపురుషుఁ
డగు సీతనితో నెట్లు భాషింతును? నేనిక సత్వరముగ గృహమున
కరుగుటయే మంచిది. (పోబోవుచు)

విష్ణు—(ఎదురై) బృందా ! నిలువుము. నిలువుము.

బృంద—(ఇంచుక భయము నటించి) ఈమహాపు భావుఁడెవ్వడో నన్ను
నిలువరించినాడు. ఇప్పుడు నేనేమి నేయిండును? (ఆలోచించి) ఈపుణ్య
మూర్తియెవ్వరో యరసెకఁగాక! ఇంతమాత్రమున నాశీలమున
కేమి భంగ మొనవును? (ప్రకాశముగా)

మ. కమలా కాంతుఁడవో! ప్రభాకరుడవో • కామారివో భారతీ
రమణీనాథుఁడవో శచీవతివో తా • రాధర్తవో నీమ తే
జము నిండెన్ దిశలెల్లయెవ్వడిపు, యీ • చందంబున్ వచ్చినా
పు! మహాత్మా! కరుణన్ వచింపుము నినుఁ బొల్పారబ్రాహ్మిందెడన్.

విష్ణు—తగుణీమణీ! ఇప్పుడు నీవు చెప్పినవారిలో నొక్కఁడను.

తే. గీ. భక్తమానస వీతి ని • వాసభూమి
భక్తరక్షణ కార్యంబు • పరమ హితము
నఖిల దేవతాతతి నాకు • నాప్తసఖులు
గాగ జెలగు దుందునునేను • కంబుకంఠి.

చ. మరమున సంతతంబును న • మంచిత భక్తిని బూనుచున్ దురం
తనిరతి నన్ భజించెడి బు • ధవ్రవరంబున కిష్టవై భవం
బును ఘటియించుచుండుఁ బరి • పూర్ణకృపారస ధారజిల్లుచున్
వనరుహవత్రినేత్రీ నను • భావమునందు గ్రహింప కుంటివే?

బృంద—(తనలో) ఈతని పలుకులు మగ్నగర్భితముగనున్నవి. ఈతని
జగదానంద కరంబగు చూపముజూడగా శ్రీమన్నారాయణుడని
శలించెదను. మనీయ సుకృతంబునఁజేసి, యీపుణ్యమూర్తినన్న
గృతార్థులుగఁ జేయ నియ్యెడకు విచ్చేసియుండును. (ఆలోచించు
చుండును)

విష్ణు—ఓకుటిలకుంతలా ! ఆలోచించుచుంటివేమి? ఎనని పూజార్థమై
యిప్పుడీ పుష్పములను నీవు గ్రహించుచుంటివా, యతనిగనన్న
భావింపుము.

బృంద—(సంతోషముతో తనలో) నేకునాపుణ్యము వండినది. ఇప్పు
హేతుడు సాక్షాదిందెరా నాథుడు. (తనలో)

సీ. సాలార్థ చంద్రుడైఁ • బ్రాపించు నీలాంబరీ,
శోటినా నెగడు ముం • గురులవాని
గమణీయలావణ్య • రససరసి జనించు.
తొగలు నా తనరు కం • దోయివాని
కరితుండముల నేలి • పరమభక్తులకు సం,
తత మధయ మిడు హ • స్తములవాని
వజ్రపఃజనభం • బై సతతంబును,
సిరికాట వృత్తెన • యురమువాని

తే. నీ అఖిలలోకములకు మూల • మైనవాని
కలితభక్తరక్షణ దీక్ష • గలుగువాని
నిఖిలమునిజన సన్నతి • నెగడువాని
నాదినారాయణుని గంటి • నార్తిదీర.

(ప్రకాశముగాఁగరములుమోడ్చి.)

సీ. కలశపారాశి యే లలిత చరితునకుఁ,

బావనంబైన ని వాసభూమి

వేయి జిహ్వలుగల్గి వెలయు శేషహియే,

ధీరగుణుండు ని ద్రించుపాన్పు

విడనాడ కప్పడు వెంటనేయుండడి,

పక్షిందుగ్రి డెవ్వాని వాహనంబు

సకలజనతలి కై శ్వర్యమునొసగడి

యిందిరా జల జాక్షి యెవని దేవి

శే. గీ. పర సురలుమును లెవ్వని వందిజరులు

భక్తరక్షణ మెవ్వాని పరమహితము

నట్టి లోకైకనాథుని నమలచరితు

గాంచఁగఁటిని కన్నుల కజపుదీర

దేవా ! శ్రీమన్నారాయణ ! పరమనిష్ఠా గరిష్ఠులై ఘోరతపం
బాసర్పు మునీందుగ్రిల కయినను లభింపని నీదివ్యమంగళ విగ్రహ
సందర్శనము నేడునాకు లభించినది. జగద్రీక్షణుండవగు నిన్నుఁ
బూజించు క్రమముగూడ దెలియనియజ్ఞానురాలను. నన్నెట్లురక్షిం
చెదవా !

విష్ణు—సతీమణి ! బృందా ! నేను భక్త సులభుడను. నీపైవ నాకున్న
యనురాగమే యిట్లు సాక్షాత్కరింప తేసినది.

బృంద—దేవా ! లక్ష్మీకళకాగ్ర

మ. సరసీజాత భవాది శంకరులు న శ్రాంతంబు నేవింపఁ బె

ల్లిరవై మించు మహాను భావుడవు నీ విబ్భంగి నన్నంగజన్

వరకారణ్యము బూని నీదు నిజయా ప చూర్చితో నచ్చుట

ద్దిర భాగీధి చౌటిసేల కయిన ధన్ బారిపల్లకదా.

విష్ణు—చకితాక్షీ ! ఇందు నీవు నన్ను వినుతింపవలసిన పనియేమియును లేదు. నిరంతరము నీచిత్తము నాపై ననిలిపియున్న దాననగుటంజేసి భక్తిభావంబున నీకు నేను గట్టుబడితిని భక్తులెవ్వరును నన్నింత సులభముగా వశముజేసికొని యుండలేదు.

బృంద—మహాత్మా ! నాపై నీకు నిట్టికరుణ జనించినదిగాని, నిగాహ రులై వాయుభక్షణ నేయుచు మహారణ్యములందు పరమ సప్తలు బూని ఘోరతపమునుజేసిన తాపసోత్తమాలకంబు నేనెక్కువ దాననా !

విష్ణు—(తనలో) నెమ్మదిగా నాహృదయ మీమెకు జలయ జేసిన గాన ప్రకాశముగా) బృందా! నన్ను గట్టి వేసినది నీశక్తి, రాశ మొక్కటియే కాదు.

బృంద—శేవలమూఢమతిసగు నేనెట్లు భక్తులనని చెప్పుదును ఆర్త రక్షణ! ఇందు నీకరుణ విశేషముగప ప్ప మరయొకటిలేదు.

విష్ణు—అదియును గాదు

బృంద—ఏవా! ఇంక నేనేమి చెప్పగలను

చ! వనజదళేక్షణ ! విమల ♦ భక్త జనావననీదుదివ్య ద
ర్శనమున మత్కరోర కలు ♦ మప్రకరంబు దొలంగ జన్మపా
వనత లభించె నిప్పుడు, న ♦ వార్య కృతార్థతగంటి మత్సరా
తనకృత పుణ్యమెట్టిదో క ♦ దా! నిను జూడగగంటి మాధవా!

విష్ణు—శశివదనా! నన్ను వీక్షించుటంజేసి నీవు కృతార్థురాల నయి తివి. నిన్ను వీక్షించుటచేత నేను కృతార్థుడ నగుదును.

బృంద—(తనలో) ఈ దేవాది దేవుణ్ణి వదించుచుండ నేను (నీ) కా శముగా) జగత్కల్యాణమూర్తివగు నీవు నన్నెట్లు బలుకెనగునే!

విష్ణు—

మ॥ అలివా! సందియ మింతలేదు విను న • త్వంబిద్ది లక్ష్మీనతి
పతి నైయుండి సమస్తలోకములు బెం • పరాచాలి బృందారకుల్
కుతుకంబూనుచు భక్తిమై గొలువ నై • కుంతంబునం దుండు, నే
నతి మోదంబున వచ్చినాడ నిటు నీ • కై యొక్కకార్యార్థమై.

బృంద—నుచుత్తా! నీవాక్యము నాకెంతయు వింతఁగొలుపుచున్నది.
దేవాదిదేవుండ వగు నీవు నాకడకుఁ గార్యాధిపతి వచ్చితినిని పలికిన
సేమనఁగలను?

విష్ణు—నారీమణీ! ఇదినిశ్చయమే! నేనునిన్ను యాదించుటకేవచ్చితిని.

బృంద—నమస్తయాచక జనచకోర చంద్రుడవగు నీ మౌరులను
యాదించువాడవా! ఇట్టి వింతగలదా!

సీ॥ రత్నాకరము నీదు • రమణీయ వాసంబు

జీవసంబెంతయో • చెలగుచుండు

ఇందిరాదేవి నీ • హృదయ మందుననిల్చె

ధనమునకేమియు • నటుగులేదు

భూదేవి రెండవ • పూబాడి యగునీకు

గోరిన పంటల • గురియుచుండు

నిఖిల బృందారకుల్ • నీయాజ్ఞ నుందురు

వలసిన దంతయు • భక్తినిచ్చి

నే॥ గీ॥ అట్టి నీవేడ! యొరులను • యాచనంబు

సేయుటేడ! నీవాక్యముల్ • చిత్రమయ్యె

నెందుకీరీతి బల్కితో • యింతయైన

కారణ మెఱుంగ కుంటిని • గమలనాథ.

విష్ణు—కుందరదనా! నేను చెప్పినమాటయం దసత్య మావంతయును

లేదు. నామనఁబున కొకవిషయమైన కోరిక యొడవుటంకేసియే నీ

కడ కరుదెంచితిని. అక్కార్యము నీవలనఁ జక్కబడవలయును.

బృంద—(తనలో) భగవంతుడగు నీ శ్రీమన్నారాయణనివాక్యముల
యందర్థము నాకుఁజలియుట లేదు. ఒకవేళ నన్నుఁ బరీక్షింపఁ
దలంచి యేదియేని నెరవేర్చుట కశక్యమైన యోగికఁ గోరడుగదా !
(ప్రకాశముగా) దేవా ! జగత్కర్తవగు నీయోగిక దీర్ఘబుధుఁ డగి
సంత శక్తురాలనా ? నాయందుగఁగా యుండుటండేని యిట్లువచిం
చెదవుగాని, కాకున్న నేనెంతగానను. అయినను గృహంతరంగుం
డై భవదభీష్టమెట్టిదో యానతిచ్చితివేని, నీకరుణకుఁ బాత్రునై
యశమందు భాగ్యము నాకుండునేని, చేయఁ జూచెదను.

విష్ణు—బృందా ! నా యభీష్టము నీవు దీర్పఁదలంచినచో దీర్పఁగలవు;
కాని చెప్పటకు నాచిత్తమే యొక్కైత వెనుదీయుచున్నది.

బృంద—మహాత్మా ! భక్తులయందట్టి సందియము నీకుండఁగూడ
దుకదా !

విష్ణు—[తనలో] ఇంకఁ గాలహరణం బొనరింపక నాయభిప్రాయ
మెఱిగించెకాక ! యోమామణి ! నన్నియొడకు నాకర్షించి గొని
తెచ్చినది నీసౌందర్యమే కారణము.

తే. గీ. జగములందున నున్నట్టి • సతులలోన
సందమున మేటి పగుచును • నలరునట్లు
గలికి నిన్ను సృష్టించె నా • కమలభవుఁడు
భవ్యభవదీమ భాగ్యంబు • బలుకవశమె.

బృంద—(తనలో) ఈజగత్కర్త నాసౌందర్యమును గూర్చి పలుకు
చుండెనేమి? (అలోచించున్నది)

విష్ణు—

మ. అనుమానింపక తెల్పుచుంటి విను ము • ద్యచ్ఛ్రాజబింబాస్య ; నీ
ఘనసౌందర్యమే తెచ్చె నియ్యెడకు, జి • క్కంగట్టి నన్నిట్లు, నీ
పరుమానింపక డెందమాదు మనభీ • ఘ్నావాప్తిఁ జేకూర్చెదో
విని దోషించిది యంచు లోఁడలఁచువో • బింబాప్తి యేమందువో.

తే. గీ. సకల జగములు రక్షింపఁ బాలిసటి
నేనె నీదురూపముగాంచి | నెలత మోహ
నుంది భవదీయ రక్షణం | బందవచ్చి
నాడ, నెట్లాదరింతువో | నాతిమిన్న.

బృంద—(తనలో) అక్కటా ! సర్వజగన్నియమకుండయిన యీ
భగవంతుడు నన్ను మోహించెనుగదా ! ఇట్టి వింత యీతని
విషయమున మున్నెన్నడైనా వినియుంటిరా శ్రీమన్నారాయ
ణుండగు నీతఁడెక్కడ? సామూహ్య యువిదనగు నేనెక్కడ నన్ను
గామించుటేమి ? (ఇంచుకయూరకుండి) భగవంతుడగు నీతఁడు
మదీయ పాతివ్రత్యము పరీక్ష నేయదలంచి యిట్లు గోరియుంటినిని
తలంచెదను. నేనీ మహానుభావునకు నేమని ప్రత్యుత్తర మిత్తును
(అలోచించి) కానిమ్ము. నాభక్తిజూపుచు నెప్పుడిగా నిట్లుబలికెద
గాక! (ప్రకాశముగా)

సీ. శ్రీమద్వికుంఠపు • రీ నిలయుండవైయుంః;
భర్తృవద్ధతివీడి • తనరులేము
అక్షీణ అక్షిణిక • టాతుదీక్షుడవయ్య
నిట్టికోరిక మది • నెంచుటేను
పనునాల్గు భవనముల్ • పాలించు మేటివై
యారీతిఁ బరనతి • గోరుటేమి
సకలభక్తజన ర • తుకుడవై, నెలత్తకై
మోహంబు నీభంగిఁ • బొందుటేమి

తే. గీ. చిత్రముగతోచె నీదగు • చిత్రవృత్తి
నాగుణము బరీక్షింప, మ • నంబునందు
దలంచి యీవిధంబునను • బల్కియుందు
వంతెగాని నివేడ యి • ట్లగుటేడ

భవనశాసనుడవై నీవు నాచిత్రము బరీక్షింప నిట్లు గోరితి
నని తలంచెదను. కాకున్నచో నీవేడ యిట్టిబుద్ధిని బూనుటేడ?

ఎమ్మ—టరమణీ శిరోమణీ! నేనెట్టివాడనైనను? నీసాందర్యము నా చిత్తము నాకర్పించినది.

శా.యోహా! దోషముటంచు లోచలపకే! యోగింద్ర! మోక్షప్రదున భాషేశాది సురస్తవాభరణ వి • భ్రాజాత్మునికా నన్ను సం తోషంబందగ జేయుమీ, యదియె సం • తోషంబు నీకిచ్చు నీ కీషన్మాత్రము నిందరాదవని, లే • నేనే నే రక్షింపఁగల

బ్బూదా— ఈషయమున నీవు సందియ మందవచ్చును. నీయశేమున కావంతయు భంగమురాని మార్గము నేరరసెగ.

బ్బూదా—(తనలో) ఆహా! ఏమి యీవింత! ఈతండు నిశ్చయముగా నాపై మోహమునందియే యిట్లు వచ్చినాఁడు. భగవంతుడగు నీతనికే యిట్టిబుద్ధి పుట్టినచో నెవ్వరు మరల్పఁగలరు! వినయవాక్య ములచేత నీతని చిత్తమును ద్రిప్పివేసి యిమ్మహాత్ముని యుగ్రహ మునకు బాత్తురాల నగుటకుఁ బ్రయత్నించెద. (ప్రకాశముగా)

మ. అకటా! యేమని వల్కుదాన నిను దే • వా! నన్ను నింతైన నెంచక కామించితివయ్యమో యిది జగంబా లించినకా సంతయింపక నిన్ను హరియే పరాంగనకునై • భావంబులో నిట్లు రోయక మోహంబును జెందెనేయునుచు నిం • దాడంగ నూహింపకే

నీవు మహానుభావుడవు సకల సృష్టిస్థితిలయంబులకు గారణుండవు.

మ. ఆమలమనీష నికా గొలుచు • నమ్మహి లాత్ములు పుత్రమిత్రవర్గమువయి మోహముకవిడిచి • రాజలియోగులు నౌచునుండగా భ్రామఁగొని నీవె యిట్లు బర • భామరతంబున కాసజెందెదే సుమహిత సద్గుణాభరణ • చోద్యము నీదుచరిత్ర మెంతయున్

ఏమహనీయుని కీర్తినోగ్రికచిమున వితరారివడ్వర్గ లలికావి తానముడగునో, ఏశుభప్రదుని చింతనార్క ప్రభలచే సంసార

తమనవ్రాత మడంగునో, ఏజేవ దేవుని సేవాదవాసలశిఖలు,
విపద్దశాటపిని దహింపజేయునో, ఏ మహాపురుషుని భంజనాంజ
నముచే నవవర్గనిధి గానిపించునో, యట్టి యాదినారాయణుండవగు
నీవిట్టి కార్యమునేయుట కుద్దోగించిన నేనేమనఁగలవాన? పుండరీ
కాక్షా! ఒక వేళనీవు నాచిత్తవృత్తి సరయదలంచి యిట్లు బలికితి
వేమో! నీరావిషయమున సందియముండఁ బనిలేదు. పతివదాంబుజ
సేవయు, భగవంతుడగు శ్వేత్రువ సేవయుఁదప్ప, నన్యసుఖ మేమియు
గోరను కావున నాయుండుగృహబూని, నీచిత్తమును మరల్చు
కొని, నీభక్తురాలెగ నన్ననుగ్రహింపుము.

విష్ణు—

మ॥ అతివా! సందియముదనేమిటికి ను • ద్యత్రీతి విష్ణుండె యీ
గతి, సామాన్య తలాదరీమణిని నొ • క్కర్తై మదింగోరి, యం
చితమోదంబునజేరి వేడగను, వా • సింబొందగా నెంచకీ
గతి, వాక్రచ్చెడి మోహనాంగి కలదే • కల్యాణియెందైననున్.

శశాంకవదనా! బృందా! ఇది యధర్మకార్యంబని చిత్తంబునఁ
దలంపవలదు. మదీయాభీష్టము దీర్చుటవలన నీకుదుర్యశముగలుగు
నని తలంచవలదు. నాచేతఁజేయబడిన యెట్టికార్యమైనను ధర్మము
గనే ప్రకాశించును. ఇదియుంగాక నీవునాకోరిక దీర్చితివేని, నన్నుఁ
గూర్చి మహాతపాబాహించిన మహనీయులై నందరాని దివ్య
వదంబున నిన్నునిల్పెదను.

బృంద—

సీ. అఖిలజేవులను నీ • వాడింపుచుందువు
తోలుబొమ్మలగతిఁ • దోయజాక్ష
కనుకట్టు గట్టెదు • గారడీమను బోలె
మిథ్యాప్రవృత్తము • మేయచరిత
జక్కులవాడవై • జనుల వివేకంబు
బాపుచుండెదవు దై • పతలలాసు

నేవముల్ వేతువు • బృందారకుల్ వేడ

బహువిధంబుల నీవు • భవ్యతేజ

తే. గీ. మోహమునెడ వొకరిపై • మోహముంద

శేతు వింకొకరిని పట్లు • జెలగుచుదు

నీ మహామహిమ, దెలియ • నీరజాన

నాదులకునైన శక్తమా • హరి ముకుంద.

దేవా! నీయభీష్ట మధర్మమైనదని చెప్ప సాహసించినందులకు నన్ను మన్నింపుము. నేను పరమసాధ్విని. పరిపరాంబుజ నేవయే సతికి భూషణమని యెఱింగినదానను. ఒకరిని సంకోషింపఁజేయుటకుఁగాని లేక స్వార్థము నపేక్షించిగాని నేను సాధ్వినియందు దాననుగాను. పరినేప సతికి దైవచింతనకంటె నెక్కుమ మహిమ గలదని నేను గుర్రెఱింగితిని. అట్టిచోనేసధర్మకార్యమాచరించితి నేని నాయూశ్చ తిరుగ విముక్తి బొందుట కసాధ్యమగునంతటి ఘోరనర కమునందు గలదు. నా సాధ్విత్వముచే నిదివఱ కార్జించిన యశము మన్న గలియును. సతికి బతివ్రతాత్వమే సర్వసంపదలనొసంగును. అదియే సర్వాభీష్ట ఫలప్రదము. అదియే సకలాఘ విమోచనము అదియే సజ్జన స్తవనీయము. అదియే సంతోషకారణము! వేయేల! అదియే మోక్షసామ్రాజ్యసౌధారోహణమునకు సోపానము. కావున నామనం బట్టి యధర్మోద్ధోగమునఁ బ్రవేశపెట్టి లోకులు నన్ను నీచముగ జూచునట్లు జేయుకుము. భగవంతా! నీపాదకమలములకు నమస్కరించు చున్నాను. నాయందుఁ గృపాంతరంగుఁడనై నీబుద్ధిని మరల్చుకొని, బృంద మహాసాధ్వియను యశోడిండిమము జగమున మ్రోగఁజేయుము.

విష్ణు--(తనలో) ఆహా! అమృతోపమానములగు నీమేవాశ్శములు నాకెంతయు మోదము గొలుపుచున్నవిరా. సంపూర్తిగ నీమె
(గాని విడువరాదు. (ప్ర)కాశమున) బృందా

నారాయణుండనగు నేను నిన్ను జేరియిట్లు వేడ, వలదని నిరాకరిం
చుట నీకు ధర్మమా ?

మ. తరుణి యేమి వచింతు నీకేపుడు సం • తాపంబునుంగూర్చి యా
స్మయః కుగ్రుండయి వేడి తూపులడరిం • పందచ్చితాస్త్రాళిఁ జె
చ్చెరఁ బాధింపగఁ నిట్లు వచ్చితిని రా • జీవాక్షి నిన్వేడగాఁ
గరుణా జూషము నన్ను, నీకును యశః • కల్యాణముల్ జేకురున్

బృ. ౬—మాధవా ! నాహృదయము నీకు విశదపరచితిని. ఇంకను
నీయనవసర ప్రసంగముతో నేమిపని యున్నది. చతుర్దశభువన
నాయకుండవగు నీకుఁ గూడ మదనాపస్తయేనా మదనండు నీ తన
యూడే కదా?

విష్ణు—బృందా! మన్మథుఁడు తనయుండియిననేమి వాడు తన వారిని
బెరవారిని నొక్కరికిగనే చూచుచు నీవిషయమున నాలోచు
నన్నుఁ దండ్రి నగుదుననియైన భావింపక బాధించు చున్నాడు.
ఒక్క మదనండుకాదు. నాకుటుంబమున నున్న వారందఱును
నాకు విచారమును గూర్చువాఁలే!

సీ. నాశ్వేచ్ఛ పుతుఁడు • సలు మొగంబుల వే
ల్పశాశ్వత కార్యముల్ • సలుపుచుండు
గండవ వట్టిమా • రుండు శ్రీ పురుషుల
మోహ సాగరమున • ముంచుచుండు
నిందిరాదేవి నా • యిల్లాలు నిరతంబు
జంచల వృత్తిఁజ • రించుచుండు
భూమిదేవి ద్వితీయ • పూజాది యెప్పుడు
నిలచినచోటనే • నిలిచియుండు

తే. గీ. వసతి రత్నాకరంబు, మేల్ • పాన్పుసాము
వాహఁము నన్నగవికోధి • భళిర నాదు
చిక్రిసంసార కష్ట బుఁ • జెప్పవశమె
తెలియకున్నదె నాకథ • కలికిమిన్న

బృంద— దేవా! ప్రస్తుత విషయమును గూర్చిన సంగతి కాదుగాని,
చెప్పుచుంటిని.

సీ. అవల దేవియే నీకు • నఖిల భారకడన్న
విమలయశంబును • గొలువగలిగె
అల రమా దేవి నీ • యాలియై భక్తమం
దాగుడ నెడి బెరు • నంబుగూర్చి
భారతీరమణుండు • పట్టియైగొప్ప సం
సారి యనబడెడి • బేను దెచ్చు
పరమపావని దివ్య • వాహిని పుత్రియై
కలుషవాహనుడన్న • ఘనతగొలిచె

తే. గీ. నిజము దలపోసి చూడంగ • నీకు నీదు
పరి జనముదెచ్చు భ్రాతృయే • ధరణినిండె
నీవు కామోదరుండవు • నిశ్చయముగ
తెలియవా నీదు చరితంబు • జరుహాక్ష

పంకజనాభ మహామహులైనను మర్దభంబున నీదివ్యమంగళ
విగ్రహ సందర్శనము నాపురాకృతి భాగ్యంబున లభించినది.
నేను విగతకల్మష నైతిని నీవు నాఁత్రమారయుటకో లేక యుద్దేశ
పూర్వకముగనో తెలివిన నీయభీష్టమును మనంబునుండి బార
వోలి, దాసురాల నగు నాగృహంబునకు నే డతీధివిగమ్ము నాశక్తి
కొలది బూజించి కృతార్థురాలనగుదును.

విష్ణు—(తనలో) ఈమణిమణి యెన్ని వాక్యములయిన బలుకుచున్నది.
గాని, నాయభీష్టమునకు మాత్రము సమ్మతించుచున్నది. ఈమె
హృదయము నిష్కళంకమైనది. ఈమెకు నాయందున్న భక్తి వర్ణ
నాతీతము (ప్రకాశముగా) తరుణి నేనడిగిన దొకటియు నీవు
చెప్పునదొకటియుగ నున్నది. నాకేమి సరియైన ప్రత్యుత్తరమిచ్చు
దవు. కాలపాఠమునకు నాచిత్తమొకింతయు దాళదు.

మ. సరసీజాక్షిరొ నాకు నీ వివుడు పూ • జల్ నీతు వన్నందుకే
 బరమా మోదముగల్గె; గాని వినుమా • భావోద్భవుండేయు భీ
 కర బాణంబులకోర్వలేక నినుఁగాం • తుండేరి యాచించు శ్రీ
 హరిసన్ సన్న నలంతిగాఁ దలంచి యి • ట్లాడంగ నీకర్తామే.

బృందా! నీవునన్నుఁ గరుణింపవేని విరహాగ్నింబడి మగ్గుటనిశ్చ
 యము. నేనిట్లయితినేని, సర్వజగత్తోభముగూడ తటస్థించును.
 ఇందులకుఁ గారణము నీవేయగుదువు. కావున నన్ను గటాక్షించి
 శృతార్థురాల వగుము. నాకుఁ బ్రీతిసేయట సర్వజగంబులకును
 ప్రీతిసేయట యగును.

బృంద—ముకుందా ! నీవెంత చెప్పినను నాచిత్త మధర్మోద్యోగమున
 బ్రవేశింపదు. భువనశాసకుడ వయిన నీవిట్టి దుష్కార్యము సేయఁ
 దలంచుట యధర్మమగును.

సీ. అఖిల జగంబుల • నజనిచే సృష్టింప,

నొనరించు మహిమ యే • యూహితేరే

భూరి చతుర్దశ • భువన శాసనమహా,

దక్షత యేమూల • దాగియుండె

అశ్రాంత పరమ భ • క్తాఘసంరక్షణ,

బిరుద మేమహానీయు • దరిఁజేరె

అమల భక్తముని గ • నామర పూజితో

దార ప్రభావ మెం • దడఁగియుండె

తే. గీ. ఆదినారాయణాఖ్య యెం • దలరియుండె

విశ్వ సన్నత గుణమెట • వెలుగుచుండె

ఏనినెల్ల మఱచి యవి • వేకి కరణి

సాధ్వినగు నన్ను గోరుదే • జలజనాభ!

ముకుందా ! మహోన్నతపదవి నధిష్ఠించి యుండినవాడ ఎగుటం
 తేసి నన్ను జగములెల్ల భగవంతునిగాఁ గొల్పుచున్నవి. నేనును
 నీయందు నిర్మలమైన భక్తిబూని పరించుచున్న నాసనే ఇట్టి

యధర్మ కార్యమునందు నీవు ప్రవేశించితివేని, నీమహాన్నత పదమునకు భంగము గలుగును. భక్తరక్షణకార్యము మఱచి, యిట్టి యధర్మపర్తనో ద్యోగమునఁ బ్రవేశింపఁ దలంచిన నీతో నీవిషయమగు ప్రశంసనేయఁ జాలరు గావున నేను గృహంబున కరిగెదను. నేనా ! నేనిట్లు బలికితిని యాగ్రహింపకుము. నీదివ్యనామస్మరణ మాత్రము నాచిత్త మెప్పుడును నెడి బాయదు. (పోబోవుచు)

విష్ణు—(తనలో) ఆహా ! ఈమివిశ్వల హృదయ మంతయుమతి క్షర్తమైయున్నది. (ప్ర)కాశముగా) బృందా! బృందా! నీవునన్ను మోహనాగరమునముంచి యరిగెదవా?

చ. అరుగగ నెంచెదే జలరు • హక్షిరొ నన్నిట ఘోరమోహనాగరమున ముంచివేసి, త్రిజ • గంబుల కొఱ్ఱగునేను నన్ను నీ కరణిని వేడుచుండఁ గనఁ • గా మది నెంచక యింతగా, నిరాదరణవహింతువే! భగవ • దార్చన యిట్టిదే ? భక్తురాలికిన్

కుండరకనా! నేను నిర్గుణుండనయ్య, గుణము గలిగిన వాడనై ప్రకాశించుచుందు. నిర్మోహమున సంపన్ను నమస్త జగముల మోహింపఁ జేయుచుందును. రమణీ ! నీచే నిరాకరింపఁబడి నే నెట్లు పరిలిపోవుదును! శ్రీహరి నగు నేను నీవిషయమున మనోరథసిద్ధి సందకపోయినచో నాప్రభావమే ముందును ?

బృంద—ఏమీ మాధవా ? భగవంతుడవగు నీవు నీమహిమ పరదారల గూడు నిమిత్తమే వినియోగపఱుపఁ దలంచితివా ? అక్కటా ఎంతసాహసము! నీహృదయము జగంబెఱుంగలేక పోయెనుగదా!

సీ॥ తమకలె నిన్నెయు • త్రముడని కాదెను

యలు దైవముగ నిప్పు • గలిగినారు

సర్వేశుడని కాదె • నెలల భక్తసమితి

ఘోరి భక్తిని న్ను • బొగడినారు

ఘోషమైన వదలి • గని కాదె తావన

శ్రేష్ఠులు నిక బెద్ద • జేసినారు

అవ్యయమండని కాదె • యఖిల సవన కార్య

ములయందు భోక్తగా • నిలిపినారు

తే. గీ, వీనిచే గాదె తిరిభవన • విభవననగ

దుర్లభవదంబు చేతికి • దొరికె నీకు

గాన నిల పుకొనగజూడ • గౌరవంబు

నిట్టి దుష్కార్యమాల పొంత • కేగుదేని

నిజపదచ్యుతి బొందెను • నీరజాత్మ

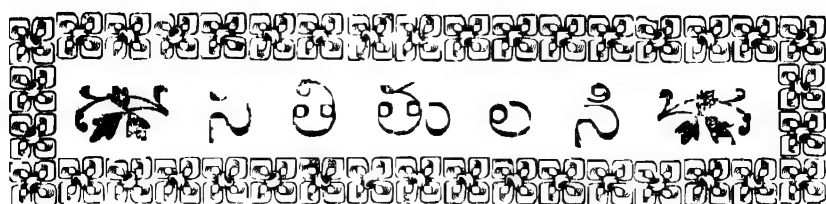
ఈ విధమున భాషించు నీయెదుట నేనింక నిలువనోప

(నిష్క్రమించును)

విష్ణు—బృందా ! బృందా ! అరుగుచుంటివా భగవంతుడనగు నా
యెడల నింత నిరాదరణమా (తనలో) ఈమె సాశీల్య పాతివ్రత్య
ము లద్వితీయములై యున్నవి నెప్పునిగా నీవిషయమై యోచిం
చెదఁగాక
(నిష్క్రమించును.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

తృతీయాంకము

రంగము:—[గాలవాళి] మము ముందు జలంధరుడు—[ప్రవేశము.]

జలం.—[కలలో] గాలవుని సత్యుడు చారుమతి సౌందర్య వంతులం దెన్నికఁగన్న కాంతయని వినియుంటినేగాని, యెన్నడును వీక్షించి యుండలేదు ఇప్పుడు నే నెట్లయిన యీ ముని యాశ్రమంబును బ్రవేశించి యాకాంత నరయవలయును. నా యుద్యమమున కను కూలముగ గాలవు డాశ్రమమున లేక యున్నచో నాభాగ్యము వండినట్లే. (ఎదుటఁజూచి, ఎవ్వరో సుదలీమణి యిట్లువచ్చుచున్నది. ఎవ్వరై యుండును చారుమతియేమై యుండును. (వరీకించి) నా యనుచరులు చెప్పిన మాటబట్టి జూడగా నీమెయే చారుమతిఁ యగునని తోచుచున్నది.

(తెరలో)

అమ్మా చారుమతీ భగవదాచారాధనకుఁ బుష్పముల దెచ్చుటకు నీవుకూడ వచ్చెదవా? (ఇంచుక యూరకుండి ఏమనుచున్నావు నాకు డాశ్రమమున లేకు గావున నీవు పోయిరమ్మ నియా? సరే నేను పోయివచ్చెదను.

కలం—(విగ్రహముతో) ఆమెయే చూపమని. ఆమె వాక్యములఁ బట్టి చూడఁగా గాలపు డాశ్రయమున లేడని తోచుచున్నది. నాయుద్యమమున తీ సమయ మెంతయు దగియున్నది. భూపాలుడనగు నే నాశ్రయమునఁ బ్రవేశించుట కేవిధమయిన యభ్యంతరమును నుండదు కదా? (పరికించి) ఈమె సౌందర్య మద్వితీయమైయున్నది మునిపత్నుల కిట్టి సౌందర్య ముండునాయని సంశయించితిని గాని యీమెను జూడగానే సం దేహము వాసినది.

శా. ఔరా కన్నులతీర, చక్కదనమా • హా! మోముచంద్రంబు నయ్యారే నీలములన్ వాసించు యిటు • హాగా, మిటారంబు, మహారే చల్లవయ్యదిరా తను విలా • సస్ఫూర్తవహ్వారె యీ నారీరత్నముబోలు సుందరినిఁ గా • న్న జాల లోకంబులన్

శే. ౧. కొమ్మ గాదది మిథ్యుల • గుమ్మగాని
కలికిగాదది మదనుచే • చిరుకగాని
కాంత గాదది రతనాల • బంతిగాని
భామ గాదది సౌందర్య • సీమగాని

ఈ తరుణి శిరోమణి వాలుచూపుల, జూచెనేని. మదనుండే తన విలునమ్ములు సోబడవైచి యీమెకు దానుఁడు గాకయుండు నా ఈతలోదరిని వీక్షించినంతనే. యా యనంగుఁడు తన పువ్వు శరంబుల వాపై బ్రతిపఱిగినాఁడు కానిమ్ము నే నీ యజ్ఞాక్షింజేరి మదీయ మనోరథంబెఱిగించి కృతార్థుడనై యీ కాముని గర్వమడంచెడఁగాక (ఇంచుక నడచిచూచి) అదిగో ఆమె బిందె గ్రహించి జలార్థమై కాబోలు నదికరుగఁ దలంచుచున్నది భారీరా ఈమె సౌందర్య మిప్పుడు సంపూర్తిగ గానిపొచుచున్నది

ఉ. కన్నులకల్పవదీర సిత • కంజదళంబుల మంజువైఖరిఁ
గన్నుల జండ్రిసారము ము • ఖంబున బింబపుడంబు వాలెఱ్ఱ
బన్నగదీతి కీర్ణుడను • వల్లులసారు శరీరశోభణ
గొన్ననగుత్తులన్వెలకుఁ • గొన్నవిలాసమాచేత చల్లవఁ

దిన్నవి దివ్యచందకము • తీరు కొలేరగు వాసికంబు నం
దెన్నగరాని సొంపుగల • కింపుబరాంగములన్ వహించి రా
జన్నగభాశభశ్రయము • సన్న మొచ్చుచు వివ్రగుచ్చున్
బన్నినపావడంబుగు • బయ్యద గుల్తువురైకకవలం
టన్నెరయించి మధ్యనిక • టంబునగాంచి భగించి మంచిరా
కన్నెలదీవిమించ కర • కంకణమున్ వచరించి భద్రమున్
నెన్నడగింకిణ్ణీరవవి • నిర్మల శైలిసతిక్రిమించి, చం
చన్నితరానలోకన ర • సభ్యులచే హరిణిష్ట సిఁచి, య
య్యన్నలన్నిన్న బిందెగొని • యానదికేరగు నీరు దేరంగన్.

(వరీక్షించి)లేదు. లేదు మరల నేకారణముచేతనో బిందెనక్కడ
బెట్టి యామె యిటవచ్చుచున్నది నేను నెమ్మదిగా నీమె కంట-
బడెదఁగాక (ఇంచుక ముందునకుఁ బోవును)

(చారుమతి - ప్రవేశించును.)

చారు—(తనలో) పుష్పములకొఱ కరిగినమైత్రేయి యింకనురాతే
నేమి కారణమో

(జలంధరుడు - చారుమతి చూచునట్లు ముందుకువచ్చును)

చారు—(జలంధరునిజూచి యించుక వెనుకకేగి తనలో) ఓహో
ఈతఁడు జలంధరుడు ఇన్ని డీతడియ్యెడ కరుడెంచుట కేమి
కారణమోకదా?

జలం—(చారుమతిని సమీపించగా నామె వెనుక కేగుటజూచి) తాప
నపత్నీ నన్నుజూచినీవు భయము దెడవేల నేను పెరవాడను
గాను. జలంధరుడ. మునింగుర్రెడాశ్రమముననున్నవాడే!

చారు—(తనలో) మునిపత్నినగు నేనీతనితో మాటలాడి నందువలన
నేమిదోషము సంభవించును ప్రళికాశముగా న్నపాలా వారాశ్ర

మమునలేరు. సమిత్కుశఫలాహారార్థమై యిగినాడు. ఇప్పుడే యరుజెంచి భూపాలండనకు నిన్నుఁడగిన విధంబున గౌరవించును. అంతవఱకును నాశ్రమము విశ్రాంతి యుండుము.

జల—(తనలో) ఆహా! ఈయవతిమణి మృదుసుధుర భావణములు నా కెంతయు సంతసము గొలుపుచున్నవి. నేను నెమ్మదిగానాయభిప్రాయ మెఱిగించితినేని, యీమెతప్పక సమ్మతించుననియేలోచించుచున్నది. (ప్రకాశముగా) యోషామణి! నీయాదరణంబునకు నేనెంతయు సంతసించితిని. కాని యొక విషయమువ మాత్రము నిన్నుఁ జూచిన నాకు మిగుల విచారము గలుగుచున్నది.

చారు—రాజేంద్రా! నీవు నన్ను జూచి విచారింపవలదు ఒక వేళ మేము తాపసులముగదా నిన్ను బూజింపలేమని నీవనుమాన మొందఁ బనిలేదు తపోగర్విష్టుఁడగు మన్నాధుఁ డేతెంచి, భవత్ప్రవారంబునకును, నీకును గూడ పిందు లిడఁగలఁడు.

జల—

ఉ. విందులొసంగనేల, యర • వింద దళేక్షణ నాకు మీర లా
సందము మీఱ నివ్వడు మ • సంబున సంతయమెల్ల పీడినే
నిం దరుఁడొచు కారణము • సంపుగఁ జెప్పెదనీకు, దాని, నీ
పుండగ నాలకించి కృప • బోఁచెదవో మఱిబ్రోవకుండువో.

మ. సురనాఠీ మణులన్ భుజంగసతులన్ • ట్లోచితశుద్ధాంత సుం
దరులన్ గారుడవంశ శన్యకల, గం • ధర్వాంగస శ్రీవలన్
జర మోదంబున గఱిగాని, విను మీ • క్షింపంగలేడెందు, నీ
సరియూ కాంతన, సశ్చయం బిదిసుమా • శీతాంశు బింబాననా.

చారు—(తనలో) ఈశాండవసరములేని ప్రాసంగములోనికీ దిగుచున్నాను. ఈతని గుణములను గూర్చి ముగ్ధోకసారినేను విని యున్నాను. అటునను భూపాలుఁడుగదా ! ఆశ్రమమునకు వచ్చి నప్పుడు గౌరవించకపోవుట యుక్తముగదని భావించితిని.

జలం—రమణీశిరొమణి! త్రిజగంబులను సమ్మోహనాగరమునముంచ
జూలిన సౌందర్యము గల నీవాక బడుగు దావసిని గైగొనికష్టము
లనుభవించు చుంటివికదా! నీ సౌందర్యమును గూర్చి నాచారుల
వలన నింతకు మున్ననేకసాగులు వినియుండి, యెవడేని నిన్నొం
టిగఁజూచి సంభాషించు భాగ్యములు గలుగ కుండునా యని వేచి
యుంటిని. అయ్యది నేటికి లభించినది. అలస్యము చేసినచో మోస
మగును గావున నొక్కమాటలో జెప్పెదను.

మ. వనబాణీ నిను జూడగానె వినుమా • పంతులునుక బూసి చుం
డనిశాతాశ్రు పరంవరర తరువు నిం • డక జాలగీలించి నె
ట్టన హంసాది భిగార్భటుల్ జొనిపివే • డ్దైవమస్మధుండుండె, నీ
వనుమానింపక నన్ను నేలుకొని భా • గ్యశీలతో మాగుమా.
రమ్మొ నీధర్మ రాకమునుచి నాపురంబునకుఁ బోవుదము.

చారు—(తనలో) అక్కటా! యీస్వపాలునకు నన్ను జూడగ నేయెట్టి
మర్బుద్ధి పుట్టినది. ఇప్పుడు నేనేమి సేయుదును? మునికన్యకలు
గాని, నాధుడుగాని యాశ్రమమున లేరు. కానిమ్ము నేనీతనకి
సామవాక్యముల బలికి హృదయమును నా మగుద్యోగమునుండి
మరలించెడఁగాక! ఈలోపుగా తాపనకన్యకలు గాని నాధుడుగాని
రాక యుండునా? (ప్రకాశముగా) రాజేంద్రా! నీవు స్వపాలుండ
వనుటచే గౌరవించక పోవుట యుక్తముగాదని తలంచి సంభాషించి
నందుకు మాకుఁ గలుగు ఫలమిదియూ?

ఉ. పాలన శీలముక విమల • భావము గిప్పడి భూతలదముల
బాలనసేయు భూసతుల • భంగులెఱిగియు నిట్టిరీతి దు
శ్శీలుండవై పరాంగనల • జేరగ నెఱువే, ధన్యమానె, లో
కాళి హసితవే నిను ధ • రాధివ! బుద్ధి మరల్పుచూ వెనక.

జలం—అన్నలనున్నా! ప్రపంచమున నేనొకరిని లక్ష్యపెట్టువాడను
గాను. నాది శ్రమ నీయందుఁ జిక్కినది. నాయభీష్టము నీకెఱింగిం

చితిసేని నీవు తప్పక యంగీకరింతునని తలంచివచ్చితిని. (ఎదుటఁ జూపుచు)

తే॥ గీ॥ అదిగో పరివార మున్నది * యచట; రథము
నదిగో మొక్కుమా యిక సంశ * యంబు విడిచి
మత్స్యరంబును జేర్తు; నా * మగువ వగుచు
సౌఖ్యములఁ బొందెడవుగాక * జలజనయన.

చారు—(తనలో) ఆశ్రమమున నానాధుఁడులేని సంగతి నెఱింగియే
యీతఁడు నామెడల ద్రోహబుద్ధినిఁ బూనివచ్చినాడు. హా ! పర
మేశ్వరా ! నన్నీ దురాత్మునిబారినుండి రక్షింపుము. (ఇంచుక
యూరకుండి) దుష్టచిత్తుఁడగు నీతఁడు నే నేమి చెప్పినను వినఁడు.
వీనితోఁ గొంతవఱకుఁ గాలయాపనము సేయుచునుంటినేని
యింతలో నాచెలికత్తెగాని నాధుఁడుగాని వచ్చును. (ప్రకాశముగా)
జలంధరా ! నీ వీశ్వరుని సయనంబుల నుండి వెలువడిన కోవజ్వాల
వలన జనించితివి - నీకుఁ దెలియని పరమధర్మము లెందునులేవు.

మ. చతుర భోధి పరీతభూవలయ నా * జన్యాన్వయోత్తంస సం
తతి నేవింపఁగఁ జక్రవర్తివయి ప * న్య గ్రాసకీతౌ కృతీ
కృతగాత్రి మునిపత్ని నీగతి ధృతి * శ్రీహీన చిత్తుండవై
సతిగాఁగమ్మని కోరుచుంటి వకటా * శ్లాఘింతురే నిజ జనుల్.

మ. క్షీతిలోలేక సతీమణుల్ నవవయ * శ్రీరూపలావణ్య జ్వం
భిత లోభావర, నీకుఁ గోరఁగఁదలం * పేయున్న; నీవట్టిచో
వ్రతనై నారలు గట్టి తాపనకుటి * రక్షోణి యుండిట్లు సం
తతముఁ భర్తను గొల్చుచుఁ దనరుక * గామించుటల్ ధర్మమే
జలం—రమణీ! కాముకులకుయుక్తాయుక్త విచారణముండదు. (ఇంచుక
యూరకుండి) ఇంక నేను కాలపారణమునకు దాళఁజాలను
(సమీపించు చున్నాఁడు)

చాకు—(తనలో) ఈతడంతకంతకు వివాదకు వచ్చు చున్నాడు. ఇచ్చట వీనిదుష్కృత్యమును వారించు వారెవరును లేరు. (ప్ర)కాశముగా) భూపాలా! ఇదిసీకు ధర్మముగాదు. నేను తాపసపత్నిని. సాధ్యిని. పరాంగనారతము పాపముని యెఱింగియు నట్టి దురుద్యోగమునఁ బ్రవేశించుట నీకీర్తినిఁ బ్రాణములకుఁగూడ హానిసంభవించును. నామాటవిని నన్ను నీసోదరిగ భావించి వచ్చిన దారినిఁ బొమ్ము. ఇట్టి దుర్నృత్తిం బ్రవేశించి, సాధ్వీమణుల నోటనుండి వెలువడు శాపాక్షర మహాగ్ని జ్వాలల కాహుతౌడవు గాకుము.

జలం—తరుణీ ! నన్నీరీతి భయపెట్టఁ జూడకుము కామించి వచ్చిన నన్ను నీయంతట నీవాదరింతువేమోయని యింతవఱకును గాల పారణమున కోర్చితిని. ఇంక నేనోర్వజాల నేనేనిన్ను బలవంతముగ రథముపైఁ బెట్టుకొని గొనిపోయెద (పట్టుకొనఁ బోవును)

చాకు—(కోపముతో) ఔరా ! ఏమి ! నీసాహసము తాపసపత్ని వగు నన్ను బలవంతమునఁ గొనిపోయెదవురా ! సీకు వినాశ కాలము సమీపించినది (నాథుని నుద్దేశించి) హా ! నాథా ! దుశ్శీలుఁడగు జలంధరుఁడు బలవంతమున నన్నుఁగొనిపోవ దలంచుచున్నాడు. సత్వరముగవచ్చి నన్నరిక్షింపుము హా ! మైత్రేయీ ! ఈనమయమున నీవైననున్నచో నీ దురాత్ముఁడిచ్చటకు రాకయిండునుగదా ?

[తె ర లో]

ఎవ్వఁడదురాత్ముఁడు ! ఇదిగో వచ్చుచున్నాను

జలం—(ఎదుటఁజూచి) అక్కటా ! కార్యమునకు భంగమైనది. అదిగో గాలవుఁడే వచ్చుచున్నాడు. ఇంక నేచిచ్చట నిలచియుండరాదు. మరియొక సమయమున నీమెనెట్లయినఁ గొనిపోయెదగాక.

(తొందరగాఁ బోవును)

చాకు—(తనలో) అట్లా ? గండము గడచినది. ఈ సీచాత్ముఁడు నాథుఁడు వచ్చుచుండుటఁజూచి యీ ప్రదేశము విడిచినాడు. లేనిచో నాకట్టిహాని సంభవించి యుండునోకదా ?

గాలవుడు—(ప్ర)వేళించి) ఎవ్వడా దురాత్ముడు !

చారు—నానా ! వచ్చితివా ! ఈసమయమున నీవు రానియెడల నేనెట్టి
యావదను బొందియుందునో కదా !

గాల—అదియేమి ?

చారు—జలంధరుడు...

గాల—ఈదురాత్ముడు నేను మన యాశ్రమమునకు వచ్చెనాయేమి
పరనారీ సారణమామనుండగు వాతకు నీకెట్టి హానియుఁ జేసియుండ
లేమకదా !

చారు—నీరాక యా హానిని దప్పించినది. ఆతడాశ్రమమునకు వచ్చి
యనినమాట లన్నియు సావకాశముగఁ జెప్పెదను

గాల—వానికి వినాశకాలము సమీపించినది. రమ్మ.

(నిష్క్రమింతురు.)

రంగము?—(2)?—(జలంధరుని ముదిరము:-ప్ర)వేళము జలంధరుడు)

జలం—(తనలో)

మ. అకటా! యేమియొనర్చువాడనివుడ • య్యబ్జాతవత్కాక్షి చే
లికిఁ జేకూరియుఁ దప్పిపోవుటను రా • జీవాత్మ వుత్తుండు, మా
మకధైర్యం బెడలింపసాగెను నికం • బక్కాక్షి నెబ్బంగిఁ జే
లికి లభ్యంబగు నట్లుజేసి మదనో • ద్రేకంబు వారించెదగ ?

ఆనాడు గాలవుఁ డాసమయమునకు రాకయున్నచోఁ చారు
మరిని నా గృహమునకుఁ జేర్చియే యుందును. (ఇంచుక యూర
కుండి) మించిన దాని కిప్పుడు యోచించెనందునలనఁ బ్రయోజన
మేమియున్నది ? ఎల్లయినను సమయము వేచియుండి, చారుమరిని
బంధించుకొని రమ్మని భటుల కాజ్ఞాపించితినిగదా !

[బృంద - పా) వేశించును].

బృంద—(జలంధరుని సమీపించి) పా)నేశ్వరా ! నేడింత దీగ్ధాలోచన
తత్వకుడవై యుంటివేమి ? కారణ మెఱుంగ దగునా ?

జలం—పా)శివయమునందును జోక్యము గలిగించుకొనవలదని యెన్ని
సారులు చెప్పినను నీవేల విడవు ?

బృంద—నాథా ! అగ్రహంపవలదని నాజకార్య వ్యవహారమైనచో
నే నా తెరువునకు రాను. కాని, నీచిత్త నితరాలోచన యందు
మగ్నమై యున్నదని తెలియుచున్నది.

జలం—మనస్సులోపల యూహాగూడఁ గనిపెట్టఁ దగినంత సమర్థు
రాలవు.

బృంద—నీచింత వరనారీహరణంబును గూర్చి కాకున్నచో నాకు
బెంగియుండదు.

జలం—అదియైన మాత్రము నీకేలబెంగ ?

బృంద—వరనారీహరణము పాపమునకు మూలమని,

జలం—నీకు దెలిసిన మాత్రము ధర్మములు నాకుఁ దెలియవా ?

బృంద—అర్యపుత్రా ! నేనట్లుఁ జెప్పుటకు సాహసింపగలనా ? సర్వ
మెఱింగియుండియు నేనే కారణముచేతనో నాకుఁ జింతఁ గూర్చు
చుంటివి.

జలం—నేనేమి నీకుఁ జింతఁ గూర్చితిని ?

బృంద—

నీ. మనసార నీపాద • ఘనసేవఁ గొమ్మంచు,

నెన్నఁడైనను నాకు • నిచ్చినానె

ముదమార నెప్పుడైన • మృదుమధురవచో

సరణి నాకును జూపఁ • జూపినావె

నీవె దెనగుగా • నెంచియుండిన నాకు
 బ్రేమ యొక్కింత, చూ • పించినానె
 యగ్నిపాక్షిగఁగొన్న • యతివ యుచును నన్ను
 గానంత కరుణతో • గాంచినావె
 తే. గీ. యకట! నీకు సర్ధాంగీనై • యలరునాకు
 తాపమునుగూర్చు నీకు • ధర్మమగునె
 నీకుదెలియని దగ్గఱు • లోకమందు
 గలదెరుగు నేవదియింద • గలనె నాధ.

జలం—తెచ్చునులే! వివాహము సౌఖ్యమున కాకరముగాదని నేను
 చూచునని తలచితిని.

తే. గీ. అల న్నయంవర సమయంబు • నందు సతివ
 నాగిశంబున హారము • వైచరబోయి
 క్రిందఁ బడవేసిపప్పుడే • కుంచగదన
 భూరివైరాగ్య మొందితి • బూర్ణముగను.

బృంద—నావలన గలిగిన యావేరమునకా నీవిట్లు నన్ను నిరాద
 గించుట !

జలం—రమణీ! అప్పుడు నేను వివాహ మక్కఱలేనిదనియే పలికితిని
 కాని, యానారదుడు నన్నులవంత పఱచుటచేత నిన్ను మెడకు
 గట్టుకొంటిని.

తే. గీ. గంగిరెద్దుకు మెడలోన • గంతయట్లు
 గట్టుకొంటిని నినునేను • కాలతమిన్న
 యిప్పుడేమి చింతించిన • నేమి ఫలము
 ననుభవింపంగ వలయును • నలనివ్రాలు.

బృంద—ప్రాణేశ్వరా ! నామూలమున నీకు గలిగిన విచారమేమి?
 యున్నది పరదారాగసునంబు వలదనియు తాపసుల బాధించుట
 తగదనియు జెప్పబయ్యెదా నావలనకోపము ! సీశ్రీయమును
 నేనుగాక మరెవ్వరు గోరుదురు?

సీ. పరసతీ మణులపై • భ్రాంతిని వీడుమా

మంచు పడించ నా • లించినానె

మునిపుంగవుల నైవఁ • జోవలదంచుచు.

జెప్పుమాటను జెవిఁ • జేర్చినానె

అమర సంతతిఁగాంచి • హసింప దగదంచు,

నెంతచెప్పిన గుర్తు • నెఱిగిరావె

ధర్మమే జయమచు • తాత్పర్యమును బూను,

మని చెప్పు నానుడి • నరసివానె

తే. గీ. యిట్టివన్నియు వచియించి • యెసఁగుకతన

నీకునాపై సమూయ జ • నింఁచెఁగాదె

గాకయుండిన నాయందు • గలిగినట్టి

దోషమేమి నీకును దోచ • దో నితేళ

మనోహరా! ఎంత భాగ్యముండిననేమి ఎట్టిభోగములుండిననేమి
ఘోర విపదాంబుధిఁ దరించుటకు నావయు సంతాపదావాగ్ని
ఘనవృష్టియు, బాపారణ్యమునకు నాలవిత్రంబును, మోక్ష
సంధానకర్తయునగు పతినేనకు దూరమైన సతి బ్రతుకేల?

(తె ర లో)

ఈదురాత్ముల బారినుండి నన్నరక్షించు పుణ్యాత్ములులేరా?

బృంద—(అలిచి స్త్రీయార్తరవము పఠెనున్నదే.

చారు—(జలంధరుని నుద్దేశించి) హా! నరపాలా! ఎంద్రదుష్కార్యము
జేయించితివి ఇట్టిదుష్కార్యమునందు వర్తించుచున్న నినుఁగాలు
డింకను గొనిపోవక యుండెనేమి? పతివ్రతా శిరోమణుల నీవిధం
బున జేయుట కేనానీవుజన్మించినది.

బృంద—(తనలో) పాపము ఈమెమొదలో సాధ్య. నాథుని దురంత
కృత్యములకు మేరలేకుండెనుగదా! (ప్రకాశముగా) (పాదేశ్వరా
ఈమెయెవరు?

జలం—ఎవరా! అన్ని విషయములు నీకే కావలయును. గాలవునిభార్య
బృంద—అక్కటా! ఎంత ఘోరము ఎంత ఘోరము! తాపసి పత్ని
యగునీమె యెడల నిట్టి కృత్యమునీయ సాహసించుట ధర్మమా?

చారు—(బృందనుజూచి) అమ్మా! బృందా! నీవును నాడదానవుగదా
నీభర్త మొన్న మాయాశ్రమమునకువచ్చి నన్నెన్నో మాటలాడి
తుడకీరోజున నిట్లుజేయించినాడు. ఈతడెప్పుడో సాధ్యమగుట
కావముచేతనే యంతమందును.

బృంద—(జలంధరునిజూచి)

చ. పరసతులెల్ల దల్లులని భావములోఁ దలపోతమాని, యా
పరమపతివ్రతామణి, న భారగణాకర నిట్టి భంగినిఁ
బభవమున బొనర్చుటది భావ్యమే, శ్రేయమే, చాలునింక, నీ
తరుణిని దల్లిరాఁగనుచుఁ భావసి సన్నిధిఁ జేర్చగాదగు.

ఇట్టి కార్యములే, గౌరవనాశనమునకు, బ్రాహ్మణహనిని
గారణములగును.

చారు—(బృందనుజూచి) తల్లీ! అట్లుజెప్పి నన్నురక్షింపుము.

జలం—(బృందనుజూచి)

మ॥ అలిసీలాలక యిట్టి కార్యముల చా యన్ జేరి యిబ్బంగిసెన్
బలుకం జెల్లునె నీకు, నిర్భయత; నీ పద్మాక్షిపై నాకు ను
జ్వలమోహం బొదవంగ దెచ్చితిని, నె వ్యాడైన వారింపఁగా
దలంపు బూని చరించునే, మదిని నం తంగుందనీ కేటికిన్.

బృంద—నాథా! ఆగ్రహింపకుము. సాధ్యమగుట నివిధంబునేయుట
తగదని చెప్పుటకు సాహసించుచుంటిని. నాకు, నీపదాంబుజనేవ
యొసంగలేదని యైనను చింతింపనుగాని, యిట్టియకార్యము నాయె
దుటజరుగుచుండ నేను సహింపఁగలనా? తుడకీకార్యములు బల
వంతముగ నాప్రాణియిదీయును. ప్రాణేశ్వరా! ఏమో పలికితి నని
తలంపక, యీమీను విడిచిపుచ్చుడు. (చారుమతిని సమీపించి)

త్త! నీవు చింతింపకుము. నానాధుడొనర్చిన యుర్రాధమును సైపుము. నిన్ను మీయాశ్రమమునకు మఖముగా జేర్పించెదను. రమ్మ. (చాగుమతిదీనుకొని లోనికిఁబోవును)

జలం—(తనలో) గాలవుడు వచ్చుటచేతనీచాగమతియుప్పడుదప్పించుకొనినది. ఇప్పుడుబృందయడ్లుపడినది. ఈభటు బ్రేమయ బృందయ అంగు నట్లు దెచ్చుటచే నిట్లయినది.

సేవ—(బ్రేవేశించి) మహారాజా! నారదమునింద్రుడువచ్చి యున్నాడు.

జలం—(తనలో) ఈసమయమున నీతఁడేల యగుదెంచెనోకదా! (ప్రకాశముగా) మునింద్రుని కభ్యుత్థమేమున్నది? శీఘ్రముగాలోనికిఁ బ్రవేశ పెట్టుము.

సేవ—చిత్తము. (నిష్క్రమించి వెంటనే నారదునితోఁబ్రవేశించును).

నార—(తనలో) ఈ జలంధరుని దుష్కృత్యము లంతకంతకు హెచ్చుచున్నవి. తక్కిన విషయము లెట్లున్నను, బరవారాగమనము అందులో మునివత్సలగు భంగమొనరింప నలంచుట యంతయు ఘోరముగ నున్నది. కానిమ్ము, ఈతని దుష్కృత్యమునకు నేను దోడ్పడకదనితో గయ్యము సంభవించుచున్న జేసెదను. దాని జేసి కలహభోక్తనగు నాకు సంతోష మొదవుటమేగాక, త్వరలోన దుర్మార్గు డగుగట్టుటమాడ సంభవించును.

జలం—(అసనమునుండిలేచి) మునింద్రా! వందనములు. ఈవీరంబు నలంకరింపుము.

నార—(అనీనుడై) జలంధరా! నీకుగల శక్తి మేకదా!

జలం—మునింద్రా! నీటాక్షమున గుశలముగ నె యుంటిని. (ఇందుక యూరకుండి) మహాత్మా! నీరాకచే నేను భస్మిడనైతిని. ఇప్పుడు నిచ్చటికిఁ బోవుచు నిచ్చటి కరుదెంచితివో యానతిచ్చెదవా!

నార—నేనీప్పుడు కైలాసమునుండి వచ్చితిని.

జలం—కైలాసమున విశేషము లేదు ?

నార—నే నక్కడ కరిగిన సమయమునఁ బరిమేశ్వరుఁడు లేడు. గంగా
పార్వతు లేకారణముననో గలహించుచుండిరి.

జలం—పరమేశ్వరునిజితకాలమంతయు నా సవతుల కయ్యము వారిం
చుటకే సరిపోవుచున్నది. ఇంతకును గలహకారణ మేమో నీకుఁ
దెలిసెనా ?

నార—కలహకారణమేమోనాకును దెలియలేదుగాని పర్యవసానము
మాత్రము దెలిసినది. గంగ పార్వతికి నీవాకచిచే బట్టుబడుదువుగాక
యని శపించినది.

జలం—మునీంద్రా! తాను మహాసాధ్యుని యాపార్వతికి మిగులగర్వ
మున్నది.

నార—ఈసంగతి నీవుగూడ గ్రహించితివికదా! అమె హాకసారి గర్వ
భంగము కావలెను. (ఇంచుకయూరకుండి) జలంధరా !

తే॥గీ॥ అరయు బచ్చుకీపైన బ్ర + హ్మస్త్రమన్న
పగిది, మానల భార్యలఁ + బల్లిబట్ట
వలచుచుండెని నదియేటి + దర్పగుణము
బలముగల్గిన నా “సతి” + బట్టుచుయ్య

ఇట్టికార్యము నీవు చేయజాలితివేని నీయశము చతుర్దశభువనంబుల
యందును నిండును.

జలం—తానస్త్రమా! ఈసంగతి మంచనమయమునందే దెచ్చితివి.
నేనిప్పుడు పార్వతినిబట్టితి నేని యామెకుగర్వభంగమగుటయేగాక
గంగ యుచ్చినశాపము గూడ నిజమగును.

నార—జలంధరా! మాటలనలనఁ బ్రయోజనములేదు.

జలం—నారా ! నేను మాటలనున్నవిగాదను గూడ,

ఉ॥ ఏనిదె యేగి యానతిని • నింపు దలిర్పగఁ బట్టితెత్తు; ॥
 జానియు భారతీవతియు • శంకరుఁడున్ మఱి దేవబృందమున్
 బూని రణంబుఁజేసినను • బూర్ణపరాక్రమశౌర్యవృత్తినిం
 గానగఁజేసి యొర్చెద జ • గంబునఁ బ్రాకఁగ మద్యశోలతల్
 ఇప్పడీమాటలతో నేమిపనియన్నది ? పార్వతీనిఁ బట్టిరెచ్చి
 నప్పుడు నీ నే చూచెదవుగాక ;

నార—నీవు తలంచుకొన్నచో నెంశటిపనియైనఁ జేయగలవు. కాని
 శంకరుఁడు లేని సమయము జూచి యాకార్యము జేయుము. ఈ
 విషయమై నేను బ్రేరేచితి నని యెక్కడను జెప్పనలకు. ఈసంగతి
 యతిరహస్యముగా నుంచుము. నేను పోయినప్పటిను.

జలం—మునీంద్రా ! వంశనములు.

నార—(ఈవలకువచ్చి) ఈయద్యమమున నీతఁడు ప్రవేశించెనేని
 రుద్రుని కోపానలజ్వాలలకు భస్మమగుట నిశ్చయము. అట్లుగాక,
 బృంద మంగళసూత్రమహిమంబున నీతఁడు బ్రదికెనేని యప్పడిం
 కొకమార్గము జూడవచ్చును. (ఃస్మరణించును)

బృంద—(ప్రవేశించి) నాథా! వారదుండు కాబోలిష్టాదు వచ్చినాడు.

జలం—అవును (ఇంచుకయూరకుండి) చారుమతినిఁ బంపివేసితివా !

బృంద—ఇరువురు సేవకులును, నొకచరికత్తెను నామెకుఁ దోడిచ్చి,
 గాలవుని క్షమాపణ కోరుగొమ్మని చెప్పివంపితిని. నాథా ! ఇంక
 నీ వెప్పుడును నిట్టి యకార్యము లాచరించ వలదని నాప్రార్థన.

జలం—సేనోద్యమమును నిట్టి కార్యములన్నిటికిని నీవు విఘాతము
 గలిగించుచుంటివి.

బృంద—నాథా . నాబ్రతుకు నీక. శకష్టముగ నున్నచో భవదీయహ
 న్నలంఘిత కృపాగముతో నాకంఠమును దగ వేసినుఖంపుము. అం
 తయుగాని యిట్టి యకార్యములు నీ నే నమ్మితింపను.

జలం—(కోపముతో) సరే, ఇప్పుడీచర్చ యెందుకు? నేనిప్పుకు కైలా
సమున కరుగవలయును.

బృంద—వర మేశ్వరుని సందర్శించుటకా?

జలం—కాదు కాదు, నుహాసాధ్వినని చెప్పుకొనుచుండు పార్వతికి
గర్వభంగ మొనర్చుటకు.

బృంద—(తొంకరతో) అ! ఏమిది! పార్వతికి గర్వభంగమా!

జలం—అవును. అందుకు సందియమేమున్నది?

మ. అమరుల్ భీతిల, సిద్ధయతుగణ మా । హాకారముల్నేయ, శ్రీ
రమణుండున్ హరుడున్ విధాతయును సం । గ్రామంబునన్ నిల్చిను
ర్దమశౌర్యంబును జూపినన్ విషవకే । రాజద్బలాబోవర్త
గమనీకౌజ్వలదేహ నాపతిని వే । డ్కన్ బట్టి తోడైచ్చెడన్.

బృంద—(భయము నటించి) హా! నాథా! ఈబుద్ధి నీకేపుట్టెరా? ఎవ్వ
రైన బోధించిరా? లోకమాతయును పార్వతియేడ! నీవేడ! ఆమెకు
గర్వభంగమొనర్చుటేడ! ఇట్టి యకార్యమునేయుట యాత్మనా
శనమునకుగారా! నాథా! ఇందుకు నేనేమని వగతురు?

శే గీ. శక్తిరూపిణి యైన యా । నాధ్వీశేర
నెంచు టదిచూడఁ ఫలమంచు । నెంచి యెగసి
యగ్నిబడెడి మిడుత చంద । మరుగాడె
వలదు నీకిట్టి కార్యంబు । వలదు వలదు

తే. గీ. నీదు జన్మకు మూలమా । నీశగభుని
దేవి యైనట్టి నతిని బం । ధింపఁదలచు
తంత దుష్కార్యమో మతి । నెంచినావె
తిల్లి కడుపుపై గొట్టంగఁ । దలచు నెవఁడు

ప్రాణేశ్వరా నీదిత్తము నాయుద్యమమునుండిమరల్చి నుభంపుము

బం—తరుణీ నీవు నాకెట్టిభయమునుగొలువవలదు నీవు తలచిన
కార్యము నెరవేరునట్లు నిర్ణయించువాడగుగాని నీ పే విష
యమున మాకు బలుకకయుండుము.

బృంద—హా నాథా! ఇదియేమి సాహసము

సీ. పర క్షణాత్పాపా పాప్తభూపాలనై

శైర్యభోగంబులు • చాలలేదో

మహనీయమణిమయ • మందిరాంగణవాస

సౌఖ్యసంహోషముల • చాలలేదో

నకలసామగ్తగా • జన్మ సమూహంబు

సలుపుచుండెడి నతుల • చాలలేదో

అతిలోకనిర్మల • ప్రతిభావరాళి

శౌర్యసాహసములు • చాలలేదో

తే. గీ. పరుల కాంతలబట్టెడి • పాపమునకు

దోడు పార్వతీదేవిని • గూడ బట్ట

సాహసించుచు నుంటివి • శౌర్యవృత్తి

నమ్మహాదేవి మహిమంబు • సరయలేక

నాథా ఈప్రపంచమంతయు నాకు నీతోడనే యున్నది నాయందు
నీవు కరుణించక నీపాదసేవకు నన్ను దూరముగ జేసినను నిరంత
రము నీసేవహృదియమనందేసేయుచు సాధ్యమైన యుంటిని అట్టిచో
నీవిప్పుడు సతీదేవిని బట్టనరిగి నాకు దురంతచింత గూర్చ
వలదు.

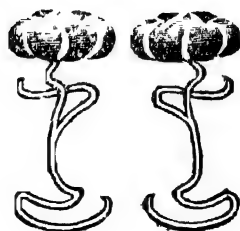
జలం—నేను నీయెదుట నున్నంతవఱకు నేదిమో యసవసరమైన
సంభాషణ సేయుచునేయుండువు నేనిదే కైలాసమునకేగి నమ
యము వేచియుండి సతీదేవిని బాధించుకొని వచ్చెదనుగాక.

(నిష్క్రమించును.)

బృహ—హా నాథా ! నాథా ! (వరికించి) ఇంతెక్కడనాథుడు! ఈతడు నామాటలు పెడచివి: బెట్టి శైలతనయార్థమైయరిగిరాడు. ఇప్పుడు నేనేమి నేయుదును. ఎవ్వరిని వేడుకొందును. ఈతఁ డట్టియ కార్యము జేసెనేని తిన్నేత్రుఁడో పొగ్గి పాల్గలందుబడి భస్మముగాక యుండునా! అక్కటా ఈతఁ డెట్టి నాహసకార్యము నేయనెంచెను! (ఇంచుక యూరకుండి) ఇప్పుడు నేను విచారించుచున్నందువలన బ్రయోజనములేదు. నేనుగూడ సరిగి నాథుని యత్నమును గని పట్టుచు నాశక్తికొనినది వారింపఁ బ్రయత్నించెదగాక.

[నిష్క్రమించును]

ఇది శృతీయాంకము.

జై స లీ తు ల సి ఙ్గె

చ తు ర్దాం క ము .

రంగము:—(1) [కైలాసపర్వతపాశ్రంతవనములో ససీ చేవి- (వవేశము]

నతి—(తనలో) పరమేశ్వరుని భార్యనైన నాకుఁగూడ సవతిపోరేకవా
మా కలహములుజూచి పాశ్రేశ్వరుఁడపరిహాసము నేయుచుండును
ఇట్టి కలహములు స్త్రీలు తమలోదామే యంతరింపఁజేసికొనవల
యును గాని మగవారికిఁ దెప్పుట యెంతయుఁ జాలకన కదా! కలహ
సందర్భమున నాగంగనన్నఁగూర్చి పలికింపయావాక్యము నాహ్వార
యమున కొక్కింత యనుమానము గలిగించుచున్నది (ఆలోచించి)
రుద్రాణీనగు నన్ననెఱు బట్లసాహసించును నాయనమాన మే
నన్ను బాధించుచున్నది! గానిమఁయొకటికాదు. (ఎదుటజూచి) నన్ని
చ్చట నుండుమనిసెప్పిపోయిన చెలికత్తెయింకను రాకయున్న గేను!
వచ్చుచున్న దేమోచూచెదగాక. (ప్రమ్రమించును)

(జలంధరుడు. (వవేశించును)

జలం—(తనలో) నేను నిన్నటినుండి వేచియుండగా, నిప్పటికి
భార్యతి యొంటిరిగా నుండజూచుభాగ్యము గలిగినది. (ఎదుట
జూచి) ఆదిగో. ఆయింతి (పరికించి) ఈమె సౌందర్య మద్వితీయ
మైనది.

ఉ. వేయితలంప నేమిటికి • విశ్వపదార్థములందు గల్లు బర్
సోయగ మొక్కచోట నిడి • చూడగ గోరైజనించియుండు వా

లేయువతీప్రియుండు శశి ! నీరహమాద్యుపమానవస్తుల
త్యాచుతబుద్ధిగూర్చి వెల ! యంగనుజేసెఁ దలోదరీమణిన్.

ఇట్టి నారీమణి లభించుట చేతనే ఈశ్వరుండు మహాదేవుడైనాడు.
(ఇంచుక యూరకుండి) నేసిట్లాలోచించుచు నున్నందువలనఁ
బ్రయోజనము లేదు. ఆలస్యముజేసితి నేసి కార్యభంగమగును. సత్వ
రముగ నీమెను బట్టుకొని విమానముపైఁ బెట్టుకొని నిజనగరము
చేరెదను. (నిష్క్రమించును.)

సతి—ఆ! దురాత్మా! ఎవ్వడవుగానీవు! నాహసంబున నెన్నుబట్టవచ్చి
తివి. [అనిపలుకుచు సతీ దేవియు వెంట జలంధరుండు ప్రవేశము]

జలం—సతీదేవినిఁ జూచి

ఉ. ఏను జలంధరుండఁ గను ! డీమణి నన్ను నెఱుంగవొక్కొన్ : నీ
మానితసుందరాకృతికి • చూననసుందున కాలమెచ్చి; యా
సూనశరాత్తికిఁ నొగుల • సొక్కినినుఁగొనిపోవఁగోర్కొ
నేనిటకేగుదెచ్చితిని • నీరజశ్రీవిశాలలోచనా.

సతీ—(కోపముతో) ఓరీ! మాతృద్రోహి! ఎట్టిసాహసకార్యము నేయ
నెంచితివిరా! తల్లినగు నన్నే బట్టవచ్చితివికా! నీవిట్టిపరమపాతకుడ
వగుదువని తెలియక బ్రహ్మరుద్రులు నిన్ను మహాదైత్యర్యవంతు
నిగాఁ జేయుటంజేసి యిట్లు దుష్కృత్యములు నేయుచుంటివి.

తే॥ గీ॥ తగని ఘరుఘనకును దొడ్డ • తనము గూర్చు
నగడు పడుటయె కాని పా • దలఁతి తనము
పిల్లకుక్కను దోడ్చెచ్చి • పల్లకి నిడి
యా రతిచ్చిన నది దివ్యే • లావుకాదె

బాల్యమునందె సను శ్రీహరిఁ జూపదలంచియు; బరమేశ్వరుని
మొగను జూచి యూరకుండటచేత నిట్టివాడవైతివి - కానిమ్ము -

రుద్రునితో పానల- జ్వాలల కావంతికాంగోరియే నన్ను నేడిట్లు బట్టు

టకు సాహసించితివి.

జలం—సుదలీమణీ! ఈ యస్తవసంసంభాషణతో నేను పసియన్నది? నే
నొక మాట జెప్పెదను వినుము.

నీ! ఆవాస మెన్నంగ ! నీ భయంకరమైన
భూతలంబు లుండెడి ! ప్రేతభూమి
ఆహార మెంచంగ ! నన్నులెవ్వరు దరి
జేరగాఁ జాలని ! ఘోరవిషము
వాహనంబు దలంపఁ ! బరిహాసమును నేయ
నిరతంబుదలయుచు ! వృషభమూర్తి
బిచ్చమెత్తగ నెంచి ! వేడ్క మై వాస్తంబు
నన్ దరించినది యా ! సలువ శిరము

లే॥ గీ॥ పాములే నగలు, హితులు • వ్రమధగణము
గాగ జరియించుచుండు నీ • కాంతుఁ డేమి
సౌఖ్యముల నీయఁజాలును • సారసాక్షి
రమ్ము పోదము నాదు పు • రమ్మునకును.

జాగు నేయక లెమ్ము. (సమీపించును.)

సతి—తులువా! దూరముగానుండుము- ఎరమేశ్వరుని మహామహిమ
నెఱుంగక యిట్టి యకార్యమును జేయవచ్చితిని. నిన్ను నేనేదగము
జేయగలుగుదును గాని, నాధునియాజ్ఞ లేక పోవుట చేతను, నీ
భార్యయు. సాధ్వీశిరోమణియు నగు బృహంజాలియఁ గరుణించితిని.
ఇంతవరకును దావసుల నేచుచుఁ దత్పత్నులఁ బలిమిబట్టుచు నా
ర్జించిన ఘోరపాపము చాగక నాకడకుకూడ వచ్చితివా?

జలం—సతీమణీ! నీవు నన్నట్లు తృణీకరించి పలుకవలదు- నీసాందర్య
మున కేశ్వరుఁ డాతముఁ దగనికాదు.

తే॥ గీ॥ ఉవిద జన్మనివి మఖ బు • లొల్లకీవు
 బడుగు జోగికి భార్యవై • బరగితల
 రాత్రి ముఖమునఁ జుగ్గతా • రావదీప్త
 మైన శర్వని మరుణున • కగునె చెవును.

ఈమాటలతో నేమిప్రయోజనమున్నది? రమ్మ. నాపురమున
 నన్ను కూడి ముఖంచెగవుగాక! (సమీపించును)

సతి—నీ కాయువుమూడినది. ఇంచుకకాలు మిచ్చట నిలచియుండుము
 పరమేశ్వరుని మహిమ నీకుఁ దెలియును.

జలం—ఆతని మహిమ తెలియకెమి ?

క॥ తనువు విరూపాక్షము, వు
 ట్టనఁ గనరా దేరికిని ది • గింబరత నెరుం
 గనగును, ధనమను మాటయె
 గనరా దతని మహిమంబు • గాననె జగతిక.

శ్రీకంఠునికి గట్టిపెట్టిన తల్లిదండ్రులు నీకెంతయు శోకముగూర్చిరి
 నిరంతరమును మణిసాధంబులనుండు మొగ్గునిచరణములాతనితో
 పత్నవనంబున మెట్టుట కెట్లోప్పుచుంటివి ?

క. శ్రీచంద నాస్పదమలగు
 నీచులు శ్మశానధూళి • నెగడుటకంటె
 నీచం బొందు గలుగునె యా
 హా! చవలాక్షిరౌ ముఖంబు • నట్టిది యానీ.

సతి—హా ! మర్నవీ! బీదయు, సంవద్యేతువును స్మశాన సంచారియు
 జాత్యతిమునగు శివుని మహత్త్వము నీబోటిమందు లెఱుంగఁ
 జాలని ఇంచుక యూరకుండి) నీతో నాకుఁ బనేమి ? (ఇంచుక
 నడిచును.)

జలం—శైలతనయా! నా నాగరిబడిన నీవెచ్చటి కరిగెను? నిలువుము.
నిన్నిప్పుడే నాపురికిఁజేర్చెద. జలంధరుడు వట్టినపట్టు విడుచువాడు
కాదు. (నమిపించి వట్టుకొనబోవును)

నతి—(పరమేశ్వరుని నుద్దేశించి) హా! పరమేశ్వరా! నీవెచటనుంటివి?
ఈ జలంధరుడు దుర్గాద్దుడై నన్ను బట్టదలంచుచున్నాడు. సత్వర
ముగ వచ్చి రక్షింపుము.

జలం—

మ. జలజాతీ భవదీయనాథుడగు నా • శంభుండె యేతెంచి యు
జ్వలదర్పంబున నిల్వనిమ్మవును మ • చౌర్యంబునన్ సంగర
స్థలిం బానిని రూపుమాపి సురబృం • దం బెల్ల భీతిల్లగా
బలిమిన్ నిన్ గొనిపోదు నాదుపురికి • బల్కాటలంకేటికి.

(వట్టుకొనబోవును.)

నతి.—(గిట్టించుకొని లలుగుటగానుచు) ఓరీ! కలుషాంధకారప్రమత్తి
వ్యాపయా! దూరముగానుండుము.

జలం—హిమగిరితనయా! నేను గుద్రునికిఁ భయమంగుడుననితలంచితి
నేమో (గర్జనకుఁబోవును)

(తెరలో)

అరీ! పార్వతీ! పార్వతీ! ఇదియేమి, నిన్ను బట్టదలంచుచున్న యా
దా రాత్తుఁడెవడు? పరమేశ్వరుడీ ప్రాంతము నందె యున్నవాడు
యెవని కెరింగించెదఁగాక నీవు భయపడవలదు.

నతి—(తెరలో) ఇంక భయములేదు ఈదురాత్ముడు నాఁగుని శ్రోధా
కాహునియగును.

ఓహో! ఈమె దెలికత్తె యాప్రాణిని నందె యు
నోను. ఈవార్త శివునికెఱిగించిన నాతిడు రాగలడు.

ఇప్పుడు నేనేమి నేయదును? (అలోచించి) శివుడొక్కడే కాదు. అతనికి దోడింకెవరైనా రానిమ్ము. సతని మాత్రము విడువక యుండుదుగాక! సాధ్యమగుంతవఱకాతడు రాకమునుపే యీ కాంతను బంధించుకొని పోయెదను. (సతని సమీపించి) లెమ్ము. లెమ్ము ఇంకఁ గాలహరణమునకు నాచిత్త మోర్వదు.

సతి—దుర్మతి! నీకుఁ గాలము సమీపించినది. ఉండుము.

(తెరలో)

మ. సురముఖ్యులైననీయయైఁ సతనికా సాంపాక బంధింప, నే.

దురితాత్ముండు దలంచె, వానిని జగఁ ద్రోహిణి నిమేషంబులో సుగబృందంబు నుతింప శూలమున నిఁ ద్రోచి హవగాజేతు; నిర్భర మతోక్తవదవానిలంబును సహింఁ పఁ శక్తుఁడెవ్వఁడగున్.

వర—(పై పద్యముని జదువుచుఁ బ్రవేశించి యిటునటు జూచుచు న్నాఁడు.)

పార్వ—(వరమేశ్వరు నుద్దేశించి) హా! నాథా! దుర్మాన్యుడగు జలంధరునిచేఁ జిక్కిన నన్ను రక్షింపుము,

వర—(జలంధరునిజూచి) ఓరీ! దుర్మతి! నీచా! ఇట్టి సాహసకార్యము నకు సాహసించితివి.

ఉ. భామిని నీవిధంబునను • బట్టఁగనెంచిన నిన్ను మామకో ద్రామ కుర్రుఁడగ్ని కాహుతిగఁ • దప్పక చేసెద జాడు మిట్లు సాధ్వీమణు లెల్లరున్ మదుల • భీతిని వీడి చరింపఁగా, మునిస్తోమము గూర్చుఁడీలై నను • చున్ ముదమందగదుర్మదాధమా.

(సమీపించి) ఓరీ! జలంధరా! ఇంకెవఱకును నీవు చేయుచుండిన దుష్కృత్యములఁగూర్చి నేను విషయ, నెవరు చేసినసాపము వారే యనుభవించుతురని యూరకుంటిని, ఇప్పుడు నీవీ తుహింపఁ

భక్తశ్రీనాథుని గూడ బట్టుటకు సాహసించితివిగా! ఇంతకును నిన్ను న
వలసినబని యేమియులేదు నా కారణంబున జనించిన నీ వనామకుఁ
డవై యుండకుండ, నిన్నొక రాజుగాఁజేసి, వరంబులిచ్చి నందుకు
మాకుఁ గలిగిన ప్రతిఫల మిచ్చుమోక మా!

తే॥ గీ॥ ఎఱుకమాలిన వారల • కెంత మేలు

గూరిచిన దానిఁ దెలియంగ • లేరు జగతి

విష్ణుయని మోచి మెడమీద • బెట్టుకొనిన

దేహమంతయు బెట్టుచుఁగా • దే దురాశ్వుఁ

జలం — (పరమేశ్వరునిఁజూచి) శంకరా నీవాకృష్ణముల కిచ్చట భయపడు
వారెవ్వరును లేరు. భాగ్యభోగంబులు లేక, జోగివలె నిరంతర
మును బ్రేతభూమిని విహరించు నీ సౌందర్యవతియగు నెలనాగ
యేల ఈమెను నానొసాగుము ఇట్లయినను నీ హిమాచలాత్మజను
గొనిపోవుటకే వచ్చితిని. నీవు మాటలతో నొసంగవేని నిన్నురణ
బున నిర్జించియైన దోడ్కొనిపోయెదను.

పర—భీ! మాశ్వుదోకి! ఇట్టి యవ్యక్తప్రళాపంబులాడకుము

మ. సమదాటోప వతంగపుంగవనివాస • స్వర్గ చంచూసమ

క్షమునగ దల్పు నావిజృంభణవట • త్కాకోదరంబట్లుశౌ

ర్యమదోదేవుడవౌచు నన్నిపుడు జ • న్యత్రోజినించాక జ

త్తమునం దెంచితివే దుర్మాత్మ యిఁక నీ • దర్పంబు వారించెదన్

నాపరాక్రమమునుగూర్చి నీ విదివతి కెన్నఁడును వినియుండ
లేదు కాబోలు

జలం—వినియుండ కేను

మ. గరిమన్ నిన్నెడరించు వీరనరు నొ • క్కండ్లైన లేకుంటచే

నరుదారన్ భవనీయశౌర్య మనివా • ర్యంబై సుధీబ్ధుఖ్యాభా

నవ్వర సంప్రాప్తశ కర్ణమై కడుబ్రాకా ! శంబయ్యె; నింకన్ జలం
ధరుమోక్ష భవదీయ పక్రమము వ్యభిక్తం నుమావల్లభా.

ఈ జలంధరుడు రాజాధిరాజై విలసిల్లుచుండె నని యెఱుగవా
యేమి?

పర—ఓహో ! నీవు రాజాధిరాజు నని గర్వించుచుంటివా ? ఇటువలెనుము
చిత్రాభరణపటస్థితిఁ బ్రకాశించుటయు, జామరానిలావృతిని గను
టయు, మదోన్మత్తకాయమున విజృంభింపటయు, మానస్వభావమున
నుండుటయు, చాద్యధ్వనితో స్వారివెడలుటయు, బరులదూరంబు
గాఁ దరుముటయు, దనవారిచాక్రములు విలసింపఁజూచుటయు,
జుట్టును సనేకులచే, బరివేష్టించఁబడుచుండుటయు, రాజమాత్రుడ
వైన నీ కేయుండలేదు. ఇవియన్నియు గంగిరెడ్డునకుఁగూడ నున్నవి
ఓహో ! గర్వచిత్తా ! వివేకజ్ఞానసూక్ష్ముడవైన నీవు రాజు వైననేమి
కాకున్న నేమి ?

సతి—(పరమేశ్వరునితో) నాథా ! దుష్టచిత్తుండగు వీనితోఁ గాల
యాపన మేల?

జలం—నిజమే. వృధావచనములతో నేమిపనియున్నది ? (పరమేశ్వ
రునిఁజూచి) ఓయీ ! పితృవనిచూరీ ! నే నీశైలసుతను వోడ్కొని
పోవుటకు నీవు సమ్మతించువా ? లేక రణంబుననిల్చి నాతోఁ
బోరెదవా ?

పర—(కోపముతో) దురాత్మా ! ఏమనిరా ప్రేరితివి (త్రిశూలము
చేఁ బొడువఁజూపును)

జలం—(తప్పించుకొని) రమ్మ. రమ్మ.

ఉ॥ అహవనానుకాధ్వరము ! నందు మదీయభుజోల ! సత్పదా
సాహితచాపముక్తనిశి ! రాస్త్రమహాగ్నినిన్ను నివృధా

జ్యోహతిగా నొనర్చుచు ర ! యంబున నీమెను గొంచుబోదు మ
తాహానవిక్రమక్రమము ! శౌర్యము జూడును భూతనాయకా.

పర—(కోపముతో) నీతో గణముగూడ సెయవలయునా ?

మ॥ తరుణి సాధ్యని లోకమాతను, సుశీల ! ద్రస్తుత్యపాదాంబుజ
బరిభావింపగఁ బాపమానసుడవై ! భావించుటేగాక, సం
గరిముఁజేయఁగ నెంచుచుంటివెభలీ ! కష్టాత్మ నాతోడ, భీ
కరశక్తి బాలియింతు నిన్నిటాడ లో ! కంబుర మునంబందగఁ

దుర్బదచిత్తుండవగు నిన్నింకను బ్రతుకవిచ్చితిగని, లోకముల
కవకారము జేసినవాడనగుదును, ఇదిగో ! శక్తినిః బ్రయోగించి నీ
ప్రాణముల హరించెదగాక.

[అంత తొందరగా బృంద ప్రవేశించును]

బృంద—(పరమేశ్వరుని పాదములపై బడి)

తే॥గీ॥ శంకరాయ భక్తజన వ ! శంకరాయ
కంధరాయ మహానీల ! కంధరాయ
పురనిశాచర కర్కశ ! పురహరాయ
పార్వతీరమణాయ తు ! భ్యంసమోస్తు.

మ॥ సతసర్వామరశీర్షసన్నకుటసం ! తానంబుజ వేచి కాం
తితతుర్ భానుని మించుతేజమున సం ! దీపించుచు రిద్వ. సం
స్తుతనానామునిభక్తమానసగృహ ! స్తోమఁబుజ దివ్యైలై
నుతినింగాంచెను నట్టి నీపదముల ! గొల్తు సదా భక్తితో.

పరమేశ్వరా ! సర్వాంతరాళానువర్తి ! పుణ్యమూర్తి ! బుధ
త్రాణిలోలా ! భవదీయసాహారవిదసృరణము, భగవద్దేవ
ప్రతమును హరించు చందమున, సమస్తపాపములను నశింపఁ

జేయును. ఆ ర్రనైన నేను నీచరణంబువేడుచుంటిని. నీవు కోపమున గన్నుజెఱచి చూచితివేని, యీత డెంతవాడు నా నాథుడు సద్గుణమూర్తియని నేను చెప్ప నాహసింపను నా సాధ్వీత్వము దిలకించియైన నీతనిని రక్షించి నాకు ఒతిభిక్షపెట్టుము.

శ్రీ. గీ. అతని జన్మకుఁ గారణం • బనఘ నీవు

గావె ! నీకటాక్షంబున • గావె యిట్టి

వైభవంబునుబొందుచు • వరలుచుండె

నీవు పెట్టినదీపంబు • నీవు యార్చ

దలచు టియ్యది ధర్మమే • లలితతేజ

(పార్వతీనిఁ జూచి) హే ! జగజ్జననీ భవన్మహామహిమ నెఱుంగ లేక, నీయడల సకార్యము నేయనెంచిన నా ప్రాణేశ్వరుని గానాడుము. (జలంధరుని సమీపించి) నాథా ! ఇది యేమిసాహసము జగజ్జనని యగు సతీదేవిని బట్టసాహసించితివి ఒక్కసారి మహేశ్వరుఁడు కోపదృష్టితోఁ జూచెనేని, లోకములాగునా ? చాలఁ జాలు. సాహసము తొలుత జేసిన నామ సము చాలక, యే దేవాది దేవుని మహితకరుణఁ గాంచఁగోరి మునీంద్రులు పరమసింహగర్భింపులై తపమునేయుచుండుతో యిట్టి భగవంతుఁడగు నీలగఢునితోఁ గయ్యముగూడ నేయనెంచితివా ? నాకు వైధవ్యదుష్టాలంకారము సూర్యుడలించి యిట్టి సాహసోద్యోగమును బూనితివని తలంపెదను. ప్రాణేశ్వరా ! ఇంకనైనఁ జేసిన యపరాధమును మన్నింపుమని యీ పురాణదంపతులను బ్రార్థింపుము.

జలంధరమణి! ఈ సమయంబున నీవిక్కడికేలవచ్చితివి? నాయుద్యమమున కేలభంగమొదవించెదవు ? రణమున కీపురహుఁడేగాదు. చతుర్దశభువనములును నొక్క పెట్టున నెత్తివచ్చినను వెనుదీయ నాడను గాదు పొమ్ము.

ఃర—పుండా! గురుద్రోహియగు నీతనికి నాతోఁ గయ్యమొనర్చుట కిచ్చ జనించినది కాబోలు. కానముచ్చ. మదీను కోపాన్ని కింధన మగుఁగాక!

బృంద—తుమారభృత్సన్యకారమణా! నన్నుజూచియైన నీచాగ్రహం
బును విడువుము పుత్రుడవరాధ మొనర్చిన నండ్రి రక్షించవల
యును గదా! ఈతడేమి నీతో గయ్యమొనర్చుచేమి!

సీ॥ భక్షింపవే లోక • పరితాపమును వాప

నాభీలహాలాహ • లానలంబు

రక్షింపవే యార్త • రక్షయనుచునీ దు

పదములు సేవించు • భక్తసమితి

శిక్షింపవే సుర • శ్రేణిక సౌఖ్యంబు

నమరజేయగ ద్రిపు • రాసురులను

వీక్షింపవే శౌర్య • విషదార్థమై భస్మ

మై పోవునట్లు ర • మాకుమాగు

శే॥ గీ॥ నన్ను రక్షింప యింకి న • నాధనైన

బ్రతుకజాలను గాన నా • భర్తచేసి

నట్టి దుష్కార్యమెంచక • యాత్మలోన

భక్తజనమానసోల్లాస • పార్వతీశ.

సతి—(పరమేశ్వరునిజూచి) నాథా! జలంధరుడు నాయెడల దుష్కల
త్యము సేయఁదలంచినగు, సాధ్వియగు బృందనుజూచి, యీతనిఁ
గరుణింపనగు.

పర—(బృందనుజూచి) బృందా! నిన్నుజూచి, నీనాథునిరక్షించక దప్ప
దయ్యె. (జలంధరునిజూచి) జలంధరా! ఇట్టి యవివేక కాశ్యముల
నింక నెన్నడును సేయఁదలంపక యుండుము. బృందమంగళసూత్రమే
నేడునిన్నుఁకాచినదని తలంపుము. పొమ్ము.

బృంద—ధన్యరాలనయితిని. పార్వతీ పరమేశ్వరులారా! నిరంతర
ముఖ మీడివ్వనామ సేవ నాహృదయంబునఁ బొందుకొని యుండు
నట్లనుగ్రహింపుడు.

సహ—పద్మి! పోయిగమ్ము. ఈభమగుఁగాక (పరమేశ్వరునిచూచి)
ప్రసాదేశ్వరా! ఇంకమనమగుదము.

(ఇరువురును సమ్మిమింతురు.)

బృంద—నాథా! నేజెప్పిన మాటలు వినక పరమేశ్వరునిబట్టి దలంచి వచ్చితివి. పరమేశ్వరుని కాగ్రహము పూర్తిగావచ్చినచో నాగతి యేనుగును? ప్రాణేశ్వరా! ఇంకను నీచిత్తమునిట్టి యధర్మకార్యము లందు బ్రవేశపెట్టుచు నాకుఁజింతగూర్చక కరుణింపుము. రమ్మ.

జలం—(తనలో) ఆరాదు మునిపత్నియగు చారుమతిని భంగము నేయఁదలంచ నట్లుపడినది. నే డీ సతీ దేవి విషయము గూడ నట్లే చేసినది. ఇది బ్రహ్మకీర్త్యుత్సంతపఱకు నాయుక్తమును లన్నిటికిని భంగమొనఁపుచునే యుండును. కావున నేమాయోపాయముననో దీనిని గడి తేర్చవలయును. (అనిచించి) సరే! ఇందుకు మంచియు సానుమే తోచినది. ఈ పర్వతముపైనన్న చిత్రములఁజూపుచు, నామూలకుఁ దోడ్కొనిపోయి దీనిపై నుండినముద్రమునఁబడునట్లు ద్రోసివేసెదను (ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

రంగము. (2) కొండపై జలంధరుడు - బృందయుఁ బ్రవేశము.

బృంద—నాథా! ఆలోచించుచుంటివేమి ?

జలం—(తనలో) చిత్రమున నున్న కోపనూపతయు బయలు పెట్ట రాదు. (ప్రకాశముగా) కనుణీ! ప్రేమిసౌందర్యమున కద్భుతమందు చున్నను ఇటుఁజూడుము. చిరన్నరత్నమయ నిశ్శేషకాశ్చేదీ శ్రమరాభ్రతలోత్తంగశృంగంబు లెల్లున్నవో గఁటివా? ఆకింక భాగమిఁకీఁపుము. ఘుమఘుమ పోమళించు నితాంతవాసంతికా మల్లికాదివల్లి కానుతల్లికల నల్లిబిల్లిగొని, మదనకదంబున నద మదంబులగు త్రిశోటివిటవలంబున కప్రయత్నంబున బ్రాప్తిం చిన సౌకేత సదనంబులనం దెవరు పోవలెనెల చిత్రముగనున్నవో

బృంద—నాథా ఇటు జూడము. తమచక్కదనమునకు విద్యాధరీకాం తల మక్కువ బడతేముచు, దమకఱచిన గురగనంతతులఁ బాట వైచి, వానిని మాటిమాటి కక్షీణపక్ష విక్షేపంబుల నడచియు

జంచూపుటంబులఁ బొడిచియుఁ బరుషచరణాగ్రంబుల నడచియు
కరసఖరంబులఁజీరియు, దీఱని కినుకతో వివిధగతులఁజెలంగుబట్టి
గణము లెట్లున్నవో!

లం—నవాజ సౌందర్యమునకేదియు సాటిరాదుకదా! ఆవనంబునగల
మృగసంతతులపై నొకసారి దృష్టిఁబఱపుము.

గండభేరుండముల్ • గడురంతు లిడఁజూచి

సత్వరంబుగ బాటు • శరభచయము

శరభంబులేగెడి • చప్పుడు విననచ్చి

తరులచాటున డాగు • హరిగణంబు

హరిగణధ్వానంబు • నాలించి నిశ్చేష్ట

త వహించి నిలచు మ • త్రగజసమితి

మత్రగజంబుల • మార్గంబు నీక్షించి

శీఘ్రంబుగాబాటు • చిరుతగండ్లు

తే. గీ. చిటుతగండుల చప్పుడు • చెవికెడగిలి

చెంగు చెంగునదాటు • కురంగతతులు

గలిగి మిగుల చిత్రంబుగా • జెలగుచున్న

నమ్మహావనిఁగంటి వా • యుబ్బనేత్రి!

ఇంకను మనమామూలనుండి చూచినచో మఱింతచక్కగఁగాని
పించును. రమ్మ. (ఇంచుక నడచుచున్నారు)

బృంద—(క్రిందకుఁజూచి) ఈ పర్వతాగ్రముననుండి, నముద్రమునకై
చూచినచో గన్నులు తిరుగుచున్నట్లుండున.

లం—తరుణ! ప్రభాకరబింబమా జలములయందెట్లు ప్రతిఫలించుచు
న్నదో చూచితివా ?

ృంద—(నముద్రమునుఁ జూచుచుండును)

లం—(తనలో) ఇదియే సమయము.

[బృందను సముద్రమునఁ బడునట్లు దోయును.]

బృంద—హా! (అనుచు సముద్రమునఁ బడుచున్నది.)

జలం—నేడలఁచిన బహిష్కృతనది. (నిష్క్రమించును.)

[తేరలేచును]

సముద్రము:—(బృంద జలములలో నిటునటు గొట్టుకొనుచు

నుండఁగా విష్ణుమూర్తి - పోవేశించును.)

బృంద—(జలములందుండి) నారాయణ! నారాయణ!

విష్ణు—(జలమునందున్న బృందను జూచి తనలో) అక్కటా! దురాత్ముం
డగు జలంధరుఁడీ బృందమెడల నెట్టిదుష్కృత్య మొనర్చినాఁడు!
నేనిప్పుడిమెను రక్షించెదఁగాక. (జలములలోదిగి) సాధ్వీమణి! భయ
మందకుము. ఆర్తరక్షణఁడనైన నేను నిన్ను రక్షించుచున్నాను.
(బృందను దీసికొని యెడ్డునకు వచ్చును.)

బృంద—(విష్ణుమూర్తిని జూచి) శాశ్వతసౌఖ్యమునందుటకై విశిష్టరణ
ముననిందుఁబడిన నన్ను రక్షించితివేల? మహాత్మా! కరుణాను గాఢ
వైన నీవెవ్వరివో యెఱుంగవచ్చునా!

విష్ణు—బృందా! ఇంతలో నీ ముఖానా!

తే. గీ. ఏను నీహృదయ బలం నెపుడె

యూతి; నీవు నామ లోనం

నఖిల భక్తుల హృదయంబు

నన్ను నెఱుంగు భీమ నీవు

బృంద—(తనలో) ఓహో! నీ శ్రీమహా

సారి యీ మహానుభవుండు తి. 27

నాకొసంగి, మదీయగుణవరీశ్వరమై నన్ను మోహింపట్లు న

నాడు. భగవంతు య భక్తజనమానసంబుల ననేక విధంబులఁ బరీక్షించుచుండు నగుచా! ప్రకాశముగాఁ జిత్తరత్నములే! భవదీయ దివ్యమంగళవిగ్రహ మొకసారి దర్శించియుండియు, నేడజ్ఞానంబునఁ బడి కనుగొనలేకపోయితిని. మన్నింపుము.

మ॥ కలనై నక నుఁ భంబుగాదు భవదా • కారంబు దర్శింప, నా నలినప్రద్యవ ముఖ్యదేవతలకై • నక నేను మల్లోచనోత్పలముల్ భవ్యతగాంచిమించగ భవ • ద్భద్రామితానీంద్రు మండలి వీక్షించితిఁ గృష్ణురన్ విమలపు • ణ్ణం జెట్టిచో మాధవా.

సముద్రమునఁ బడిన నేను పొరముల బాసియుంటి నేనిసేనాన్ని ధ్యమునుఁ జేరియుందునుగదా! నన్నెల రక్షించితివి ?

విష్ణు—భక్తరక్షణము నాయుద్యోగమేకదా! [తనలో] ఈమెజలంబునఁ బడుటకు గారణమిది నేనుచెప్పనోఁ ప్రకాశముగా నారీమణి! నీవీ జలరాసిం బడుటకుఁ గారణమేమి ?

బృంద—భగవంతా ! నా పరాకృత ప్రార్థనమని చెప్పటకంటె వేతేమియుఁ జెప్పజాలను.

విష్ణు—పతి నిరాదరణమే కారణమని యూహించెదను.

బృంద—[మాటలాడక యూరకుండును.]

విష్ణు—నిరుత్తర మంగీకార సూచికమా !

బృంద—దేవా! ఇప్పుడీ యనవసరమైన సంగతియేల ?

విష్ణు—బృందా! నీభక్తచేసిన యత్యధిక నీవు చెప్పక దాదినచో నాకుఁ దెలియ దనుకొంటివా ?

బృంద—సకలాంతర్యామి వగు నీకుఁ దెలియని విషయ మేమున్నది ?

విష్ణు—నీయం దట్టి నిరాదరణ భావము వహించిన పతినిఁ బట్టకొని యేల ప్రాశ్నలాడెదవు? జగన్నియముకుండవగు నాయభీష్టము, దీర్ఘ శుభంబుల బడయ తలంపవేల ?

బృంద—లోకేశ్వరా! నాహృదయ మిందవలకే నీకుఁ దెలిసియున్నది.
ఇంకను నన్నేల పరీక్షించఁదలం దెదవు

ఉ. దేవుఁడవైనఁగాని మఱి • నేవుని యబ్బవు నైనఁగాని నా
భావ మధర్మమార్గమున • వర్తలనెంచదు వేయినేల నీ
వీవిధిఁ బెక్కుభంగులను • నేల పరీక్షను నేతువయ్యల నీ
క్షీణవతి భర్తృసేవ నతి • కిన్ సకలార్థము లిచ్చుగాదొకో

విష్ణు—హానిమ్మ బ్రాహ్మదాః ముచేసిసందులకు నా కేమి . యువ
కారము సేయుదువు

బృంద—మహాత్మా ఉత్తమపురుషు లెప్పుడును నివకార మొనర్చి
ప్రశ్నిస్తుపకారమును గోరరు భువనాధీశ్వరుండ వగు నీకు నేని
ప్రశ్నిస్తుపకారము సేయఁజాలినదానరా ? నీపాదరవిండసెవపై
నిరంతరమునానిత్యము గగిలియిండునట్లు మాతృనుగ్రహింపుము

విష్ణు—అట్లయిన నీవిప్పుడు నాయాజ్ఞనను సరింపుము.

బృంద—అధర్మముగాని దెట్టిగార్యమునైనఁ తేసెదను

విష్ణు—నీవిప్పు డాబృందావనంబున నుండుము. నినాథుడు తనంతతా
నీకడకు రాగలడు

బృంద—వతి సదసేవ చిత్తమునందుఁ జేసికొనుచు భగవదాజ్ఞ నను
సరించెదగాక

(నిష్క్రమింతురు)

రంగము:—(3) వైకుంఠము—విష్ణుమండరముముందు:...

ఇందుడు - గాలవుడు - పరీవేశము

ఇంద్ర—మునీంద్రా! గాలవా! జలంధరుడుసేయు దుష్కృతములు
నానాటికి హెచ్చుచున్నవిగాని తగ్గుటలేదు. ఇంక నెన్నాల్యోపిక్క
బట్టగలము

గాల—అతని మహత్వత్యములన్నియు శ్రీమన్నారాయణుడు చూచుచుండియు నిట్లు శాంతిపహించి యుండుటకుఁ గారణ మూహింప జాలకయున్నాను.

ఇందు—తాపసోత్తమా ! అడుగనిదే యమ్మయైనను బెట్ట దను సామెత నెఱుంగవా ! (ఇంచుక యూరకుండి) ఇప్పుడు దానింగూరి యోచింపనేల భగవంతుడగు శ్రీవారికి జలంధరునిఁగూర్చి విన్న వింతము కరుణాసముద్రుండగు నాతండ్ఱెట్లుచేసినను సరే

గాల—(ఎరుటఁజూచి) భగవంతుడు మందిరమున లేడాయేమి అయినను నిట్లు బిలచిచూచెడఁగాక
(ఎరుటఁ జూచుచు)

సీ. మా మొరాలింపవు • మహనీయ వటవత్తి

సీమపైనిదగ్గిరు • శేరినావ

కరుణఁజూపింపవు • కమలాబయోదేవి

నెడబ్రాయజాలక • యెసఁగినావ

కాపాడనెంచవు • నీవదంబుల భక్తి

జులించు వారికిఁ • జక్కినావ

రక్షింపఁజూడ వే • రాక్షసాధమునైన

నాలమున, గూల్పు • నఁగినావ

తే. గీ. కాకయుండిన నారీతి • గలుపచిత్తుఁ

డై జలంధరుఁ డొనరించు • నెట్టి కూర

కార్యముల, గాంచునుండియు • గావనెట్లు

పైచియుంటివి యిదియేమి • జలరుహాక్ష

ఇందు—అడుగో శ్రీమన్నారాయణుడు. మనకు దర్శన మొనంగుట కిట్లువచ్చుచున్నాడు.

విష్ణుమూర్తి - పోవేశించును

ఇందు—(విష్ణుమూర్తినిఁజూచి. లక్ష్మీకళ్యాణి! నందనములర్పించుచున్నాను

విష్ణు—మహేంద్రుని కు శుభమగుగాక! (గాలవునిఁ జూచి) ముద్రా వందినములు. ఇంచుకయూరకుండి) మహేంద్రా! (గాలవునిఁ గాంచి తావసోత్తమా! ఈ యాసనము లధిష్ఠింపుడు.

(అండఱును నాసీను లగుదురు.)

విష్ణు—అమరలోకవిభుండగు నీవును దావసోత్తముడగు నీగాలవుండును నేదియో యొక్కవిశేషకార్యముండి యేతెంచిరని తలంచెదను. నీను మీయెడలఁ జేయవలసిన కార్యమెద్ది?

గాల—ఇదిగో రమణా! నర్వమునెఱింగియుండియు మాచే విసంగోరి యడిగెదవు? జలంధరుని దుష్కృత్యములలో నీనెఱుంగని వేమున్నవి?

నీ॥ ఆలింపవడియేల • యాశ్రమంబులఁజొచ్చి
సంయమిండులఁబెట్టు • శ్రమలనెల్ల
అరయకుంటి వదేల • యజ్ఞవాటికలెల్ల
సేలవాట్లముతేయు • నీచగుణము
జాలిబూసవదేల • సాహసంబున లోక
ములసేచు దుర్మార్గ • ముడిదికించి
చనిఁజేర్చవడియేల • శ్రీహరి యనివేడు,
తావస సతుల యా • ర్తారవంబు

తే॥ గీ॥ అన్నియును జూచుచుండియు • మిన్నకుంటి
వేలః ఆజలంధరుఁ దున్న • వేల? నీవు
గాక మాకు లోకముల ర • త్తుకుఁ డెవడు?
శ్రీతజనావనశీల! ల • క్షీకశశ్ర.

నారదుఁడు—(ప్రవేశించి విష్ణుమూర్తినిఁ జూచి) నిజమే నిజమే! జలంధరుని దుష్కృత్యము లపారముగ నన్నవి.

తే॥ గీ॥ తనకుఁ దల్లియాపనియైనఁ • దలఁవకుండ
శంభురాణినిఁ బట్టంగ • సాహసించె

యిట్టి కార్యంబే చేసిన • హీనునకును
వరమునీందుల పత్ను లే • పాటివాని
గొప్పయోడల లోకగోన • గొట్టుమీరు
నకుఁ గలప తెప్ప రయ జం • తికిలు గావె.

ఇందు—నారాయణ! ఆజలంధరుడు తాపసాశ్రమము లందుఁ బ్రవేశించి చేయుచున్న దుష్కృత్యముల వచింప నలవికాదు. ఈమధ్య తన దుండగములమరలోకము పైనఁగూడ బ్రారంభించినాడు. అమర కాంతలనుగూడ బంధింప మొనరిడినాడు. ఒక్కడయ్యను సంగరమునకు వెనుదీయకు. పరాజతుఁడు కాదు.

గాల—తాపసాశ్రమముల వ్రేళ్ళించి మునివత్సుల బల్లిని గొనిపోవు తరిని. మునుల కలుకవొడము బృంద సాధ్వీత్యమునకు భయమాది శపియింపఁజాలకయున్నారు-ఇంతయు మున్న సాధ్వీయకు బృందమూ తనికడ నున్నప్పుడు శత్రుత్వంబు వఱకెట్టి యకార్యములుజరుగకుండఁజేయుచుండెను. ఇప్పుడాసాధ్వీ దుర్మార్గుడగు జలంధరునిచే సముద్రమునఁ ద్రోయఁబడి, నీచే రక్షింపఁబడి బృందావనమునుండి, నీయందెఱిత్తముఁజేర్చి, కూకుర్చుడైన దనవతీ కెవ్వరివలనను హని కలుగకుండునుగాక యని నిరంతరతపోవ్రతయై యున్నది.

ఇంద్రు—భగవంతా! ఇంక నీవా జలంధరునివిషమముపై ప్రయత్నించక పోయిన, సాధ్వీమణుల మానరక్షణమునకు మార్గములేకయుండును.

విష్ణు—మహేంద్రా! జలంధరుని దుష్కృత్యము లన్నియు నే నారయుచునేయుంటిని బృంద మహాసాధ్వీ. ఆమె సాధ్వీత్యమున కొక్కింతయేని భంగము గలుగనిచో జలంధరుఁ జేహనియుంబొందకు.

ఇంద్రు—నీవా! సకలమరమునికల ర్థమై నీవే కార్యభరమును బూసవలెను.

విష్ణు—(తడల) ఇదియు నొకమేల. (ప్రకాశముగా) లోకహితార్థమై యిక్కార్యంబునకుఁ గడంగెనుగాక! (నొందనివాని) నారదా!

ఈవిషయమున నీవుగూడ నాకుఁ గొంత నహాయము నేయవలసి యున్నది.

నార—భగవదాజ్ఞ శిరమున చాల్తునుగదా.

విష్ణు—నీవరిగి జలంధరుని బరమేశ్వరునిపై యాధమున కరుగఁ బ్రేరేపింపుము.

ఇంద్రు—ఇట్టి కార్యము లన్న నీ మహాత్మునకు సంభవమేకదా !
(ఇంచుక యూరకుండి) దేవా! ఇక మా కాజ్ఞనిమ్ము.

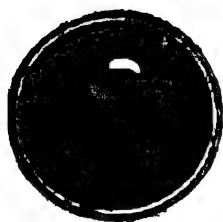
విష్ణు—శుభమగుగాక !

(గాలవుడు - ఇంద్రుడు - నారదుడు - నిష్క్రమింతురు)

విష్ణు—(తనలో) నేను జలంధరుని వేషముతోడ బృందను జేరి వంచించ వలయును. (అలోచించి) కానిమ్ము. తుదకీయుద్వోగ మెట్లు పరిణమించునో చూచెద.

(నిష్క్రమించును)

ఇది చతుర్థాంశము.

జన తీర్తుల సింహ

పంచమాంకము.

— ❧ —

రంగము:—(బృందావనమున బృంద విచారముతోఁ బ్రవేశము)
 బృంద—(తనలో) ఆహా! విచారాక్రాంతచిత్తులకు నిద్రరాదుగదా
 అకటా! నాస్థితికేమని వగతులు? నాకీట్టిగతి సంభవించునని కల
 నై నఁ దలంచుచుంటినే. నాప్రాణేశ్వరునకు సన్మార్గమునవలంబింపు
 మని చెప్పుటచేత నేనంత విరోధివయితిని. లోకమాతయగుపార్వ
 తిని బట్టుటకు సాహసించి, రుద్రుని కోపానలజ్వాలలకాహుతియగు
 టకు సంసిద్ధుడై యున్న యాతనిని రక్షించినందులకుఁ బ్రత్యుప
 కారముగ నన్ను జలరాసిం బడద్రోచెనుగదా! జలంధరు నుద్దే
 శించి హానాథా !

సీ॥ వరకాంతగూడుట , పాపమంచును దెల్పి,
 తినిగాని మఱియేమి , తెలుపలేదు
 మునిపత్నులయగుంచి , మోహమందుట గూడ
 దంటిని నింకేమి , యనఁగలేదు
 వరముసింద్రులఁగాంచి , పరిహాసమొనరింప,
 వలదంటి నొరజేమి , పలుకలేదు
 భవదీయ పదనేవ , నాంభించితి నటంచు,
 వేడితి మఱియెద్ది , వేరలేదు
 తే॥ గీ॥ కటాకటా నీకునై యింత , కష్టపడెడు
 సాధ్యునగు నాకు నీగతికే స్వాంతమందు
 దుఃఖమును గూర్చుటేగాక , తోయరాసి
 ద్రోచినాడ వేమందు నీదుష్కృతికిని.

అనాడు జలరాసియందు నీవు నన్ను ద్రోసివచ్చుచు భగవంతుండగు శ్రీమన్నారాయణుడు నన్ను రక్షించి యుండనిచో నాకీవిచారమే యుండదు ఆమహాత్ముడు నన్నేల రక్షించెనాయని చింతించుచుంటిని. నాథా! మొన్న నారదుడు నాకడకరుడెంచి నీవొనర్చుచున్న దుష్కృత్యములఁ గూర్చి చెప్పిన విని నేనెంతయు విచారించితిని. నేనేమి నేయుదును? ఇంక దేవత లందరును నీపై నలిగి యేమి నేయుదురోకదా! నీవు నన్ను జంపినను రక్షించినను? నీవే నాకు గతియని తలంచి మొన్న నారదుం డరుడెంచి సేవమరలోకమునకరిగి యుంటివని చెప్పి నీకడకు రానున్న నన్ను వారించెను. శ్రీశ్రీశ్రీరా నీవు నన్నార్జవర్రనుడవై నీవడసేవ నాకీజన్మంబున నొసంగుదువా ఆభాగ్యము నేను నోచుకొనియుంటివా? (ఇంచుక యూరకుండి) నన్ను జంపఁదలంచిన నీవు నన్ను గరుణింతువా? నీచే నిరాక రింపఁ బడిన నేనెన్నాల్చింక యిట్లు బ్రదుకుదును? కాని. జీవించి యున్నంతవఱకు నావ్యాదయమున నీసేవయు, నిష్కళంకతయు మఱువకుండ నున్నంతవఱకు నీ శ్రేవిధమయిన శానియు నెవరివల నను గలుగకుండుగాక! (దిక్కులుజూచి) ఇంక నెప్పటికి దెల్లవారు నోకదా! ఆకాశమువంక జూచి;

మ॥ తనచే జోషణసేయఁగాబడెను ప • దృశ్యేణిబాధింతు, నీ వని? భావిం దిదె వచ్చె నీవయికి నెం • దైవం జనంజెల్లు నీ కని. ప్రేమింబును బూని వార్తజలజా • తారాతికాదెల్పవ చ్చినచందంబున వేగునుక్క యుదయిం • చెబూర్వభాగంబునన్ (ఇటునటుజూచి కోడికూత వినుట నటించి)

మ॥ ధరణి జూడఁది కాలబోధమున కా • ధారంబు మత్కంతను స్వరమే యానుగదా మదుచ్చరిత శ • బ్దం బల్పమేయంచుడు రభరగర్వం బెఱిగించుభంగిబ్రీయమా • రన్ గుక్కుటశ్రేణి భా స్వరలీల వడికూయసాగు నదె వి • శ్వగ్రామభ్రామంబులన్

(ఆకాశము వంకజూచి) అదిగో శేచిల్లచెలి యుదయావలంబుగ

వల్లీకముమీచ బ్రతుకృపవర్వ సమయంబు విడిచిపోయిన నిర్దోష
మనునట్లు తూర్పుదిక్కునః బాండిమద్యుతి జనించినది. ఇంక నేను
సూర్యోదయము గాక పూర్వమే కాలకృత్యముల నిర్వృత్తులగుచు
స్నానముజేసి భగవదారాధనయందు జిత్తమును ప్రవేశపెట్టెదను
గాక (నిష్క్రమించును)

విష్ణుమూర్తి జలంధర దూషముతోఁ బ్రవేశించును,

విష్ణు--(తనలో) నారదుని ప్రేరేపణమున జలంధరుడు శివునితో
యుద్ధమున కరిగినాడు. ఇప్పుడు నారదునిపైను పోరు ఘోరమై
యంపును, (అలోచించి) ఇంక నేనాలోచించ నేల? ఈవేషముతో
బృందం జేరెదగాక! తనభర్త దుర్భాగ్యుడయినను నాశని పద
చింతనము హృదయమునందువిడువక నిరంతరమునాతనిక్షేమమునే
గోరు పరమసాధ్యుని నెట్లు వంచించగలనో తెలియరాదు.
(ఎదుటజూచి) అదిగో బృంద

తే. గీ. జాగరాదుణిలోచనా • బ్రములతోడ
దంతవదళోభితాఃపలా • ధరముతోడ
పిరుదులంజెడు మేలైన • కురులతోడ
నలరుబృందమోమును జూడ • హర్ష మొదవె.

ఈమె యిప్పుడే స్నానమాచరించి భగవదారాధనయందుఁ
జిత్తముజేర్చుటకు దలంచుచు సూర్యోదయమునకు గాబోలు
నెదురుచూచుచున్నది. (పరికించి) ఆమె యిట్లేవచ్చుచున్నది. నేను
నెమ్మదిగా నెదుటబడి నాయంద్యోగమున వర్తించెద. ఆహ

తే. గీ. అఖిలలోకాదినాథుండగు • నైన నేనె
యొక్క యువిదపై సమోహ • మూనియిట్లు
దేవహీత మను సంకపై • దెలివిమాలి
పచ్చితిని నీతలోదరిక • వంచనంబు
సేయ జనము లీకార్యమీ • ట్లించినన్ను

గైకొనకయ్యుండె యాదర్శం కంటుగాగ
కంచయే చేను మేసిన గలదె దిక్కు.

[బృంద-ప్రవేశించును.]

బృంద—(ఆకాశమువంకఁ జూచుచు)

సీ॥ ఉగుమహాదయధరే యశ్వరుడు ధరించెడి,
మహనీయకోటిర మణి యనంగ
బలభిక్తుమారుని పాన్పుపైగట్టిన,
వింతైన పవడంపు బంతియనగ
బ్రహ్మషతరుణి శ్రీ) రామకై యెత్తిన
దివ్యనీరాజన దీపమనగ
దొలిదిక్కుపూబోడి ముళికభాగమునందు,
దీపించు కాశ్మీర తిలకమనగ
తే॥ గీ॥ న్వతరుణారుణ కాంతులు భాసిలంగ
సకలజగముల నానంద జలధిముంచ
నాత్మలోపల భావించి యా ఏయోజ
మిత్తుడదిగొ పూర్వాద్రి మీదఁ దోచె.

(ఇటునటు జూచి) ఆహా! ఏమి! ఈపురుగులయొక్క విచిత్రగతులు!

సీ॥ లేమావిచిగురును లేమ నోటనుబెట్టి
ముడమున జూ దిను భూరిషికము
జల బాయ గలేక సంతనమ్మిన నంత
మధువు నరసెడి పట్పదమిధునము
మాటిమాటికి దన బోటిన బిల్బుచు,
మించువార్షమునఁ జరించుశుకము
విడచిన నేహని యడరునో యని మెడ
మెడఁగలిపితిరిగెడి జక్కవలజోడు

డే॥ గీ॥ ప్రకృతి నింక నుండిన జీవరాసు లెల్ల
కలిత దాంపత్యసౌఖ్యంబు గాంచుచుండ

నాపురాకృతకర్మము • సకుమనంబు
నందు నేమని వగతుని • టైతి నేను.

విష్ణు—(తనలో) ఇదియే మంచినమయము. (తొందరగా బృందను సమీపించి)

మ॥ శరుణీ! నీయెడ నేను జేయు నపరా • ధం బెల్ల మన్నించి, స
శ్శరణావర్తము నావయిం గురిసి, నీ • కాగింటిలో జేర్చినా
వెరఫుణ్ మాన్పుము; బుద్ధివచ్చెను మహా • విజ్ఞాన మబ్బెన్; నిరం
తరము శీఘ్రమునందు రాల్చెద భవ • ద్వాక్యంబుల సుదరీ;

చ॥ గతజల నేతుబంధమున • కైతలపోయెట పాడిగాదు; దు
ర్మతినయి నేను నిక బలులె • టుంగుల బాధలు పెట్టినాడ; నీ
మతి నవియెల్లబోడించి • మానిత సత్కృపనాదరించి; యం
చితగతి నేలుకొమ్ము సర • నీరుహవత్రవిశాలలోచనా.

బృంద—(తనలో సంతోషముతో) ఆహా! నేడంతయు సుదినము.
భగవదనుగ్రహమువలన, నానాధునకు నాయెడఁ గరుణ జనించి
నది. ఈతఁడు తానొనర్చిన యశ్రయములకుఁ బశ్చాత్తాప మందు
చున్నాడు. ఈతని పదసేవ నాకు లభించుటంతే నీ సేవ కృతార్థ
రాలను. (ప్రకాశముగా) (పాణేశ్వరా! ఎన్నాళ్లకు నాయందు
దయవచ్చినది. నిన్నుఁ గరుణించుటకు నేనెంతదానను?

శౌ॥ రాకాచంద్రునిరాకకున్ నిశ చకో • రంబట్లు చండాంశు శో
బాకారంబునకున్ సరోజములులే • యత్యాశతో నెప్పు నీ
రాకఁగోరుచు నున్నదాన నిట; నక రక్షింప భావించి యీ
హా! కారుణ్యము బూని వచ్చితివి ధన్యంబయ్యె జన్మంబిల్ల.

నాథా! ఇప్పటికైన నాయందు కరుణగలిగినది. నీవునాయందు
నిష్కరుణవహించి నీపదసేవకు నన్ను దూరముగఁ జేసినను, నేను
నీపదసేవ మరచియొండలేదు. నాయెడల నీవు గినుకవహించి
జలరాశిందోయ శ్రీమన్నారాయణునియనుగ్రహమున బ్రదికితిని.

లేకున్న నేపిచాటికి స్వర్ణసౌఖ్యము ననుభవించుచునే యుండును. ఇంతకును నీచరణంబుల గొలిచి శృతార్థురాలనగుటకు గాలోలు బ్రతికియుంటివి.

విష్ణు—(తనలో) ఈమె నన్నజలంధరునిగనే భావించినది. ఇంతివఱకును నాప్రయత్న మనుకూలముగ నేయున్నది. (ప్రకాశముగా)

ఉ. నీవు మహావతివతవు • నిర్మలధర్మవివేకశీల న
ద్భావము నీదుసొమ్ము; జన • వంద్యును నిన్నును నేనె యట్లు దు
ర్భావముఁబూని హింసలకు • బాలోనరించితి; వానిసైచి; మో
దావహచిత్తముని చరి • తార్థుని, జేయుము నుండరీమణి.

బృంద—మనోహరా! నేను నీకరుణకు బాత్రురాలనేగాని వినుతిఁ గాను; గడచినదానికి నీవుగాని నేనుగాని చింతించినందు వలన, బ్రయోజనములేదు. ఇంక మనచూసంగతి మరచిపోవలయును.

విష్ణు—

మ॥ జలజాక్షి ! భవదీయవాక్యములనే • స్వాంతఃబుధుఁ దెంచకీ
వలుభంగుర నినుహింసఁబెట్టితి బరా • బ్జాతాక్షులం బట్టితి
గలితోగ్రప్రధనంబులఁవిబుధులఁ • గారించితి; దావసా
వరి బాధించితి వారిసన్నిధిఁ గటా • బంధించి తత్పత్నులఁ.

ఇది యంతయు నట్లుండ, ముక్కంటిచే భస్మముగాకుండ నన్ను రక్షించిన మహాసాధ్వీశిరోమణివగు నిన్ను సముద్రమునఁ గూల వైచితివి. ఈపాపములన్నియు నన్నే విధమునఁగట్టి కుడుపునోకదా! (విచారమునటి. చును)

బృంద—మనోహరా! పాపమున్న బళ్ళాత్పాపమునొంది వారా పాపము ననుభవించరని యూర్ధ్వలు చెప్పుదురు.

విష్ణు—భయాకలితచిత్తుండనగు నన్ను నీ భుజ పంజరమున జక్కించు కొని వెఱపు మాన్పుము. (కొగలించుకొనుచున్నాడు)

బృంద—జీవితేశ్వరా ! గతించినసంగతులఁ దలంచుకొని యేలఁచు
రించెదవు?

తే. గీ. నీవరిష్టంగసౌఖ్యంబు + నిక్కముగను
వర్జనమునేయఁ గవిత్తెన + నశముగాద
టంచు, బలుగంగ నగుఁగాదె + యట్టియెడల
పదము బుందునె నాకుఁకీ + బద్ధనయన.

[జలంధరుని శిరము వారిముందుఁ బడును]

బృంద—(తొందరగా విష్ణుమూర్తి చేయి విడిపించుకొని జలంధరుని
శిరము జూచి) హా! ఇదియేమి! (మూర్ఛిల్లును.)

(విష్ణుమూర్తి నిజరూపము ధరించి నిలచును.)

విష్ణు—(తనలో) ఈవ్యాపారము తున కేమగునోకదా.

బృంద—(విష్ణుమూర్తినిజూచి) హా కపటనాటకసూత్రధారి! ఏంత
మోసముజేసితివి! (భర్త శిరమును బట్టుకొని) హా! ప్రాణేశ్వరా!
నీవీప్రపంచమును విడిచిపోయితివా?

ఉ. అయ్యయ్య జీవితేశ, యిటు + లైతివె యిందుల కేమినేతు, నా
కెయ్యది యింకవిక్కు మతి + యెవ్వరివేడుదు రక్తసికన్న
యియ్యెడ నీశిరం బకట + యీనశ బొందఁగ గాంచియుండియున్
ప్రయ్యలుగాకయుంటి లల + సలో కతినాత్మలు గారె యాదయన్

హా మనోహరా! నాయెడల నీవు నిష్కరుణవహించి నన్ను బాసి
నను, నీపదసేవయె జేయుచు, నాసుమాగలత కేళధమగు భంగము
రాదు కదాయని తలందితిని వంచకుడైన హరి భవదీయాకృతిఁ
దాల్చి వచ్చుట యెఱుంగక నీవేయని భావించి నీపదదాస్యము
లభించెఁగదాయని యెంతయో సంతోషించితిని. అక్కటా!
నీకట్టి దుర్దశ గలిగించిన దెవ్వరోకదా !

విష్ణు—రణమున ముక్కంటిని చాకుటచే నీగతి బొందెను.

బృంద—(భర్తను దేశించి) జీవితేశ్వరా ! ఇంక నేనెంత విచారించిన
నేమిప్రయోజనము !

సీ. ఐశ్వర్యమిచ్చిన • హరుడాది దేవతల్
భవదీయ చరణనే • వకు లటంచు
నీ యకృత్యములకు • నిత్యంబు భయమందు
దాపసేంద్రులు పాలి • కావులంచు
సాధ్వీశిరోమణుల్ • సంయమింద్రుల పదం
తులు వెలసతులతో • దుబ్బులంచు
భారతీనాథకృ • పాలబ్ధ విక్రమ,
శౌర్యబలములు శా • శ్వత మటంచు

తే. గీ. గర్వమును బూని యట్లు లో • కములయందు
మిన్ను మన్ను నెఱుంగక • మేనుమఱచి
తిరిగినందుకు, బాపమీ • కరణి నిన్ను
గట్టి కుడిపెను శివునే • కర్మఫలము.

సీ. నిరతంబు నేవతల్ • సిఘలమానవులకు
బూజార్హులను బుద్ధి • బూసలేక
యెచట ధర్మంబుండు • నచటనే జయముండు
ననెడి వాక్కింబును • నరయలేక
తాపసోత్తములను సం • తాపింపఁజేయుట
యే ఘాతనంబని • యెంచలేక
సాధ్వీమణి తిర • స్కారమే పంశంబు
గడతేచ్చననుమాటఁ • గాంచలేక

తే. గీ. గర్వమునఁ జరించినందుకు • గలుమ మిట్లు
బండి కారణంబయ్యెభవ • స్మృతికిని
నిందు కేమని వగతును • నేది దిక్కు
నీవు లేనట్టి యీ బ్రదు • కేలనాకు.

సీ! పరసతీసంగమ ! వాంఛయొక్కటి చాలు,
 సత్కులంబెల్ల ధ్వం ! సంబుసేయ
 సంయమిశ్వరిర ! స్కార మొక్కటి చాలు,
 సకలభాగ్యముల నా ! శనముసేయ
 సాధుజనసమితి ! సంతాప మొక్కటి చాలు
 కలితఘణ్యము లను ! గుంటజేయ
 దేవదూషణ దురు ! దేశ మొక్కటిచాలు,
 నిమిషంబులోపల! నీరుసేయ

తే. గీ. నక్కటా యివియున్న నీ ! యందు నమరి
 యుండుటంతేసి యిట్టిచే • టొందనయ్యె
 ఎగచి నందున కేమిలా • భంబుగలుగు
 కర్మఫల మిట్లు నన్నును • గట్టికుడిపె-

ప్రాణేశ్వరా! నేనింక శోకముమాని ధైర్యచిత్తమైన నన్ననుసరించి కృతార్థురాలనయ్యెదగాక! (విష్ణుమూర్తినిఁజూచి) శ్రీహరీ! నీవు నన్నిట్లు మంచించెదవని కలనైన దలంచియుండలేదు. నా చిత్తవృత్తి నెఱింగి యుండియు నిట్టి యకార్యమున కేని యుద్యోగించితివి! ఇదియూ నీ ధర్మరక్షణము!

చం॥ అనిశము దీనసంతతిని • నారసి, వారల కోర్కె దీర్చుచుకొ
 మనుచుటా; దుష్టదైత్యుల ర • ణంబున శౌర్యమునకావధించుచున్
 ఘనమితి దేవతాతినిఁ • గాచుటా; యక్కట యిట్లు సాధ్యమైనై
 న నను గుయ్య క్తి మానవార • ణం బొనర్చెదగ నెంచుటోహరీ.
 దీనివలన శ్రీహరి, పరాంగనాహరణమానసుఁ డని వచ్చునింద
 కన్న, మరియొక లాభ మేమి యందఁ దలంచితివి?

విష్ణు—నారీమణీ! నిఖిలజగజ్జేగీయమానంబగు భవదీయ సౌందర్యము నకుఁ జిక్కితి నను సంగతి నీవెఱింగి యు టివి. అది యట్లుంచుము ఎక్కువత మిశ్వర్యము నిఖిలామరమునిజనార్థమై నాచే చేయుఁ బడెనది. తాపసపత్నుల బలిమిం బట్టుచు, దావసులకు సంతాపము గలుగఁజేయుచుఁ దేవతలకుఁగూడ బాధగలిగించుచున్న నీ నాధు

డింతవఱకును నీ సాధ్వీత్యమువలన నేకీకును బొందకయ్యువాడు.

జే. గీ. చావ! నీ మది నొక్కింత • చంచలతను

గలుగఁజేసితినేని ము • క్కంటివలన

నాలమున నీదు నాధుండు • గూలుననుచు

నిట్టిమాయఁ బన్నితిదేవ • హితముకొరకు

గినుక నొందకు నాపైన • గీరవాణి

జగద్ధితార్థమై నేనొర్చిన యీ కార్యము నింద్యముగాక యుండుగాక!
సాధ్వీమణి వగు నీ యశమున కావంతయుఁ గళంకముండకుండు
గాక! నాకు నీయందుఁ బ్రీతియుండుటంతేసి నీ వఖిలలోకముచే
బూజింపఁబడెదవుగాక ?

బృంద—మాధవా ! పరాంగనల వంచించుటయేనా నీవు చేవహితము
కొలుకు నేయు కార్యము! ఇదియేరా! నీధర్మసంధత! ఇదియేనా నీ
భక్తగర్వణము! నాభర్తృమృతికే దుఃఖంతురా? నీవొనర్చిన యకార్య
మునకే వగతునా? ఎట్టి దుష్కార్యముజేయుటకు సాహసించితివి
సాధ్వీయనియొక్కింతయైనదలంపవైతివికదా? దేవహితార్థమై పరాంగ
నలమానభంగములంప దలంతువుగా! ఆహ! ఏమి! నీభువనపరిపాలన
నక్షత! నీకీ యాధిపత్యములభించుట యుద్వంబులందుండు కర్తము
నకు పటీరాద్రివాసము లభించునట్లును, బాహణముల మ్రింగు
పారావతమునకు రత్నరాశి లభించినచందమునను, గ్రామతటాకాం
తరంబున వర్తించు కొంగకు మానససరోవర విహార మమరిన
మాడ్కినీ, ముటుగుడుబొందులఁగిదుజంబుకంబునకుమత్త సానుజము
తలమెడదు జేకూరినకరణిని నున్నది. (కోపముతో) సాధ్వీసేగు
నాయెడల నట్టి యకార్యమాచరించి, మదీయాగ్రహంబునకుఁ
బాత్రుండవైతివి. జాజ్వల్యమానదాపబ్బల లశ్రీమంబుగ హరింప
వచ్చును. కఠినసంజ్వర ధుర్య కాకోలగళికలుమ్రొంగవచ్చును. నానా
జగజ్జాలనాశనప్రక్రియోపరల స్మృత్యువుతోనైనను బెనఁగి గలు
పవచ్చును. యమదోఃప్రకాండదీవ్యచ్ఛండదండంబునైనను విఘన

వచ్చును. కాని సాధ్యమగు, కాగ్రహము గలిగించి నదీయ శాప
వాక్యాన్ని జ్వాలలందు బడకుండ నెవ్వరును దప్పించుకొనవలగు
విష్ణు—(తనలో) ఈమె నాకు శాపమిచ్చునాయేమి!

మ. విరిబోడీ! యిటు లాగ్రహింప నగునే • బృందారికుల్ వేడఃసీ
కరణింజేసితి వారికిఁ హితముగా • గర్వ దీనిచే నీ మనో
హరుడీల్లెఁ విను మెందు నొక్కనికే గీ • డైననెలభీఁచుకొ మఱొ
క్కరికిఁ మేలిది నీ వెటుంగఁగొనొలో • కంబుదు నీ మార్గముత్.

బృంద—ముకుందా! అవ్యక్తవాక్యంబులచే నే, సమర్థింపఁజూచెనవు
నాకుఁ బరివియోగముంగూర్చి దుఃఖ మొనవించినందులకు నీవు
దీనికిఁ దగినఫల మనువించకపోవుదువా? ధర్మమువప్పించిన
పిదప నీవు భగవంతుడనైన నేమి? మతెవ్వరైన నేమి! ధర్మసంరక్ష
ణార్థమై మానవతులను భంగమొనరింపఁదలచుట యా నీగుణము!
సాధ్యమగుల కాగ్రహంబొదవెనేని, వారించుట కెప్పటికలదురు
నిశ్చయమైనసాధ్య కాగ్రహం బొదవెనేనియొక్కపెట్టున సమస్తజగ
త్ప్రళయముసంభవించునట్లు జేయగలుగుననితలంపుము. నీవొనర్చిన
యాకార్యము నాహృదయమును దహించునేయుచున్నదికానిమ్ము
ఇందులకుఁ బ్రతిఫలముగా నీవు పాపాణంబవై యుండుము.

విష్ణు—హా! హతోస్మి- (రాయిగా మారుచు.)

బృంద—(దేవతల సుద్దేశించి) ఓ యంద్రాదిదేవతలారా! రణమున
మదీయనాథుని గెలువఁజాలక యిట్టికపటము వన్నికలుషంబాట్టిం
పఁదలచి శ్రీహరిని నాకడకు బంపిన దుష్టచిత్తులగు మిమ్ము నీరుగ
జేసినను నాకోపము చల్లారదు. మాధవుని నొకవేషధారిగఁ జేసి
యీవంచననాటకము బ్రదర్శించ సాహసించితిరి.

[ఇంద్రుడు బ్రహ్మతో ప్రవేశించును.]

ఇంద్రు—(బృందను గాంచి) సాధ్యమణి! మన్నింపుము. దేవతల
యెడల నెట్టిసాహసమును నేయవలదు.

బ్రహ్మ—(రహస్యముగా) మహేంద్రా! గోపావేశంబున నీ సాధ్వీక
త్కర్తయగు ముకుందుని బాహుముగా జేసినది. మనము నెమ్మదిగా
నీమెను బ్రసన్నురాలుగఁ జేసికొనవలయును. లేకున్న భర్తృసంతాప
సీడితయగు నీమె యేమి చేసినను జేయగలదు.

ఇందు—(బ్రౌదను జూచి)

నీ, వసియింపు మంచును • వక్షంబునిచ్చిన,
పతివీడ యందందు • బరగులక్ష్మి
యర్థశరీరంబు • హరుడీమఁ; నాడక,
చండియై చరియించు • శైలతనయ
మొగమునఁ దుంచి. • మగనిని వీడి గో,
షడ్జనన్నిధి నుండు • చాన చాణి
నెత్తి నెక్కించుకొ • నిన నాధునిడనాడి,
పంక్తమున బొదలు • వనిత గంగ
జే. గ. నీకు సాటి రారంచును • నిక్కముగను
జాటి చెప్పెద వేయేల! • సాధ్వీ నీదు
దివ్యమహిమంబు గనులకుఁ • జెల్లమయ్యె
హరిని శిలగాగ గావించి • యలరినాను

బ్రౌద—(ఇంద్రునిజూచి) ఏమి నీ నక్కవనయము. అందిన జట్టును,
నగడికున్న గాళ్ళను బట్టుట యను సామెత నీయందు నిజమగుచు
న్నది. భగవంతుండగు లక్ష్మీకళత్రినినన్ను వంచించు దురుద్యో
గమున వర్తించ నీవే ప్రీతేపించి మదీయ శాపమునకు బాతు
డగు నట్లు జేసితిని. తాఁ జెడిన శోలి వనంబెల్లఁ జెటిచె నన్నట్లు
మొదటనుండియుఁ బరాంగసల వంచించు మా యోపాయదురంధ
రుఁడు నగు నీవీటి యుపదేశమాలనే యొకులకు గూడ జేయు
చుండువు.

ఉ. మాగుని బారికోడి యభి • మానము గోల్పడి గ్రామకుక్కుటా
కారముఁ బూని కూతనిడి • గౌతమపత్నికి జారుశీలకుఁ

జాగ్రత్తవై దురంతమగు శాపమునంది సహస్రయోనిసం

భారము మేనిపైఁ గనిన • పాపరతుండవు నీవు గావోకో.

మ. కరుణంతాధిప దివ్యరత్నమకుటా • గ్రహావనీ భూతభీ

తికగోదీప్తిశశాననుండవు మహా • ధీరుండ వైయుండి జం

కక పాపంబున కింతయేని గమలా • కాంతున నను జేరి వం

చమున్ జేయుచుటంచుఁ బరితివి; దు • ప్రాత్తుండ వీవారయన్.

ఇంద్రా—(తనలో) నే నేమియుఁజెప్పక పూర్వమే యీమె నన్ను నిందించుచున్నది ఇంగ్లీషో నూరుకొలువో లేక, నన్ను కూడ శాపతపునిఁ జేయునో.

బ్రహ్మ—(బృందనుజూచి) సాధ్వీమణీ! ఆగ్రహింపక నా పనులకు లాలింపుము. నీకుఁ దెలియని ధర్మమొదలును లేదు. ఘండరీకాశ్యం డిట్టి కార్యమును తాపనజులసంతాప నివారణార్థమై చేసె నను సంగతి నీ వెఱుంగుదువు. నిరంతరమును నూధవుని చిత్త మున నేవించు నీవే యద్దేవాచిదేవుని నీలీల శసించునునా? ఆతఁడు లేకున్న జగముల గతి యేమగు?

బృంద—దేవా! భారతీరమణా! అగ్రగోర్యోగమున బ్రవేశించి నా భర్త మృతికి గారణమై నాకు వైధవ్య మొకరించినపుడు నా కీ జగములతో నేమిపనియిస్తుంది? ఎవని శ్రవ్యునిన్న గోతిలో వారే వడుదురు సాధ్వీనగు నన్ని వచింపరిలించి మధుసూదనుం డిట్లు శాపము వంఁడె. దీని కెప్పు రేమిసేయదుడు?

[లక్ష్మీదేవి—ప్రవేశము]

లక్ష్మీ—(తనలో) బృందకడకు వచ్చు నాధుని, నిట్టి కార్యము నేయ వలదని యొత్తజెప్పినను వినక వచ్చి తుదకు సాధ్వీమణియగు నామె శాపంబునకు బాలయ్యెను. అక్కటా! అప్పుడు నీ నేమి సేయుదు? (పరికింది) బ్రహ్మాండ! దురుగుభయమందియూమె తో

సంభాషింపలజాక యున్నవిధము తోచుచున్నది. ఇక నే నే
యామెను వేడకొందుగాక, (బృందను సేమిపించును.)

బృంద—సేవి! పద్మాలయా! భగవంతుని యెడల నేను మహాపరాధ
మొనర్చితిని. నన్ను మన్నింపవలయును.

లక్ష్మి—బృందా! నీవు సాధ్వీవి. సాధ్వీలోకతిరస్కారమువలన నా
నాథుఁ డట్లయ్యెను; జరిగినదానింగూర్చి తలంపక, నా యందు
గరుణాంతరంగవై పతిభిక్ష బెట్టుము. శ్రీహరి లేనివైకుంఠంబున
నే నెట్లుందును? అది యట్లుండ సకలజగింబులును సంతాపనాగ
రంబున మునుంగును.

బృంద—అమ్మా

చ. పనజభవాద దేవగణా • వందితుఁడీ హరియాటఁ దత్పదా
ర్చనమునకంటె నెందు నితి • రంబగు కృత్య మభీష్టితోపసా
ధన చుది లేదు నిక్కమిది • తల్లి! సమస్త మెఱింగియుండియున్
వనజదళాక్షు నీగతి నొ • పర్చితి శేర్చితి నీకు మఃఖమున్.

జననీ! నామూలమున నీకుఁగాని జగములకుఁగాని సంతాప
మొదవనేల? నాభర్త శిరముతో నగ్నింబ్రవేశించెదగాక ! అంతట
నీ ప్రాణేశ్వగుండు నిజరూపము ధరించును. (బ్రహ్మాండ్రాదులను
జూచి) పితామహుహేంద్రులార ! నే ననలప్రవేశ మొనర్చుటకు
దగిన యత్నము గావింపుడు.

(బ్రహ్మాండ్రాదులు - నిష్క్రమితురు.)

బృంద—లక్ష్మీదేవిఁ జూచి) జననీ! కనుజ్జనాసంగుము. సాధ్వీ
మణులకు భర్తయే దైవము కావున నేను పతిమార్గము నను
సరించుచుంటిని.

లక్ష్మి—సాధ్వీ! సాధ్వీలమని గర్వించు నారీచుణాలను డలలెత్త కుండ
జేసి, నిన్నునఁ నగజాత. భారతినిగూడమించిన నీ పవిత్రచరి

త్రము, మహామహిమయునసమానము. అమ్మా! సాధ్వీకిఁపతిభక్తికి
మించిన పుణ్యముకంటెఁ ప్రపంచమున మరియొండులేదు. సాధ్వీ
ప్రభావమునకు సాటియైనదిలేదు. తల్లీ! నీ చరిత్రము నాకీమణుల
కెల్లరకును నాదర్శకమగుగాక!

బృంద—(సాహెబ్ మైయున్న విష్ణుమూర్తిఁగాంచి కరములు మోడ్చి)
సీ॥ అఖిలజగన్ని • యామకుండవయిన,

మాధవా! నీ దివ్య • మహిమలెన్న

భారతీపతికైన • వశముగా, నట్టిచో,

నజ్జాసారాలనే • ననగ నెంత

ప్రాణుల వేడ్కతో • బాత్రలుగాఁ జేసి,

జగ మను రంగ యీ • శంబునందు

నాటలాడించుచు • నలరు మహాచుభా

పుడవైన నిన్ను సం • పూర్ణకోప,

మున నట్లు శిలగఁ గ • మ్మని పల్కినంతనె;

బృంద సాధ్వీ యనెడి • చేరు జగతి

నిలువంగఁగాబోలు • శిలరూపు నీవిధి

గరిమఁగైకొంటివి • గాకయున్న

లోకేశ్వరుడవైన • నీకు నే శాపంబు?

నొనఁగు తేమి - యది నీ • పొందు తేమి

తే॥ గి॥ ఏ ననలమున జొచ్చెద ! నీవు తొంట

దివ్యరూపంబు ధరియించి ! తేజరిలుచు

నఖిలజగముల నేలుచు ! నలరు మింక

సాధుభిసరక్ష! శ్రీవత్స ! జలరుహత్స!

(నిష్క్రమించును)

లక్ష్మీ—అహ! ఈమెచరిత్రముసర్వజగ ద్విసి తిక బాత్రమైనది. (ఎదుటఁ
జూచి) అదిగో! బృందనాధునిశిరం బగ్నిం బడవైచి తానుగూడ
నందు బ్రవేశించినది.

శిల - విష్ణురూపముగా మారును.)

విష్ణు—బృంహ! బృంహ!

లక్ష్మి—ప్రాణేశ్వరా! ఏమిది?

విష్ణు—బృంద యొక్కడ? బృంద యొక్కడ?

లక్ష్మి—అదిగో! శృశామునగరించిన నాథునితో సన్నిభవేశించినది

విష్ణు—(ఎదుటఁ జూచి) హా! బృంహ! బృంహ!

(నిష్క్రమించును)

లక్ష్మి—అకటా! బృందపై నీ మహానిభావున త పరితాపమేమి!

నేనరిగి, నెమ్మదిగానాథుని వైకుంఠమునకు దోడ్కొనిపోయెదగాక

(నిష్క్రమించును)

ఇది పంచమాంకము.

తే. గీ పూవుబోడి! శరత్కాల • పూర్ణశశి
వంకలంబెట్టు నీముఖ • పద్మ మటుల
నకట యగ్నిలో వేల్పుట • కాత్మయెట్లు
నమ్మతించెనుతోచదు • సారసాతీ .

చ. లలితమృగాలపల్లవ విలాసము వించెడు కావాలవల్లి యు
జ్వల దనలంబువో నిడగ • స్వాంతము సమ్మతిబూనె నెట్లు హ
జలజముఖమణీ! భువన • జాలము లన్నియు వేష్టెగుట్టిలో
వల నిడుకొన్న నాకె బలు • పంత ఘటింప గజానునెంతయునో.
తే. గీ. నేల నొక్కిత నడచిన ! నెలత! యహ

కాంతివహించు భవదీయ ! చగళకమల
యగ్ని మగ్నిలోఁ గాలుచు ! నుండఁ జూచి
యొప్పియుంటివి దుఃఖంబుఁ ! జేర్చియెదిని.

సాధ్యవైన నీయశశ్చంద్రికలు చతుర్దశభువనములయందును గాయ
జేసికొంటివి నాచిత్తమునమాత్రము సంతాపము నాటితివి.

(బ్రహ్మయు-విందుగ్రు-చ) వేశించుకు.)

ఇందు—(బ్రహ్మను జూచి) దేవా! భారతీరమగా! శ్రీహరి స్థితి
యేరితిని ఎన్నడో చూచితివా!

బ్రహ్మ—ఈమహాత్మునిదర్శించి సంభాషించిముగాక (విష్ణుమూర్తిని
సమీపించి)

సీ॥ అలవికుంతనగరి ! నలరు చుండెను నీవు
ప్రేతభూమిని విహా ! రించుటేను
నవ్వుచుల్ భజించువ ! పంతసించెను నీవు
భూత భజనచేత ! బాలుచు లేను
ఫణిగాజశయ్యపైఁ ! బవ్వలించెను నీవు
వల్లకాటిని నిట్లు ! బండు లేను

భక్తుల దుఃఖంబు • బాపుచుండెడు నీవు
భూరి దుఃఖాభిలో • మునుగు లేమి

తే! గీ॥ జలజవాసిని రాణియై • యలరుచుండ
బృందకై పరితాపంబు • బొందు లేమి
రమ్మ వేగి వైకుంఠపు • రమ్మ జేర
కమలనళనేత్ర! నన్నును • గన్నతండ్రి.

ఇందు—

సీ॥ జలజాలయాదేవి • సతి. పద్మజామలపట్టి
భారతికోడ; లీ • శ్వరుడు హితుడు
ఫణభోజనుడు తేజి • ఫణరాజు తల్పంబు
వందిజనములు తా • ఎనగణంబు
కామోక్షీనంద • కనుదర్శనంబులా,
యథములు ఘనశంఖ • మొత్తుబూర
యమర సంతతిసేవ • కావళి; యక్షులు
సోమభాస్కరులు; కౌ • స్తుభము భూష
లీ॥ గీ॥ గం; బజాండంబు మేరు; సం • ద్రంబు గృహము
భక్తచిత్రంబుల విహార • వనము; లిట్లు
జెలగుచుండిన నీవొక్క • కలికి కొఱకు
దావమందుట మిగుల చో • ద్యంబు నాదె.

దేవా! నీకై రమాదేవి మిగుల బెంగఁగొని నీవు లేకుంటచే
వైకుంఠంబుఁ బ్రవేశింపకయున్నది. సత్వరముగా విచ్చేసి మాకందఱ
కును ముదంబుఁ గొల్పుము.

బ్రహ్మ—తండ్రి! బృందకై యింకఁ బరితాపము విడువుము నీ పరి
తాపమును బాపుటకు మేము సతీతేవివలన నొక బీజమును
గ్రహించి యాప్రదేశమున నాటితిమి. అయ్యది బృందరతియావహై
తులసియనఁ బఱగె. దానిం జూడుము,

విష్ణు—బృంగప్రతిరూపమా! ఏది! ఏది!

(తెరలేచును)

[తులసిభూజముండు ౫]

బ్రహ్మ—దేవా! వీక్షింపుము.

విష్ణు—(సంగతోషముతో) హా! ఏమి! (బృంగ నుద్దేశించి) హా!

బృందా!

శ్రీ॥ వడఁగి! నాదు సంతాపంబు • బాప నిట్టి
మాడ్కి సతి కృపన్ దులసిగా • మాటి నావు
భరిర! నాకును బ్రయత్నిన • వస్తువగుట
నీవు మునిజనామరులచే • నిఖిల జగము
లందు పూజలక గాంతు వా • నంద మెసఁగ.

సీ॥ దినకరోదయమును • గనినంతనే కడు,

రాణించు పద్మాక • రంబువగిది

సంపూర్ణ పూర్ణిమా • చంద్రారాము గాంచి,

రంజిల్లు రత్నాక • రంబు మాడ్కి—

వాసంతలక్ష్మివి • లాసోదయంబు;

వికసించు నుద్యాన • వీధిభారి

వార్ధకు రాకకు • పరమ సంతోషంబు;

నొందుచు నొందు మ • యూరమట్లు

శ్రీ॥ నీ మహోదయంబున నాకు • నిక్కముగను

బరమహర్షంబు గలిగెదా • పంబు వాసె

నఖిల జగంబులఁ బూజల • నందుచుండి

తులసి యరుచేర నొప్పుచుఁ • జెలఁగుమింక.

బ్రహ్మాండ్యులారా ! ఈతులసీమహోదయమున నేను స్వస్థ
చిత్తుండ నైతిని. ఇంక నేను వైకుంఠమును ప్రవేశించెదను కాని

మీరుమాత్ర మొక కార్యము సేయవలయును. ఈతులసినిబృందా
వనమునఁ బ్రతిష్ఠింపుడు.

ఇంద్రు—అజ్ఞ నెకవేర్చెదము.

బ్రహ్మ—మహేంద్రా ! భగవంతుడగు శ్రీహరి స్వస్థచిత్తుడయినాడు
ఇంక మనకు గావలసిన దేమున్నది.

ఇంద్రు—

నీ॥ జలజాక్షియా బృంద • సాధ్వీత్వ మతివల,
కాదర్శకంబౌచు • నలరుకాక
హరికిఁ బ్రీతియగుచు • నలరు తులసి నమ.
స్త కృపాంబులందునఁ • దనరుగాక
శ్రీనాథు ప్రీతికై • చిరభక్తి తులసిని
జేరి యందఱును బూ • జిత్రుగాక
తులసి నర్చించి, ని • స్తుల సౌఖ్యభోగసం
పదలు మానవులు గాం • చెదరుగాక

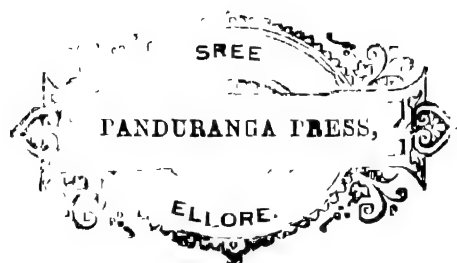
తే॥ గీ॥ తులసి యుండు ప్రదేశమఁ • దు హరిగూడ
యుండి భక్తజనుల బోధి • చుండుగాక
పరమ పావనంబుగ నెంచ • బడెడు తులసి
దళము ప్రతివారు శిరముల • దాట్చుగాక

బ్రహ్మ—తథాస్తు (తేరవో)లును

ఇది షష్ఠాంకము.

సర్వము సంపూర్ణము.

ఆంధ్ర నాటకములు.

[illegible]

వరియు వారు:—

రంగా వెంకటరత్నం, బెజవాడ.

ఆంధ్ర నాటకములు.

	రు. అ.		రు. అ.
జ్యోతి కౌముదము అ॥ ను॥	1 0	సకలవ నాటకం వి॥ ను॥	0 12
జయచంద్రచంద్రలేఖావిజయం	0 10	సాంకేతిక డిటా	0 12
హాసన్ బకావలి	1 0	సంప్రదించరామాయణము	1 4
గులేబకావలి	1 0	సుమతీదేవి బి॥ షా	0 22
శిశుప్రవిలాసము	0 12	హనుమచ్ఛాస్త్రము	0 12
గోవిందంగము	1 10	లక్ష్మణమున్న సో॥ గా	1 12
శ్రీరామంజనేయము పి॥ చి॥	1 0	శంకరల సో॥ రా	0 10
సంప్రదించరామాయణము	0 12	దా॥ పీఠిక డిటా	1 1
శ్రీకృష్ణ దేవరాయవిజయము	0 12	సంగీతగూఢాబకావలి చి॥ చు॥	1 0
పావాన్ విజయనగర	0 12	పాండవార్జునవాసం శ్రో॥ నీ॥	0 8
విజయభాస్కరము శి॥ లి॥	1 0	ఇశు చంద్రాంగు డిటా	0 8
ప్రభాకర డిటా	0 8	పేన్నానాగాయనాగావు	0 10
కారదవిజయం కో॥ స॥	0 20	గాయనమున్నది	0 10
చంద్రకాంత డిటా	0 12	శ్రీరామబలము	0 8
చంద్రానన డిటా	0 12	శ్రీరామనాసము	0 8
కశీర దాసీయము స॥ రా॥	0 12	శ్రీరామశ్రోతము	0 8
మాలతీ మధుకరము బ॥ స్వా॥	1 0	శ్రీరామవిజయము	0 8
స్త్రీసాహసము వె॥ పెం॥	0 12	శ్రీరామశ్రోతము	0 8
సంగీత సావిత్రి చి॥ మా॥	1 0	అహల్యవిలాసము	0 12
సత్యహరిశ్చంద్ర డిటా	1 0	శ్రీరామ శ్రోతము	0 12
సంగీత సృష్టావ డిటా	0 12	సా॥ చి॥ తా॥ ప్రం॥	1 0
సంగీత స్త్రీసాహసము	1 0	గుక్తితా సంగీతము	1 0
పద్మవ్యూహము	1 0	సీతాకళ్యాణము బి॥ నీ॥	0 8
శ్రీరామాయణము	0 12	సంగీతప్రస్తుతిల చి॥ మా॥	1 0
చిత్రికళియము	1 4	సుత్రాంతము నా॥ క॥	1 0
అవశల నా॥ స॥	1 0	సంగీతము కా॥ కొం॥	0 12
రాధాకృష్ణ డిటా	1 0	సంప్రదించరామాయణము	1 2
దత్తవిక్రయము డిటా	1 0	సంగీతపట్టావిషేకం సో॥ రా	1 1
భక్తగుకారము తా॥ పె॥	1 0	సీతాకళ్యాణము డిటా	0 10
		శ్రీరామజననము డిటా	0 22

వలయువారు:—

రంగా వెంకటరత్నం, బెజవాడ.

